

ผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวของสตรีทำงานนอกบ้าน
: ศึกษากรณีของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางพัชรมณี สุตรัก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สาขาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-346-452-2

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE EFFECT ON FAMILY LIFE OF WORKING WOMEN
: A CASE STUDY OF CHULALONGKORN UNIVERSITY
PROFESSORS**

MRS. PATCHARAMANEE SUDRAK

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Sociology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-346-452-2

พัชรมณี สุครัก : ผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวของสตรีทำงานนอกบ้าน : ศึกษากรณี
ของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (THE EFFECT ON

FAMILY LIFE OF WORKING WOMEN : A CASE STUDY OF
CHULALONGKORN UNIVERSITY PROFESSORS)

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ตินณะกุล, 153 หน้า.

ISBN 974-346-452-2

การวิจัยเรื่อง “ ผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวของสตรีทำงานนอกบ้าน : ศึกษากรณีของ
อาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย “ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อครอบครัวจากการ
ทำงานนอกบ้าน ของอาจารย์ประจำสตรีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบ
ถามจำนวน 100 ชุดด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และการสัมภาษณ์เจาะลึก
(In – depth Interview) จำนวน 10 คนที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร 100 คน ที่ตอบแบบสอบถาม เพื่อรวบรวม
ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการ
การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS / PC) (Statistical Package For The Social Science) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน
คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการพรรณนาลักษณะข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่ม
ประชากร เช่น ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard
Deviation) กับสถิติอ้างอิง (Infer Statistics) ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัว
แปรตาม โดยใช้ค่าไคสแควร์ (Chi – square) และมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 เพื่อทดสอบสมมติฐาน 5 ข้อ
ดังนี้

1. อาจารย์ที่มีอายุมากจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีอายุน้อย
2. อาจารย์ที่มีการศึกษาสูงจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาต่ำ
3. อาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งบริหารจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีตำแหน่งบริหาร
4. อาจารย์ที่มีบุตรน้อยจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีบุตรมาก
5. อาจารย์ที่มีรายได้มากจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีรายได้น้อย

ผลการวิจัยพบว่า การมีตำแหน่งบริหาร ส่งผลกระทบต่อบทบาทการเป็นมารดา
จึงยอมรับสมมติฐานข้อ 3 สำหรับตัวแปร อายุ การศึกษา จำนวนบุตร และรายได้นั้นไม่ส่งผลกระทบต่อ
บทบาทการเป็นมารดา จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อ 1 , ข้อ 2 , ข้อ 4 , และข้อ 5

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา..... ลายมือชื่อนิสิต

สาขา สังคมวิทยา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ปีการศึกษา 2543..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

#4181155124 : MAJOR SOCIOLOGY

KEY WORD : THE EFFECT ON FAMILY LIFE , WORKING WOMEN

PATCHARAMANEE SUDRAK : THE EFFECT ON FAMILY LIFE OF
WORKING WOMEN : A CASE STUDY OF CHULALONGKORN UNIVERSITY
PROFESSORS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR NITHET TINNAKUL,
Ph.D.153 pp. ISBN 974-346-452-2

The objective of this research was to study the effect on family life of working women. By using simple random sampling method, 100 professors from Chulalongkorn University were selected to answer the questionnaires. In addition other 10 professors were selected for in-depth interview. Analysis of data was conducted using SPSS program to calculate percentage, means and chi-square at the significant level of 0.05.

The hypotheses of this research were as followed :

1. Older professors take care their children better than younger professors.
2. Higher educated professors take care their children better than lower educated professors.
3. Professors without administrative positions take care their children better than professors with administrative positions.
4. Professors with less children take care their children better than professors with more children.
5. Professors with higher income take care their children better than professors with lower income.

The result of the research were accepted hypothesis number 3 and rejected hypotheses number 1, 2, 4 and 5.

Department Sociology and Anthropology

Student's signature

Field of study Sociology

Advisor's signature

Academic year 2000

Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวของสตรีทำงานนอกบ้าน : ศึกษากรณีของอาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเทศ ตินณะกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาตั้งแต่เริ่มต้น รวมถึงการตรวจสอบและแก้ไขจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ สัตย์สงวน หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ประธานสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และ รองศาสตราจารย์ สุพัตรา สุภาพ อาจารย์อาวุโส อดีตหัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำ คำปรึกษา อันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัย ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณและระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ทั้ง 3 ท่านตลอดไป

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรณู ถาวโรฤทธิ์ ที่ให้คำแนะนำและการรับรองแก่ผู้วิจัยในการแจกแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ขอขอบพระคุณอาจารย์บรรยายพิเศษคุณโฆสิต สุวินิจจิต คุณยูวดี บุญครอง ประธานกรรมการบริษัท มีเดีย ออฟ มีเดียส์ จำกัด (มหาชน) ที่ให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณทีมงานบ้านเลขที่ 5 ที่อำนวยความสะดวกด้านเวลาในการทำวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดา มารดา พี่ น้อง และสามี ซึ่งเป็นกำลังใจที่สำคัญ รวมถึงพี่น้อง เพื่อน ๆ คณะรัฐศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยนี้ ประโยชน์จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบแต่ครอบครัว และคณาจารย์ที่อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันครอบครัวและสังคมไทยต่อไป

พัชรมณี สุครัก

18 สิงหาคม 2543

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	5
ขอบเขตในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันครอบครัว.....	6
ความหมายของครอบครัว.....	7
ประเภทของครอบครัว.....	8
กำเนิดครอบครัว.....	9
หน้าที่ของสถาบันครอบครัว.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงแบบแผนความสัมพันธ์ในครอบครัว.....	12
ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวในเมือง.....	13
การเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยม.....	14
ครอบครัวสมัยใหม่.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับสตรี (มารดา) ที่ทำงานนอกบ้าน.....	16

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ผลกระทบที่มีต่อสตรี (มารดา) ที่ทำงานนอกบ้าน.....	16
ผลดีของสตรี (ภรรยา) ที่ทำงานนอกบ้าน.....	17
ผลเสียของสตรี (ภรรยา) ที่ทำงานนอกบ้าน.....	18
ทฤษฎีบทบาท.....	19
ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม.....	22
การขัดเกลาทางสังคม.....	23
ทฤษฎีขัดแย้ง.....	29
ทฤษฎีแรงจูงใจ.....	30
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
กรอบที่ใช้ในการศึกษา.....	41
สมมติฐานการวิจัย.....	42
นิยามศัพท์.....	42
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	44
วิธีวิจัย.....	44
กลุ่มประชากร.....	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
การทดสอบความน่าเชื่อถือ และความสมบูรณ์ของเครื่องมือ.....	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การจัดระเบียบและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	49
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	51
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	52
ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านบทบาทการเป็นอาจารย์ของกลุ่มประชากร.....	59
ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านบทบาทการเป็นมารดาของกลุ่มประชากร.....	66
ส่วนที่ 4 การพิสูจน์สมมติฐาน.....	81
ส่วนที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน สัมภาษณ์เจาะลึก และสรุปผล	
การสัมภาษณ์เจาะลึก.....	87
5.1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน.....	87
5.2 การสัมภาษณ์และการวิเคราะห์.....	88
5.3 สรุปผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง.....	135
บทที่ 5 สรุปปัญหาในการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	136
ปัญหาในการวิจัย.....	137
ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ.....	137
ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ.....	138
รายการอ้างอิง.....	139
ภาคผนวก.....	145
ภาคผนวก : ก แบบสอบถาม.....	146
ภาคผนวก : ข ประวัติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	152
ประวัติผู้วิจัย.....	153

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงค่าความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามอายุ.....52
2	แสดงค่าความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามระดับการศึกษา.....53
3	แสดงค่าความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามสถานภาพสมรส.....53
4	แสดงค่าความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามรายได้.....54
5	แสดงค่าความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามจำนวนบุตร.....54
6	แสดงค่าความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามจำนวนบุตรเพศชาย.....55
7	แสดงค่าความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามจำนวนบุตรเพศหญิง.....56
8	แสดงค่าความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามการมีหรือไม่มี ตำแหน่งบริหาร.....56
9	แสดงค่าความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามระดับตำแหน่งอาจารย์...57
10	แสดงค่าความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามที่พักอาศัยปัจจุบัน.....57
11	แสดงบทบาทการเป็นอาจารย์ของกลุ่มประชากร.....59
12	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มประชากรกับคะแนนเฉลี่ยของบุตร.....66
13	แสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามการได้รับรางวัล.....67
14	แสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามการถูกคาดโทษ จากทางโรงเรียน.....68
15	แสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรจำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรม ของบุตร.....69
16	ความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรกับกิจกรรมที่ทำกับบุตร.....70
17	แสดงบทบาทการเป็นมารดาของกลุ่มประชากร.....71
18	ความสัมพันธ์ของอายุกับการเลี้ยงดูบุตร.....82
19	ความสัมพันธ์ของการศึกษากับบทบาทด้านการเลี้ยงดูบุตร.....83
20	ความสัมพันธ์ของการมีตำแหน่งบริหารกับการเลี้ยงดูบุตร.....84

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
21 ความสัมพันธ์ของจำนวนบุตรกับการเลี้ยงดูบุตร.....	85
22 ความสัมพันธ์ของรายได้ครอบครัวกับการเลี้ยงดูบุตร.....	86
23 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	87

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

ในอดีตผู้หญิงมักถูกคาดหวังในเรื่องที่เกี่ยวกับการเป็นแม่บ้านแม่เรือน การดูแลปรนนิบัติสามี และเลี้ยงดูบุตร รวมถึงการปรนนิบัติครอบครัวสามีโดยเฉพาะพ่อและแม่สามี บทบาทต่าง ๆ ในครอบครัว และสังคมเป็นบทบาทของช้างเท้าหลัง โดยเฉพาะในประเทศไทยมีการยึดถือปฏิบัติอย่างเหนียวแน่น และนินนาน แต่ต่อมาค่านิยมและทัศนคติในเรื่องของบทบาทสตรีได้เปลี่ยนไป โดยมีแนวโน้มตามกระแสตะวันตก เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำในตะวันตกช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ผู้หญิงต้องเพิ่มบทบาทในเรื่องการหารายได้เข้าสู่ครอบครัวด้วย และในช่วงนั้นสงครามการครอบงำทางวัฒนธรรมได้ดำเนินไปอย่างที่เราเรียกว่าซึมลึก ซึ่งส่งผลกระทบต่อทัศนคติ และค่านิยมของคนในเอเชียรวมถึงคนไทยด้วย จึงเป็นจุดเริ่มของการ เปลี่ยนแปลงในทัศนคติ และค่านิยมที่มีต่อผู้หญิง

จากประวัติศาสตร์ชาติไทยจะเห็นอยู่บ่อยครั้งที่สตรีมีบทบาทในการกอบกู้เอกราชของชาติ จนเป็นที่กล่าวขานมาถึงปัจจุบัน ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นบทบาทเฉพาะกิจ แต่ในปัจจุบันสตรีมีบทบาทในการกอบกู้สถานการณ์ครอบครัวให้มีภาวะของการอยู่รอดเทียบเท่ากับผู้ชาย และได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ

จากบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนไปของสตรีที่เกิดจากภาวะทางเศรษฐกิจ และกระแสของโลก ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ และอำนาจภายใน ครอบครัว จึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญและศึกษาวิจัยเนื่องจากบทบาทสตรีที่เปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวทั้งในบทบาทของภรรยาและมารดา ซึ่งในที่สุดผลกระทบนี้ก็ได้ส่งผลต่อสังคม และกลายเป็นปัญหาสังคมในที่สุด อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่าปัจจุบันแรงงานสตรีมีบทบาทสำคัญไม่น้อยต่อการพัฒนาประเทศ และสังคม

ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยอย่างน้อยนับแต่มีการพัฒนาประเทศอย่างมีแผน ๆ ที่เริ่มขึ้นมาเมื่อประมาณ 40 ปีมาแล้ว พบว่าสังคมเป็นสังคมที่มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย หลายปัญหาที่เดิวนำไปเชื่อมโยงกับความเชื่อว่าเป็นเพราะสถาบันครอบครัวไทย . “เสื่อมโทรม ” หรือบางครั้งอาจใช้คำว่า “ กำลังแตกสลาย ” (ฉลาดชาย ระมิตานนท์ 2542)

ปัจจุบันสังคมไทยจึงเริ่มกลับไปมีความเชื่อว่า สถาบันครอบครัวของไทยในอดีตนั้นดี จึงเป็นเรื่องน่าคิดเพราะสังคมไทยในอดีตประกอบด้วยสถาบันครอบครัวที่มีรูปแบบเป็นแบบขยาย ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมากกับรูปแบบครอบครัวในปัจจุบันที่เป็นแบบครอบครัวเดี่ยว สิ่งหนึ่งที่น่าคิดคือคำกล่าวที่ว่า “พ่อแม่ไม่สั่งสอน” เป็นภายิตที่แสดงถึงความสำคัญของครอบครัวที่ส่งผลต่อสมาชิก และในปัจจุบันที่ผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้าน ทำให้บทบาทความเป็นแม่ศรีเรือนลดลงไป การเลี้ยงดูบุตร และกิจการงานบ้าน ถูกแบ่งเบาโดยพี่เลี้ยง และคนทำงานบ้าน จึงเป็นเรื่องน่าคิด และน่าที่จะได้มีการศึกษาถึงผลกระทบจากกรณีดังกล่าว โดยเฉพาะในบทบาทของการเป็นมารดา ที่จะส่งผลกระทบต่อบุตรอย่างไร รวมถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแง่ของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจากการที่ผู้หญิงทำงานนอกบ้านด้วย

ปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีเข้าสู่ตลาดแรงงาน ไม่ได้มีเพียงความจำเป็นในแง่เศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายปัจจัยที่มาจากตัวของผู้หญิงเอง จึงจำเป็นที่ต้องทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีเข้าสู่ตลาดแรงงานดังนี้ (ธวัชชัย อุดมสิทธิพัฒนา 2539)

1. ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ จากการสำรวจของกรมแรงงานเมื่อปี 2534 พบว่าสตรีกว่าร้อยละ 90 ทำงานเนื่องจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจ จำเป็นต้องหา รายได้เพิ่ม เพื่อเป็นการช่วยเหลือสามีในการหาเลี้ยงครอบครัว เนื่องจากค่าครองชีพในปัจจุบันสูงมาก

2. ความต้องการที่จะใช้การศึกษาให้เป็นประโยชน์ สตรีที่มีความรู้มักจะเลือกทำงานมากกว่าอยู่กับบ้าน อาจจะเป็นเพราะเสียดายความรู้ที่เรียนมา และเห็นว่าการทำงานเพิ่มประสบการณ์ และทำให้มีหน้ามีตาในสังคม สตรีมีฐานะดีไม่มีความ จำเป็น

ต้องทำงานเพื่อเงิน ก็อาจเลือกทำงานเพื่อหาเหตุผลทางสังคม และในทางปฏิบัติอาจให้ความสำคัญต่องานน้อยกว่าสตรีอื่น ๆ

3. *ความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น* การดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะต่าง ๆ ทำให้เกิดความต้องการแรงงานมาก ทั้งภาครัฐบาล และเอกชน การพัฒนาอุตสาหกรรม การส่งเสริมการลงทุนแขนงต่าง ๆ ทำให้โอกาสในการทำงานอุตสาหกรรมมีมากขึ้น และงานอุตสาหกรรมหลายประเภทต้องการความประณีต และละเอียดอ่อน ซึ่งเป็นงานที่สตรีทำได้เป็นอย่างดี จึงทำให้สตรีทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น

4. *การมีบุตรมาก* ซึ่งเป็นปัญหาจากการที่ไม่รู้จักวางแผนครอบครัว ทำให้จำนวนสมาชิกของครอบครัวมากเกินไป เมื่อเทียบกับอำนาจกำลังแรงงานที่จะแลกเปลี่ยนให้ได้มาซึ่งสิ่งของที่ใช้ในการดำรงชีพของคนในครอบครัว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามาตรการคุมกำเนิดของประเทศยังไม่ดีพอ

5. *ค่านิยมของสตรีเปลี่ยนไป* จากการที่เคยถือคติของการเป็นช้างเท้าหลังในการช่วยเหลือครอบครัว หรือมีบทบาทแต่เฉพาะงานบ้านที่เปลี่ยนไปจนพัฒนาขึ้นในรูปของการเรียกร้องให้ได้มาซึ่งสิทธิของสตรี ในอันที่จะประกอบกิจการงานใด ๆ ด้วยตัวเอง และยกระดับของความรับผิดชอบที่มีอยู่เดิม แพร่ขยายออกไปจนเท่าเทียมกับเพศตรงข้าม และตระหนักว่างานในทุก ๆ ด้านที่นั่นไม่พ้นขีดความสามารถของตนไปได้

6. *สตรีมีภาระหรืองานบ้านน้อยลง* เนื่องจากในสมัยปัจจุบันมีเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องช่วยทำงานบ้านมากขึ้น หรืออาจจะเนื่องมาจากขนาดของบ้านเล็กลง ไม่ใช่บ้านหลังใหญ่เหมือนสมัยก่อน ทำให้สตรีมีเวลาว่างมากขึ้น จึงต้องหางานอื่นทำเพื่อไม่ให้เวลาเสียไปโดยเปล่าประโยชน์

7. *สิ่งเร้าใจนอกบ้าน* การทำงานนอกบ้านทำให้สตรีมีโอกาสได้รับเกียรติยศชื่อเสียงเป็นสิ่งเร้าอย่างหนึ่ง รวมทั้งสามีก็สนับสนุนภรรยาให้ออกไปทำงานนอกบ้านด้วยเพื่อเป็นการส่งเสริมชื่อเสียง และเกียรติภูมิของครอบครัว

8. *ความจำเป็นที่สตรีต้องรับภาระเลี้ยงดูครอบครัว* เนื่องจากสตรีนั้นเป็นหม้ายเพราะสามีถึงแก่กรรม หรือการหย่าร้าง ทำให้สตรีมีความจำเป็นต้องทำงานเพื่อให้มีรายได้สำหรับเลี้ยงดูครอบครัว ส่วนสตรีที่เป็นโสด การออกไปทำงานนอกบ้านทำให้มีรายได้ และสามารถนำรายได้นั้นมาเลี้ยงดูบิดามารดาเป็นการตอบแทนบุญคุณ

9. **ต้องการสภาพความเป็นอยู่ที่ดี** แรงงานอุตสาหกรรมสามารถทำรายได้ดีกว่าแรงงานเกษตร หากมีความขยันหมั่นเพียร ตั้งใจทำงานเก็บหอมรอมริบ ก็จะมีเงินใช้สอยเพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดีทัดเทียมผู้อื่น สามารถหาซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกทางวัตถุ และเก็บไว้ใช้ในอนาคต และจากรายงานการวิจัยวัฒนธรรมข่าวในสังคมไทย และนานาชาติ ในหมู่บ้านบ้านนาเป็นการสนับสนุนในเรื่องของการทำงานนอกภาคเกษตรกรรม เพราะจากการสัมภาษณ์ชาวนาเกี่ยวกับทัศนคติในการประกอบอาชีพชาวนา พบว่าชาวนาส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้ลูกหลานประกอบอาชีพทำนา เพราะเห็นว่าตนลำบาก ไม่คุ้มค่าเหนื่อย (งามพิศ สัตย์สงวน 2541)

10. **แรงงานในภาคอุตสาหกรรม** ได้รับค่าแรงงานในอัตราที่สูงกว่าภาคเกษตรกรรมอยู่มาก จึงเป็นสิ่งจูงใจให้แรงงานต่าง ๆ จากภาคเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงไปสู่การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะสตรี เคลื่อนย้ายจากต่างจังหวัดมุ่งสู่กรุงเทพฯ ฯ และปริมณฑล ทั้งนี้เองจากโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหนัก และเบาต่างกระจายตัวอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในสถานภาพและบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของสตรี อันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการที่ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้านนั้น ส่งผลกระทบต่อสถานภาพ และบทบาทของการเป็นมารดา รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตร และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว บนความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เป็นการศึกษาสถานภาพ และบทบาทของอาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
2. เป็นการศึกษาสถานภาพ และบทบาทของอาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะที่เป็นมารดา
3. ศึกษาการเลี้ยงดูบุตรที่ดีของอาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอบเขตในการวิจัย

ในการทำวิจัยเรื่อง สตรีทำงานนอกบ้าน ศึกษากรณีของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้เลือกอาจารย์สตรีที่สมรสและมีบุตรที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมปีที่ 6 หรือน้อยกว่า จะจดทะเบียนสมรสหรือไม่ก็ได้ และไม่จำเป็นต้องอยู่ร่วมกับสามี โดยไม่จำกัด เพศ และอายุของบุตร ในที่นี้ไม่รวมถึงบุตรบุญธรรม และบุตรที่ไม่ใช่สายโลหิตทุกกรณี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจในบทบาทของสตรีทำงานนอกบ้านที่เป็นอาจารย์ซึ่งต้องรับผิดชอบทั้งนักศึกษา และบุตร
2. ทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของการเป็นอาจารย์ และบทบาทของการเป็นมารดา
3. ทำให้ทราบถึงบทบาทสังคมอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของอาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์เชิงบวกของ บทบาทการเป็นอาจารย์ และบทบาทการเป็นมารดา

บทที่ 2

แนวคิด และทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยเรื่อง “สตรีทำงานนอกบ้าน” ศึกษากรณีของอาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุดเป็นหน่วยของสังคมที่มีความสำคัญและความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เป็นสถาบันที่มีความคงทนที่สุด และยังไม่เคยปรากฏว่าสังคมมนุษย์ใดไม่มีสถาบันครอบครัวปรากฏอยู่ เพราะมนุษย์ทุกคนจะต้องอยู่ในสถาบันนี้ เนื่องจากเป็นสังคมกลุ่มแรกที่เราจะต้องเผชิญตั้งแต่แรกเกิด เติบโตในครอบครัว ครอบครัวจะให้ตำแหน่ง ชื่อ และสกุล ซึ่งเป็นเครื่องบอกสถานภาพและ บทบาทในสังคมที่เรามีส่วนร่วมด้วย ตลอดจนกำหนดสิทธิหน้าที่ที่สมาชิกมีต่อกันและต่อสังคม

(สุพัตรา สุภาพ, 2540 : 65)

ครอบครัวมนุษย์ไม่ใช่เป็นเพียงกลุ่มทางชีววิทยาเท่านั้น แต่ยังเป็นสถาบันแห่งแรกและแห่งสำคัญของสังคม พฤติการณ์ของมนุษย์ก็ไม่ได้เป็นไปโดยสัญชาตญาณ แต่เป็นไปโดยมีระเบียบแบบแผน ซึ่งมีการกำหนดมาตรฐานความประพฤติของครอบครัว เช่น ความแตกต่างของครอบครัวเอสกิโม กรีกโบราณ ชาวจีน และชาวกรีนิช เป็นความแตกต่างกันทางด้านวัฒนธรรม ไม่ใช่ความแตกต่างทางด้านชีววิทยา (สุพัตรา สุภาพ, 2540 : 65)

ความหมายของครอบครัว

Burgess กับ Locke ได้ให้คำจำกัดความของครอบครัวว่าจะต้องมีลักษณะ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลที่มารวมกัน โดยการสมรส หรือการผูกพันทางสายโลหิต หรือการมีบุตรบุญธรรม การสมรสแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ส่วนความผูกพันทางสายโลหิต คือความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ และลูก รวมทั้งบุตรบุญธรรมด้วย

2. สมาชิกของครอบครัวเหล่านี้จะอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน หรือบางครั้งก็แยกกัน ไปอยู่ต่างหาก สมัยโบราณครัวเรือนหนึ่งจะมีสมาชิก 3-4-5 ชั่วอายุคน ปัจจุบันครัวเรือน (โดยเฉพาะในประเทศพัฒนา) จะมีขนาดเล็ก ประกอบด้วยสามี ภรรยา และลูก 1-2 หรือ 3 คนขึ้นไป หรือไม่มีเลย

3. ครอบครัวเป็นหน่วยของการติดต่อโต้ตอบระหว่างบุคคล เช่น สามี ภรรยา พ่อแม่ ลูก น้อง โดยสังคมแต่ละแห่งจะกำหนดบทบาทของแต่ละครอบครัวไว้ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับประเพณีของแต่ละแห่ง ซึ่งหมายความว่าไม่ใช่เพียงต่างคนต่างกิน ต่างคนต่างอยู่ แต่ต่างคนต่างมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เช่น รักกัน เอาใจใส่กัน สั่งสอนกัน จิตใจผูกพันกัน เป็นต้น

4. ครอบครัวถ่ายทอดรักษาวัฒนธรรม สมาชิกจะถ่ายทอด และรับแบบของความประพฤติในการปฏิบัติต่อกัน เช่น ในระหว่างสามี ภรรยา และลูก เมื่อผสมผสานกับวัฒนธรรมที่นอกเหนือไปจากครอบครัว ก็จะได้แบบของความประพฤติที่สมาชิกปฏิบัติต่อกัน และกัน และต่อผู้อื่น

สถาบันครอบครัวคือ แบบแผนพฤติกรรมที่คนที่มาติดต่อเกี่ยวข้องกับในเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวและเครือญาติ จะต้องปฏิบัติตามนั้น คือ คนที่เป็นญาติกันโดยสายเลือด เช่นเป็นพ่อแม่พี่น้องกัน เป็นญาติกัน โดยการแต่งงาน เช่น เป็นสามีภรรยา เป็นเขยสะใภ้กัน หรือการรับไว้เป็นญาติ เช่น เป็นบุตรบุญธรรม เป็นต้น คนเหล่านี้จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์แบบแผนที่สังคมเป็นผู้กำหนดขึ้น ที่เรียกว่าสถาบันครอบครัว

ซึ่งครอบคลุมแนวทางในการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้คือ การเลือกคือ การหมั้น การแต่งงาน การเลี้ยงดูลูก การอบรมขัดเกลา การหย่าร้าง และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ครอบครัว และเครือญาติทั้งหมด (นิเทศ ดินณะกุล, 2538 : 109)

โดยสรุปแล้วครอบครัวอาจหมายถึง กลุ่มบุคคลที่มาวมกัน โดยการสมรส โดยสายโลหิต หรือโดยการรับเลี้ยงดู มีการก่อตั้งขึ้นเป็นครอบครัว มีปฏิกริยาโต้ตอบซึ่งกันและกันในฐานะที่เป็นสามีและภรรยา เป็นพ่อแม่ เป็นลูก เป็นพี่น้อง โดยการรักษาวัฒนธรรมเดิม และอาจจะมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ก็ได้

นอกจากนี้เราเกิดมาจะต้องพบกับครอบครัว 2 แบบ คือ ครอบครัวที่ให้กำเนิดเรามาหรือครอบครัวบิดามารดาของเราเอง (Family Of Orientation) ซึ่งเลี้ยงดูผู้เยาว์ให้อยู่เจริญเติบโตขึ้นมาตลอดจนสั่งสอนอบรมให้รู้จักระเบียบของสังคม (Socialization) เป็นครอบครัวแบบไม่สมัครใจ ครอบครัวอีกแบบหนึ่ง คือ ครอบครัวของเราเอง (Family Of Procreation) ซึ่งเกิดจากการสมรสเป็นครอบครัวแบบสมัครใจ เราเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจของเราเองโดยเฉพาะในสังคมที่เจริญ การมีครอบครัวนั้นส่วนใหญ่จะสมัครใจเลือกหาคู่ครองที่ตนพอใจ และคิดว่าสามารถจะครองเรือนด้วยความสุขได้ ไม่เหมือนครอบครัวดั้งเดิมหรือด้าหลัง ส่วนใหญ่ผู้ใหญ่จะจัดหา ครอบครัวมาให้ เช่น สังคมจีน อินดู เป็นต้น (สุพัตรา สุภาพ, 2542 : 66)

ประเภทของครอบครัว

Murdock แบ่งครอบครัวเป็น 3 แบบ (สุพัตรา สุภาพ, 2540 : 66-67)

1. **ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family)** เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วย สามี ภรรยา และลูก (อาจเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้) เป็นครอบครัวที่มีความสำคัญอย่างใกล้ชิดที่สุด ซึ่งจะพบเห็นทั่วไป และมีแนวโน้มจะมีครอบครัวแบบนี้มากขึ้น เนื่องจากเหตุผลทางเศรษฐกิจ เพราะการมีครอบครัวใหญ่เป็นการสิ้นเปลือง โดยเฉพาะสภาพสังคมปัจจุบันที่ค่าครองชีพสูงขึ้น นอกจากนี้ ครอบครัวแบบนี้ยังมีความเป็นอิสระแต่ก็ห่างเหินจากญาติพี่น้อง อาจจะทำให้เกิดความว้าเหว่และขาดความอบอุ่นได้

2. *ครอบครัวขยาย (Extended Family)* เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวและญาติพี่น้อง (เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น) อาจอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน หรือเขตบ้านเดียวกัน โดยอาจจะปลูกอยู่ใกล้เคียงกัน แม้จะสมรสแล้วก็ตาม เช่น อาจเป็นแบบคน 3 ชั่วอายุคน อยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน หรืออยู่ในบริเวณเดียวกัน โดยมีพี่น้องที่สมรสแล้วหลายคู่ คือ ทั้งคู่สมรส และลูกรวมทั้ง ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่ด้วยกัน ญาติพี่น้องจะมีหน้าที่ช่วยเหลือดูแลหลาน เป็นครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่น แต่ขาดความเป็นอิสระเพราะสมาชิกอาวุโสสูงสุดจะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ทำหน้าที่ควบคุมดูแลความทุกข์สุขของสมาชิกในครัวเรือน ครอบครัวแบบนี้จะพบมากในสังคมเกษตรกรรม เช่น จีน อินเดีย เป็นต้น

3. *Polygamous Family* ประกอบด้วยสามีหนึ่งภรรยาหลายคน ครอบครัวแบบนี้จึงเป็นครอบครัวเดี่ยว 2 ครอบครัว หรือมากกว่าที่มีสามีและพ่อร่วมกัน เช่น สังคมจีน อิสลาม นักร์ เป็นต้น

กำเนิดของครอบครัว

ครอบครัวเกิดขึ้นจากการสมรสของชายและหญิง หากปราศจากการสมรสแล้ว ความเป็นครอบครัวก็จะไม่ขยายต่อไปอีก ส่วนสาเหตุที่ต้องมีการสมรสกันนั้นอาจมีสาเหตุหลายประการ เช่น ความรักระหว่างชายหนุ่ม และหญิงสาว ความต้องการทางเพศของหนุ่มสาวและต้องการในความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวโดยทั่วไปแล้ว ครอบครัวมีกำเนิดมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. *เกิดจากความต้องการทางเพศ* ซึ่งเป็นสัญชาตญาณ ในการสืบพันธุ์ของมนุษย์ ทำให้มีการสมรสเพื่อเป็นการบำบัดความต้องการทางเพศของมนุษย์อย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

3. *ต้องการให้มีบุตรไว้สืบสกุล* ทำให้เกิดความรักความอบอุ่น โดยเฉพาะบุตรเป็นตัวกลางเชื่อมความรักความอบอุ่นระหว่างพ่อแม่ให้มั่นคงถาวร ดังคำกล่าวที่ว่า “ลูกคือโซ่ทองคล้องใจพ่อแม่”

3. เกิดจากความจำเป็นแห่งภาวะเศรษฐกิจ การมีอาชีพหรืออื่น ๆ เช่น สามีไปทำงาน ภรรยาดูแลบ้านเรือน หุงหาอาหารไว้รอสามี เมื่อมีบุตรเจริญวัยตามสมควรแล้วก็ต้องช่วยพ่อแม่ทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวด้วย

ชายและหญิงที่จะแต่งงานกัน ย่อมมีความคล้ายคลึงกัน หมายถึง ความคล้ายคลึงกันของกลุ่มสมรสทางด้าน อายุ การศึกษา ถ้าคู่สมรสมีความแตกต่างกันมาก การปรับตัวและเรียนรู้ซึ่งกันและกันจะทำให้ด้วยความยากลำบาก ดังนั้นชายและหญิงควรเลือกบุคคลที่มีความคล้ายคลึงกันเพื่อให้กำเนิดครอบครัวที่มีความสุขและเป็นที่ยิ่งปรารถนาในชีวิตสมรส (โสภาค ชปิลมันน์ และคณะ, 2534 : 2-3)

หน้าที่ของสถาบันครอบครัว

สุพัศตรา สุภาพ, 2540 : 68-70 ได้กล่าวถึงหน้าที่สถาบันครอบครัวดังต่อไปนี้

1. *สร้างสรรค์สมาชิกใหม่ (Reproduction)* เพื่อให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้ เพราะสังคมจะต้องมีสมาชิกใหม่แทนที่สมาชิกเดิมที่ตายไป หน้าที่นี้มีความสำคัญมาก ถ้าไม่มีการสร้างสมาชิกใหม่สังคมนั้นจะสูญหายไป การมีสมาชิกใหม่ก็ต้องมีให้สมดุลกับทรัพยากรภายในประเทศ คือ ไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป ถ้ามีมากเกินไปจนทรัพยากรภายในประเทศไม่อาจจะอำนวยสังคมนั้นก็ยากลำบากและเกิดปัญหาต่างๆ

2. *บำบัดความต้องการทางเพศ (Sexual Gratification)* ซึ่งออกมาในรูปของการสมรส เป็นการลดปัญหาทางเพศบางอย่าง เช่น ข่มขืน การสมรสจึงเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมที่มีการจัดระเบียบ เพราะการสมรสคือวิธีการหนึ่งที่สังคมเข้ามาควบคุมความสัมพันธ์ทางเพศให้อยู่ในขอบเขต แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางเพศแต่อย่างเดียว จะต้องทำให้มนุษย์มีครอบครัวเสมอไป เพราะมนุษย์มีทางระบายออกทางอื่นได้โดยไม่ต้องมีครอบครัว

3. *เลี้ยงดูผู้เยาว์ให้เจริญเติบโตขึ้นในสังคม (Maintenance Of Immature Children Or Raising The Young)* จะเห็นว่า ไม่มีสถาบันใดทำหน้าที่ดีกว่าสถาบันนี้ เพราะความรักและความอบอุ่นเด็กจะหาที่อื่นใดเสมือนครอบครัวนั้นยากมาก การเลี้ยงดูจากที่อื่นแม้จะทำได้ เช่น สถานสงเคราะห์ โรงพยาบาล ตามบ้านรับเลี้ยงเด็ก ฯลฯ ก็ทำไม่ได้ดีเท่า

ส่วนใหญ่จึงพัฒนาได้ช้า เช่น เคนช้า พุดช้า อารมณ์ไม่มั่นคง และบางครั้งก็ทำร้ายตัวเอง เพื่อเรียกร้องความสนใจ เป็นต้น

ฉะนั้น ครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่สำคัญมากต่อระบบการพัฒนาทางร่างกาย และจิตใจของเด็ก ทำให้เด็กเป็นคนที่เจริญเติบโตสมบูรณ์ไม่ให้เกิดปัญหาสังคม ถ้าปราศจากครอบครัว มนุษย์อาจจะไม่สมบูรณ์ โดยสรุปแล้ว ครอบครัวทำหน้าที่เป็นสถาบันทางเศรษฐกิจ โดยพ่อแม่เป็นคนหาเงินทองมาเลี้ยงดูในครอบครัว และนำเงินนั้นไปใช้ในด้านการบริโภคต่าง ๆ โดยทั่วไปเด็กจะเป็นผู้บริโภค (Consumer) พ่อแม่เป็นผู้ผลิต (Producers) คือ เป็นการวิภาคแรงงานภายในครอบครัวตามความเหมาะสม

4. *ให้การอบรมสั่งสอนแก่เด็กให้รู้จักระเบียบของสังคม (Socialization)*
ครอบครัวเป็นแหล่งการอบรมเบื้องต้นที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด เป็นสถาบันเตรียมตัวเด็กให้ออกไปเผชิญกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม วิธีการอบรมอาจทำได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยตรงก็โดยการสั่งการสอนหรือดูว่ากล่าว โดยอ้อมก็โดยการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

5. *กำหนดสถานภาพ (Social Placement)* ได้แก่ ชื่อสกุลจากครอบครัวซึ่งส่วนมากเปลี่ยนแปลงไปได้ในเวลาต่อมา สถานภาพที่ครอบครัวให้นี้ ทำให้เรารู้ว่าเราเป็นใคร อยู่กับคนกลุ่มไหน นอกจากนี้สถานภาพก็เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่เกิด เช่น เป็นลูกคนรวย ลูกคนจน สถานภาพดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่

6. *ให้ความรักและความอบอุ่น (Affection)* ครอบครัวเป็นแหล่งที่สมาชิกได้รับความรักและความอบอุ่นอย่างบริสุทธิ์ใจ เป็นแหล่งรับประกันได้ว่า จะมีคนที่เรารัก และคนที่รักเราเสมอ ฉะนั้น ครอบครัวจึงเป็นแหล่งให้ความรัก ความคุ้มครอง และความมั่นคงทางด้านจิตใจแก่สมาชิก ทำให้สมาชิกมีพลังใจในการฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้

แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงแบบแผนความสัมพันธ์ในครอบครัว

ในอดีตที่ผ่านมาพบว่า ระบบความสัมพันธ์ต่อกันและการกำหนด บทบาทระหว่างชายหญิงหรือสามีและภรรยา นั้นมีพื้นฐานมาจากความแตกต่างทางเพศเป็นสำคัญ ทำให้เกิดบรรทัดฐาน ที่เรียกว่า “บทบาทตามประเพณี” (Tradition Role) (สุนนชาติ เจริญนครบุรี, 2528) กล่าวคือ ฝ่ายชายมีหน้าที่หลัก คือ หาเลี้ยงและปกป้องดูแลสมาชิกภายในครอบครัว ฝ่ายหญิงมีหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ และความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในบ้าน

ปัจจุบัน โครงสร้างของสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ที่สำคัญมี 2 ประการคือ

1. การกลายสภาพเป็นเมือง (Urbanization) อันได้แก่มีจำนวนประชากรขนาดใหญ่ ความหนาแน่นของประชากรอยู่ในระดับสูง และประชากรมีความต่างแบบกัน ผลจากการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ทรัพยากรต่อหัวของประชากรลดน้อยลง บุคคลต้องเพิ่มความพยายามในการเลี้ยงชีพมากขึ้น และมีอุดมการณ์ด้านแนวคิดในขนบธรรมเนียมและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

2. การกลายสภาพเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) มีส่วนประกอบที่สำคัญคือ ระบบงานที่ต้องใช้เครื่องจักร ความก้าวหน้าทางประยุกต์วิทยาและเศรษฐกิจแบบตัวเงิน ผลจากการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เพศหญิงมีโอกาสเข้าสู่ตลาดแรงงานได้มากและเร็วขึ้น และการที่เศรษฐกิจแบบตัวเงินทำให้ครอบครัวมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจ เพศหญิงจึงมีความจำเป็นต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อค่าตอบแทนจากภายนอกครอบครัว

ผลจากการกลายสภาพเป็นเมืองและการกลายสภาพเป็นอุตสาหกรรม ดังกล่าว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบแผนความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอันนำไปสู่ความสัมพันธ์ทางบทบาทในครอบครัวแบบสมภาค (Equalitarian) มากขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันพบว่า เพศหญิงมีแนวโน้มเท่าเทียมกับเพศชายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การเลือกอาชีพ หรือบทบาทในครอบครัว และในครอบครัวที่ภรรยาทำงานนอกบ้านสามีภรรยามีการเปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับการแบ่งงาน หรือการแบ่งบทบาทตามประเพณีไปสู่ความคิดที่

ว่า สามีภรรยาควรมีอำนาจเท่าเทียมกันมากขึ้นเช่นเดียวกับชาว Karo Batak ในเกาะสุมาตรา ของอินโดนีเซีย ซึ่งตามประเพณีแล้วมีการแบ่งงานระหว่างเพศหญิงและเพศชายอย่างชัดเจน แต่ปัจจุบันประเพณีดังกล่าวกำลังจะเปลี่ยนแปลงไปสามีเข้ามามีส่วนในการช่วยเหลือเลี้ยงดูลูกมากขึ้น (สุนนชาติ เจริญครบุรี, 2528 : 7-8)

ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวในเมือง

การเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้ครอบครัวในเมืองมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. มีลักษณะที่ยึดมั่นในประเพณีเดิมน้อยลง และรับลักษณะยึดหยุ่นที่เปลี่ยนแปลงและปรับได้ง่าย เพื่อให้รับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว
2. หันมาใช้วิถีชีวิตแบบเมืองที่เน้นความสะดวกสบายทางวัตถุและใช้เครื่องมือทุนแรงต่าง ๆ มากขึ้น
3. มีความสนใจและความเคร่งครัดต่อความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา น้อยลง
4. ขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจและทางจิตใจ อัตราการหย่าร้างจึงสูงขึ้น
5. หน้าที่ต่าง ๆ ที่เคยทำกลายเป็นหน้าที่ของหน่วยสังคมอื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจ ศาสนา การปกครอง การศึกษา ครอบครัวจึงมีหน้าที่สำคัญในการให้ความรัก ความอบอุ่นทางใจแก่สมาชิก การเลี้ยงดูเด็ก และการพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็ก
6. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ความเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุข ความสนใจและความสุขของสมาชิกในขณะที่เดิมเน้นการมีบุตรสืบสกุล การมีตำแหน่งในสังคมที่มีเกียรติ และการประกอบหน้าที่ทางเศรษฐกิจและสังคมให้สำเร็จ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่ครอบครัวไม่ใช่หน่วยในการผลิตทางเศรษฐกิจ หัวหน้าครอบครัวจึงไม่ต้องใช้อำนาจควบคุมในฐานะหน่วยการผลิต
7. การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของครอบครัวแบ่งออกเป็น
 - 7.1 การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างทางอำนาจ สามีหรือหัวหน้าครอบครัวมีอำนาจปกครองภรรยาและสมาชิกน้อยลง บุตรธิดา และภรรยาามีเสรีภาพที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น

7.2 สมาชิกของครอบครัวนอกจากจะต้องมีบทบาทหน้าที่ภายในครอบครัวแล้ว ยังต้องมีบทบาทหน้าที่ภายนอกครอบครัว เช่น ในสถาบันการศึกษา ในสถานที่ทำงาน ในการสมาคมและการพักผ่อนหย่อนใจซึ่งต่างก็มีความสนใจต่างกัน บทบาทหน้าที่จึงแตกต่างกันไปด้วย ครอบครัวจึงลดความเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ลง เด็กรุ่นใหม่อยู่ห่างไกลพ่อแม่ ภรรยาใช้เวลาให้ครอบครัวน้อยลง ครอบครัวจึงแตกแยกได้ง่าย

7.3 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวขนาดเล็ก

7.4 บุคคลโสด หรือหย่าร้าง เป็นที่ยอมรับและมีสถานภาพในสังคมเสมอ บุคคลอื่น ๆ อาจจะคล่องตัวกว่าผู้ที่อยู่ในภาวะทางครอบครัวด้วยซ้ำ (โสภา ชปิลมันน์ และคณะ, 2534 : 47-48)

การเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยม

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมดังกล่าว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยม โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัวที่สำคัญมีดังนี้

1. ครอบครัวไม่ใช่ศูนย์กลางในการถ่ายทอดวัฒนธรรม แต่เป็นหน้าที่ของโรงเรียนและสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เป็นต้น

2. การที่สตรีมีสถานภาพสูงขึ้นเพราะมีการศึกษาและสามารถหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว สตรีกลุ่มหนึ่งจะเลือกที่จะประกอบอาชีพนอกบ้านแทนการอยู่บ้านทำงานบ้านหรือเลี้ยงลูก มีการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคทางสิทธิหน้าที่เรียกร้องให้ผู้ชายหันมาช่วยงานในบ้านและเลี้ยงลูกมากขึ้น

3. การยอมรับเรื่องการหย่าร้างระหว่างสามีและภรรยา ในกรณีที่ชีวิตสมรสมีปัญหาขัดแย้งสืบเนื่องมาจากค่านิยมที่เห็นความสำคัญและความพอใจของตนเองก่อน

ค่านิยมเหล่านี้มีผลกระทบต่อความมั่นคงของครอบครัว ทำให้ความสำคัญของครอบครัวในด้านการทำหน้าที่ต่าง ๆ ลดลง และความผูกพันระหว่างสมาชิกครอบครัวก็มีน้อยลงด้วย (โสภา ชปิลมันน์ และคณะ, 2534 : 48)

ครอบครัวสมัยใหม่

ครอบครัวสมัยใหม่เป็นแบบของครอบครัวที่มีส่วนวิวัฒนาการมาจาก Patriachal Family กล่าวคือ ให้ความสำคัญใหญ่แก่ฝ่ายชายพอสมควรและเป็นหลักของครอบครัว ครอบครัวสมัยใหม่เกิดจากรักและความเข้าใจกันและกันแบบ Romantic Love ของหญิงชาย มีการตกลงร่วมกันที่จะร่วมเป็นครอบครัวสามีภรรยาทั้งจิตใจและแบ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจฝ่ายละเท่า ๆ กัน อำนาจและบทบาทจึงมีเท่า ๆ กัน ครอบครัวแบบนี้ถือว่าทั้งสองคนเป็นที่พึ่งของกันและกัน หน้าที่ของครอบครัวสมัยใหม่ข้อหนึ่ง คือ การให้ความสุขทางใจซึ่งกันและกันในรูปของความเข้าใจและความอบอุ่นแบบ Sharing Partner คือ แต่ละฝ่ายก็มีความรักความเข้าใจเท่า ๆ กัน และใครมีกำลังทางเศรษฐกิจเท่าไรก็เอามาร่วมกัน และเพราะระบบแบ่งปันนับตั้งแต่เริ่มแต่งงาน เมื่อมีเรื่องขัดใจกันอาจตัดสินใจแยกกันอยู่ได้ง่าย ด้วยการเอาระบบแบ่งครึ่งมาหย่าร้าง นับว่าเป็นลักษณะของความไม่มั่นคงอย่างหนึ่งของครอบครัวสมัยใหม่

สังคมไทยในเขตเมืองโดยเฉพาะเขตเมืองหลวง และเมืองใหญ่กำลังเปลี่ยนแปลงเป็นครอบครัวสมัยใหม่ สาเหตุหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และวิชาการใหม่ แต่เดิมครอบครัวไทยเป็นทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภค ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคถ้าเหลือก็ไว้ขาย แรงงานทั้งหมดของครอบครัวมุ่งจะผลิตอาหารการกิน และได้วิวัฒนาการมาเป็นผู้บริโภค สมาชิกในครอบครัวต้องมีอาชีพนอกบ้าน การหุงอาหารสำหรับครอบครัวลดลง ซื้ออาหารสำเร็จรูป กินอาหารนอกบ้าน ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญแต่เดิมผู้หญิงไทยมักเป็นแม่บ้านประกอบอาหาร จัดการบ้านเรือน เลี้ยงลูกแต่อย่างเดียว แต่ครอบครัวสมัยใหม่นี้หญิงมีอิสระมากขึ้น มีอาชีพแข่งกับชาย กลายเป็นช่างทำหน้าหรือเคียงข้างพอกับผู้ชาย ทางกฎหมายกำหนดหญิงเสมอภาคชายมากขึ้น และคุ้มครองช่วยเหลือหญิงมากขึ้น (โสภา ชปิลมันน์ และคณะ, 2534 : 51-52)

แนวคิดเกี่ยวกับสตรี (มารดา) ที่ทำงานนอกบ้าน

จากการที่สตรี (มารดา) ทำงานนอกบ้านนี้ นับเป็นการกดดันให้สมาชิกในครอบครัวต้องช่วยทำงานมากขึ้น ยิ่งสมาชิกเข้ามาช่วยรับภาระงานบ้านมากขึ้นเท่าใด สตรี

(มารดา) จะยังมีโอกาสทำงานนอกบ้านมากขึ้นเท่านั้น ส่วนทางด้านความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างสามีภรรยา มารดาที่ทำงานนอกบ้านจะมีอำนาจเพิ่มขึ้น เนื่องจากเธอจะเป็นผู้หาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ส่วนมารดาที่มีอำนาจสูงอยู่แล้วยิ่งเปิดโอกาสให้เธอสามารถออกไปทำงานทำนอกบ้านมากขึ้น เพราะมีแรงจูงใจและสามารถตัดสินใจด้วยตัวเองได้มากขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การสนับสนุนและต่อต้านทัศนคติเพศชายและองค์ประกอบดังที่กล่าวมาแล้วล้วนมีผลต่อการทำงานนอกบ้านของผู้หญิงและการมีอำนาจของเธอ (Hoffman, 1960)

ผลกระทบที่มีต่อสตรี (มารดา) ทำงานนอกบ้าน

การที่สตรีออกไปทำงานนอกบ้าน มีผลกระทบต่อบุคคลเหล่านี้คือ

1. ภรรยา หรือตัวมารดาเอง

ผลกระทบทางด้านสุขภาพร่างกายของมารดาที่ต้องทำงานหนักขึ้น ในการรับภาระทั้งงานภายในและงานนอกบ้าน การเกิดความขัดแย้งขึ้นในใจว่าตนมี ความพอใจหรือไม่พอใจ (Satisfaction And Dissatisfaction) ที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เนื่องจากมีความวิตกว่าการออกไปทำงานนอกบ้านจะทำให้ตัวเองบกพร่องในงานบ้านไป

2. สามี หรือบิดา

เมื่อสตรีต้องออกไปช่วยหาเลี้ยงครอบครัว ผู้เป็นสามีหรือบิดาจะรู้สึกว่ามีบทบาทเดิมที่ตนเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัวนั้นได้ถูกลดบทบาทลง อันเป็นผลให้อำนาจของคนในครอบครัวลดลงไปด้วย เช่นนี้ส่งผลถึงความพึงพอใจในชีวิตสมรสของสามีน้อยลง

3. บุตร

มารดาที่ออกไปทำงานนอกบ้านมีผลกระทบต่อบุตรมากมาย เช่น เด็กจะมีทัศนคติต่อมารดา เปลี่ยนไปจากเมื่อก่อนที่มารดามีบทบาทเพียงในบ้าน มาเป็นมารดาผู้มีความสามารถทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่ามีมารดาที่มีความเท่าเทียมกันมากกว่าเดิม บุตรจึงประเมินอำนาจของผู้หญิงสูงขึ้น รวมทั้งการที่บุตรต้องเข้ามาช่วยแบ่งเบาการทำงานในบ้านเพิ่มขึ้น

4. ชุมชนและสังคม

ในแง่ของสังคมนั้น การที่มารดาทำงานนอกบ้านทำให้บทบาทผู้หญิงในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงจะไม่ใช้อยู่แต่บ้านเท่านั้น ผู้หญิงมีบทบาททั้งในงานที่ใช้แรง

งาน งานด้านการบริหาร เนื่องจากความจำเป็นในปัจจุบันที่ต้องการผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น อาชีพบางอย่างผู้หญิงทำหน้าที่ได้เหมาะสมและดีกว่าชาย สังคมปัจจุบันได้มีการยอมรับบทบาทผู้หญิงทำงานนอกบ้านอย่างมาก โดยเฉพาะผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องช่วยพ่อบ้านหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวเพิ่มขึ้นด้วย (โสภา ชปิลมันน์ และคณะ, 2534 : 59-60)

ผลดีของสตรี (ภรรยา) ที่ทำงานนอกบ้าน

1. การที่หญิงและชายช่วยกันประกอบอาชีพ ทำให้คนหนุ่มสาวได้แต่งงานกันเร็วขึ้น เพราะเท่ากับทั้งคู่ช่วยกันเตรียมการแต่งงาน ฐานะของครอบครัว ก็ย่อมดีกว่าฝ่ายชายประกอบอาชีพแต่ผู้เดียว
2. ให้โอกาสผู้หญิงได้เลือกอาชีพ เพราะผู้หญิงทุกคนไม่ได้สนใจหรือมีพรสวรรค์แต่ในเรื่องการทำงานภายในบ้านเท่านั้น
3. เป็นโอกาสที่ภรรยาจะได้ใช้ความถนัด และความเชี่ยวชาญพิเศษของตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประเทศชาติ
4. การที่ต่างก็เข้าใจในสภาพการทำงานของแต่ละฝ่าย จะช่วยให้สามีและภรรยาเห็นใจ และเข้าใจกันดีขึ้น มีความสนิทสนมกลมเกลียวกันมากขึ้น
5. เมื่อรายได้ของครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ครอบครัวสามารถบรรลุถึงเป้าหมายของครอบครัวในบางเรื่องได้เร็วขึ้น และช่วยให้มีมาตรฐานการครองชีพตามที่ปรารถนา
6. ภรรยาได้ใช้เงินที่ตนหาได้เอง มีความรู้สึกอิสระเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และมีความชื่นชมในตนเอง ฉะนั้นความสัมพันธ์ต่อสามีและบุตรก็จะดีขึ้นโดยปริยาย
7. ในกรณีที่สตรี (ภรรยา) บางคนมีรายได้มากกว่าสามี อาจทำให้สามีมีความทะเยอทะยานมากขึ้น เพราะอายุที่หาเงินได้น้อยกว่าภรรยา
8. บ้านกลายเป็นแหล่งของการร่วมมือ สมาชิกในครอบครัวต่างยินดีที่จะแบ่งภาระในบ้านไปทำ

9. ในวัฏจักรของครอบครัวบางระยะงานบ้านอาจลดน้อยลง ภรรยาจะได้ทำงานนอกบ้าน ไม่เกิดความรำคาญเพราะต้องอยู่บ้านซึ่งมีงานไม่พอทำ และอาจทำงานอื่นให้เป็นประโยชน์อีกด้วย

10. การออกไปนอกบ้านทำให้รู้จักสังคมดีขึ้น รู้ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำมาเป็นหลักปรับปรุงการดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัวได้ และเป็นเพื่อนสนทนาของสามีได้ดียิ่งขึ้น

11. ภรรยามีโอกาสปรับตัวเกี่ยวกับเรื่องการเงินของครอบครัวได้ทัน ถ้าหากสามีขาดสมรรถภาพในการทำงาน หรือล้มหายตายจากไป (โศภา ชปิลมันน์ และคณะ, 2534 : 54)

ผลเสียของสตรี (ภรรยา) ที่ทำงานนอกบ้าน

1. ฝ่ายชาย (สามี) รู้สึกผิดหวังและขឹងใจ เนื่องจากรู้สึกว่าตนบกพร่องในหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งตามธรรมเนียมเดิมถือว่าเป็นหน้าที่ของสามีแต่ผู้เดียว

2. ถ้าสามีภรรยามีความเห็นไม่ตรงกันในงานที่ภรรยาทำนั้น ย่อมเป็นสาเหตุของการขัดแย้ง

3. ภรรยาที่ทำงานนอกบ้าน มีสังคมก้าวหน้าขึ้น อาจทำให้สามีอิจฉา

4. สามีเกิดปมด้อยถ้าหากว่าตนหาเงินได้น้อยกว่าภรรยา

5. สามีบางคนอาจรู้สึกผิดหวังเมื่อเห็นภรรยารับผิดชอบงานในบ้านน้อยกว่าที่ควร โดยเฉพาะสามีที่ยังยึดธรรมเนียมที่สตรีต้องอยู่ช่วยเหลือสามีในบ้าน

6. ความรับผิดชอบของสามีในด้านการประกอบอาชีพอาจลดน้อยลง เพราะภรรยาช่วยหาเงินด้วยแล้ว

7. หากไม่มีผู้แบ่งเบาความรับผิดชอบทางบ้าน สุขภาพของภรรยาอาจเสื่อม เพราะต้องรับผิดชอบทั้งสองคืองานอาชีพและงานบ้าน

8. ภรรยาดูเหมือนจะมีเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ทำให้เกิดขัดใจกันมากขึ้น เพราะทั้งคู่เหน็ดเหนื่อยเมื่อกลับมาถึงบ้าน

9. สามีเกิดความรู้สึกว่าตนถูกทอดทิ้ง เพราะภรรยาให้ความสนใจภายนอกเพิ่มขึ้นแทนที่จะปรนนิบัติตนเหมือนเมื่อบ้านอย่างเดียว

10. บางทีภรรยาทำงานอาชีพเพื่อหวังเงินเดือน มิได้ทำไปด้วยความสนใจจริง จึงอาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในงาน หรือถ้าภรรยาสนใจแต่งานนั้น มีปัญหา มา ก็จะ ทำให้เกิดอารมณ์หงุดหงิดได้ง่าย

11. แม้มีความรู้สึกผิดที่ตนทอดทิ้งลูก และลูก ๆ รู้สึกว่าตนถูกทอดทิ้งและ ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนเท่าที่ควร

12. บ้านขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย งานบ้านอาจจะหมักหมม ทำให้ บ้านไม่เป็นที่น่าอยู่ อาจทำให้สามีอยากออกไปเที่ยวนอกบ้าน หรือเปรียบเทียบบ้านของ ตน กับบ้านที่น่าอยู่กว่า (โสภา ชปิตมน์ และคณะ, 2534 : 52-60)

ทฤษฎีบทบาท (Role Theory)

ทฤษฎีบทบาท (Role Theory) อธิบายพฤติกรรมทางสังคมที่มนุษย์มีต่อกัน โดยเปรียบกับการแสดงละครที่มี โรงละคร ผู้กำกับ ตัวแสดง และผู้ชม ที่มีบท (Script) สถานภาพ (Status) และบรรทัดฐาน (Norms) บุคคลในสังคมมีหลายสถานภาพและถูกคาดหวังจากผู้อื่นให้แสดงบทบาทตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ ขณะที่ความคาดหวัง หรือบรรทัดฐานของสังคมจะเป็นตัวบังคับให้ต้องกระทำ หรือห้ามกระทำ และหากไม่เป็นตามที่ควรจะเป็นแล้วก็จะมีการลงโทษเป็นกลไกในการควบคุม จึงทำให้มนุษย์ดำรงตนอยู่ในบทบาทที่สังคมได้กำหนดขึ้นทั้งด้านบทบาท (Role) และสถานภาพ (Status) (ธวัชชัย อุดมสิทธิพัฒนา, 2539 : 12)

สถานภาพ (Status) เป็นตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เป็นสิทธิ และหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และสังคมส่วนรวม สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพ เป็นสิ่งเฉพาะบุคคลทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากผู้อื่น และมีอะไรเป็นเครื่องหมายของตนเอง (สุพัตรา สุภาพ, 2540 : 27-31)

สถานภาพมี 2 ประเภท คือ

1. สถานภาพที่ติดตัวมา (Ascribed Status) คือสถานภาพที่ได้มาโดย

1.1 สังคมกำหนด เช่น เด็กทำงานเบาๆ ผู้ใหญ่ทำงานหนัก หรือคนมั่ง มีหน้าตากว่าคนยากจน

1.2 ติดตัว หรือธรรมชาติสร้างสรรค์ เช่น เกิดเป็นชาย หญิง วัยรุ่นหนุ่มสาว ชราภาพ พิวดำ พิวขาว ซึ่งธรรมชาติสร้างมาเราหลีกเลี่ยงไม่ได้ และต้องเป็นไปตามนั้น เช่น เป็นหญิงอยากเป็นชายก็ยากจะเป็นได้

2. สถานภาพที่ได้มาภายหลัง หรือ ได้มาโดยความสามารถ (Achieved Status) เป็นตำแหน่งที่ต้องดิ้นรนขวนขวายด้วยความสามารถ และสติปัญญาของตัวเอง เช่น เป็นลูกชานาก็ไม่จำเป็นต้องเป็นลูกชานาตลอดไป สามารถเป็นครู ผู้แทน อาจารย์ แพทย์ ทหาร หรือตำรวจได้

สถานภาพขัดกัน (Status Conflicts) ถ้าบุคคลต้องมีสถานภาพ 2 อย่าง ในขณะเดียวกัน โดยมีบรรทัดฐานตรงกันข้าม และการปฏิบัติตามสถานภาพหนึ่งก็จะไปขัดกับอีกสถานภาพหนึ่ง เช่น เป็นแม่ต้องเลี้ยงดูดูแลลูก แต่ขณะเดียวกันก็ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เลยไม่ได้ทำหน้าที่เป็นแม่ที่สมบูรณ์

บทบาท (Role) คือการปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ของสถานภาพ เมื่อบุคคลมีตำแหน่งใด ๆ ทางสังคม ก็จะต้องแสดงบทบาทของตนออกมา

บทบาทขัดกัน (Role Conflicts) บุคคลแต่ละคนอาจมีบทบาทหลายอย่างในเวลาเดียวกัน และบุคคลถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามบทบาทต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่ แต่ การปฏิบัติตามบทบาทหนึ่งอาจจะขัดแย้งกับอีกบทบาทหนึ่งก็ได้ เช่น แม่กับลูก ถ้าแม่เผชิญเป็นครูของลูกด้วย แล้วลูกเกิดทำข้อสอบไม่ได้ แม่จะทำบทบาทของความเป็นครูกับบทบาทของความเป็นแม่ ถ้าให้ลูกสอบตก ลูกก็จะหาว่าไม่รัก แต่ถ้าให้ลูกสอบได้ก็จะเสียบทบาทของความเป็นครู

นักทฤษฎีบทบาทได้แบ่งความคาดหวังในการแสดงบทบาทของมนุษย์แต่ละคนในสังคมออกเป็น 3 ประการ

1. ความคาดหวังจาก "บท" (*Expectation From The Script*) "บท" คือบรรทัดฐานทางสังคม สังคมจะกำหนดว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งใดต้องแสดง หรือกระทำอย่างไร เช่น ในสังคมไทย ลูกต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่

2. ความคาดหวังจาก "ผู้แสดง" อื่น (*Expectation From Other Players*) พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนถูกกำหนดโดยพฤติกรรมของผู้อื่น

3. ความคาดหวังจาก "ผู้ชม" (*Expectation From The Audience*) บุคคลต้องรู้ว่าผู้อื่นชอบ หรือไม่ชอบอย่างไร แล้วแสดงในบทบาทตามความต้องการของผู้อื่น (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีสังคมวิทยา 2538 : 134-137)

เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้หญิงในสังคมปัจจุบันตามแนวทาง "ทฤษฎีบทบาท" จะเห็นได้ว่าการปรับตัวของสตรีให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันนั้น ทำให้สตรีต้องทำงานหนักขึ้น และแบกรับภาระภายในครอบครัวมากขึ้น ได้ก่อให้เกิดบทบาทที่เปลี่ยนไป โดยหากเปรียบเทียบตามแนวคิดที่ใช้การแสดงละครแล้ว สตรีเปรียบเสมือนตัวแสดง และผู้กำกับในเวลาเดียวกัน หรือบางครั้งอาจต้องทำหน้าที่อื่นไปพร้อม ๆ กันอีกด้วย เช่น จัดฉาก จัดสถานที่ให้พร้อมแสดง เหมือนชีวิตจริงของสตรีทำงานนอกบ้านที่ต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง เพื่อการยอมรับของเพื่อนร่วมงาน และเจ้านาย นอกจากนั้นยังเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และเมื่อเข้าบ้านก็ต้องรับหน้าที่ของแม่บ้านอย่างเต็มตัว ทั้งในเรื่องอาหารการกิน การเลี้ยงดูบุตรและการดูแลความเรียบร้อยต่างๆ ในบ้าน รวมถึงการได้รับการปฏิบัติจากสามี และครอบครัวในค่านิยมเดิม ๆ ซึ่งมักพบมากในครอบครัวระดับกลาง และระดับล่าง

แต่อย่างไรก็ตามการทำงานนอกบ้านของสตรี เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการยอมรับในด้านความสามารถ และสติปัญญา และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมอื่น ๆ อีก เช่น ค่านิยมในด้านการศึกษาของผู้หญิง หรือค่านิยมในความยินดีต่อเพศของบุตร โดยเฉพาะในสังคมเอเชีย

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความขัดแย้งทางบทบาทของผู้หญิง เนื่องจากยังไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นจะพบว่าหากผู้หญิงยังมีความขัดแย้งในบทบาท จะประสบกับปัญหาครอบครัว และขณะเดียวกันก็ไม่ประสบความสำเร็จเต็มที่ในด้านการงาน ผู้วิจัยมีความคิดว่าคงไม่ต่างอะไรกับการเดินๆ หยุดๆ เพราะเมื่อจะแสดงบทบาทหนึ่ง อีกบทบาทก็บกร่อง เนื่องจากโครงสร้างสังคมโดยรวมของประเทศยังไม่ได้มีการแก้ไขอย่างสมบูรณ์ในบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของสตรี ดังนั้นจึงพบได้บ่อยครั้งที่สตรีที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานมักมีปัญหาคู่ชีวิต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณา ปรับปรุง โครงสร้างทางสังคมให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural Functional Theory)

เปรียบสังคมมนุษย์เสมือนอินทรีย์ เป็นสิ่งมีชีวิตดำรงอยู่ได้ นักโครงสร้างหน้าที่ที่มีบทบาทอย่างสูงคือ Herbert Spencer และ August Comte โดยมองว่าสังคมเป็นระบบหนึ่ง ซึ่งมีระเบียบของตนเอง ที่มีความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self Regulating) แบ่งเป็นส่วนประกอบย่อยต่าง ๆ ส่วนต่าง ๆ เหล่านี้จะทำหน้าที่ของตนเอง พึ่งพาอาศัยกัน และรักษาดุลยภาพเอาไว้ เพราะเนื่องจากสังคมมีความต้องการจำเป็นจำนวนหนึ่ง หากได้รับการตอบสนองแล้วจะทำให้สังคมดำรงชีวิตอยู่ได้ สังคมจึงต้องมีโครงสร้างแบบหนึ่งและมีการสนองความต้องการจำเป็นของส่วนประกอบ ต่างๆ ซึ่งจะต้องพึ่งพากันทำให้เกิดดุลยภาพ (Equilibrium) เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ได้ (Survival) (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, เรื่องเดียวกัน, : 26-27)

แรดคลิฟฟ์ บราวน์ ได้ให้แนวความคิดในมานุษยวิทยาว่า ระบบสังคมต่าง ๆ ประกอบไปด้วยโครงสร้าง และกิจกรรมต่าง ๆ โครงสร้างทางสังคมคือ แบบแผนที่อยู่ได้นาน โดยประชากรมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยโครงสร้างจะได้อมาจากการกระทำระหว่างกันทางสังคม จากบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของพฤติกรรม หน้าที่ที่สำคัญของโครงสร้างอย่างหนึ่งคือ การที่มันทำให้เกิดเสถียรภาพทางสังคม และการคงอยู่ของระบบสังคม (งามพิศ สัตย์สงวน, หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม, 2538 : 97-98)

สถาบันสังคม คือ แบบแผนพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานของสังคมที่มีเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นฐานของสังคมและมีหน้าที่ทำให้สังคมคงสภาพอยู่ได้ (นิเทศ ดินนะกุล, สังคม และวัฒนธรรม, 2538 : 105)

บนสมมติฐานของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural Functional Theory) ได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการปรับตัวของสตรี (มารดา) ที่ต้องเข้ามามีบทบาทในการหารายได้จุนเจือครอบครัว เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ และอิทธิพลของการกลายเป็นเมือง และการเป็นเมืองอุตสาหกรรม นอกจากนี้รูปแบบครอบครัวได้มี การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยย่อยได้มีการปรับตัวให้มีขนาดเล็กลงเพื่อความคล่องตัว และสามารถอยู่รอดได้ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยย่อยที่สำคัญในการทำหน้าที่เพื่อรักษาคุณภาพ ทำให้สังคมโดยรวมสามารถดำรงอยู่ได้

การขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

มนุษย์ไม่ได้เป็นสัตว์สังคมโดยกำเนิด จำเป็นต้องได้รับการขัดเกลาทางสังคมอยู่ตลอดชีวิต กระบวนการขัดเกลาจึงเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นในการอยู่ร่วม และเป็นที่ยอมรับของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกรู้จักเป็นตัวของตัวเอง (Self) คือความรู้สึกที่ว่าตนเป็นมนุษย์ต่างจากคนอื่น โดยสังคมจะหล่อหลอมมนุษย์โดยผ่านทางสถาบันพื้นฐานคือ ครอบครัว เป็นอันดับแรก เพื่อการขัดเกลาเสริมต่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยสังคมมีส่วนสร้างความสำนึก ความประทับใจ คุณค่าทางวัฒนธรรม และแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกของสังคมอย่างแท้จริง นั่นคือสังคมจะเปลี่ยนสภาพของบุคคลจากสภาพทาง ชีววิทยา (Biological Person) มาเป็นบุคคลของสังคม (Social Person) ซึ่งการติดต่อสัมพันธ์ของมนุษย์ (Human Contact) เป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาความเป็นตัวตน และการพัฒนาบุคลิกภาพในฐานะเป็นบุคคลหนึ่งของสังคม

การจัดেলাทางสังคม เป็นกระบวนการทั้งทางตรง และทางอ้อมที่มนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ ได้เรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนของกลุ่มหนึ่ง ๆ กำหนดหรือวางไว้ เพื่อเป็นแบบแผนของการปฏิบัติต่อกัน และให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง (สุพัตรา สุภาพ, สังคมวิทยา 2538 : 47)

วัยที่จำเป็นต่อการจัดেলাทางสังคม แยกได้เป็น 2 วัยคือ

1. การจัดেলাในระยะที่ยังเป็นเด็ก (*Socializing The Child*) เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กมากที่สุด เพราะเป็นสถาบันแรกที่เด็กได้รับการอบรมสั่งสอน ซึ่งเป็นเรื่องของพ่อแม่และผู้ปกครองโดยเฉพาะ เช่น ตอนที่เด็กยังเป็นทารก เด็กก็ต้องการรับการตอบสนองทางร่างกาย และการเอาใจใส่
2. การจัดেলাทางสังคมในระยะที่เป็นวัยรุ่น (*Socializing Youth*) วัยรุ่นเป็นวัยที่ได้ผ่านการอบรมมากพอที่จะรู้ และเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งการอบรมสั่งสอนก็จะได้จากครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อนที่เป็นวัยเด็กจะพ้นจากสถานภาพของความเป็นผู้เยาว์ และเข้าสู่ภาวะของความเป็นหนุ่มสาว (สุพัตรา สุภาพ, เรื่องเดียวกัน : 57)

วิธีการจัดেলাทางสังคมจะออกมาในรูป

1. การจัดেলাโดยตรง เป็นการจัดেলাที่ต้องการให้บุคคลปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของกลุ่มสังคมนั้นกำหนดไว้ เป็นการบอกว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด นับว่ามีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมาก เป็นการชี้ทาง และแนะแนวทางในการปฏิบัติต่อบุคคลอย่างจริงจัง และเจตนา เพื่อให้บุคคลสามารถวางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์
2. การจัดেলাโดยอ้อม เป็นการอบรมที่ไม่ได้บอกกันโดยตรง บุคคลได้รับประสบการณ์ หรือประโยชน์จากการสังเกต หรือเรียนรู้จากการกระทำของผู้อื่น เช่น การสังเกตดูคนอื่นว่าปฏิบัติอย่างไรในเหตุการณ์ที่ไม่คุ้นเคย (สุพัตรา สุภาพ, เรื่องเดียวกัน : 50)

ตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมมี 6 กลุ่มคือ

1. *ครอบครัว* จะออกมาในรูปของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นการอบรมที่สำคัญที่เด็กต้องประสบ เพราะเป็นการอบรมที่ใกล้ชิดที่สุด และมีความห่วงใยอย่างลึกซึ้ง มีอิทธิพลต่ออารมณ์ และทัศนคติ และแบบแผนของความประพฤติ โดยพ่อแม่จะอบรม (สุพัตรา สุภาพ, เรื่องเดียวกัน : 59-62)

1.1 ทางตรง ด้วยการบอกเล่าอย่างแจ่มแจ้งพอควรว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมาก เนื่องจากการชี้แนวทางในการปฏิบัติแก่บุคคลอย่างจริงจัง

1.2 ทางอ้อม เป็นการอบรมโดยไม่รู้ตัว เป็นสิ่งที่เด็กได้รู้เห็น และซึมซับไว้ในจิตใจ เด็กอาจนำไปปฏิบัติในอนาคต หรือมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ

2. *กลุ่มเพื่อน Riesman* กล่าวว่ากลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่บุคคลชอบยึดเพื่อนเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เพื่อนยอมรับ และเป็นการแสดงความเป็นพวกเดียวกัน ทั้งนี้กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญในการอบรม คือ

2.1 สอนอำนาจที่ไม่ใช่ของใคร โดยเฉพาะ คือ เป็นการเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วมด้วย

2.2 ช่วยให้ทดลองกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่ว่าเอาจริงแค่ไหน ปกติหากเด็กอยู่กับเพื่อน ๆ มักจะกล้าทำอะไรที่ขัดแย้ง หรือลองดีกับผู้ใหญ่มากกว่าอยู่เพียงคนเดียว ในขณะที่เด็กก็อาจทดลองคิดว่ากลุ่มพอจะต่อต้านขัดแย้งกับผู้ใหญ่ได้แค่ไหน

2.3 ถ่ายทอดระเบียบวิธี และคุณค่าที่ผู้ใหญ่ต้องการ หรือไปในทางตรงกันข้าม ซึ่งส่วนมากจะถ่ายทอดคุณค่าตามความต้องการของผู้ใหญ่เมื่อกลุ่มสนับสนุนระเบียบและคุณค่านั้น

3. *โรงเรียน* เป็นที่ที่เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ อย่างเป็นทางการ และให้เด็กได้มีโอกาสในการรับความรู้ และคุณค่าต่าง ๆ จึงนับได้ว่า โรงเรียนมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กอย่างมาก แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่

3.1 โรงเรียนอาจจะอบรมไม่ตรงกับที่บ้าน ทำให้เด็กสับสนไม่รู้ว่าระหว่างครูกับพ่อแม่ใครจะถูกต้องมากกว่ากัน

3.2 โรงเรียนอาจสอนในสิ่งที่เป็นทฤษฎี และอุดมคติมากเกินไป อาจไม่ตรงกับการปฏิบัติจริงในชีวิตทำให้เด็กไม่มั่นใจว่าจะเชื่อถือได้หรือไม่

4. *กลุ่มอาชีพ* เมื่อบุคคลได้รับการอบรมมาจนถึงระดับที่ต้องประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเอง และครอบครัวแล้ว ก็ควรจะต้องยอมรับระเบียบวิธีปฏิบัติของอาชีพนั้น ๆ ซึ่งแต่ละอาชีพจะมีคุณค่า และวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามการอบรมในวัยเยาว์เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเด็กจะอยู่ในวัยที่กล่อมเกลาได้ง่าย จึงรับระเบียบ วิธีการ และคุณค่าใหม่ ๆ ที่ถูกต้องเหมาะสมได้อย่างง่ายดาย เมื่อเทียบกับวัยผู้ใหญ่ที่มักมีบุคลิกภาพของตัวเองที่แน่นอน ดังนั้น ผู้ใหญ่จึงมีความสามารถในการเรียน และรับรู้ระเบียบใหม่ ๆ ได้น้อย และส่งผลให้ไม่อยากร่วมกลุ่มสังคมใหม่ ๆ นั้นเอง

5. *ตัวแทนทางศาสนา* หมายถึง วิศวอาราม พระ นักบวช ผู้สอนศาสนา หรือผู้เผยแพร่ธรรมศาสนาซึ่งจะช่วยขัดเกลาให้เข้าใจหลักเกณฑ์เกี่ยวกับศีลธรรม จริยธรรม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่จะส่งผลให้ประพฤติในทางที่ถูก และเหมาะสม อันรวมทั้งขัดเกลาให้มีหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ซึ่งส่งผลให้บุคคลในสังคมมีหลักคุณธรรมที่ยึดมั่นร่วมกันเพื่อความเป็นระเบียบในสังคม

ศาสนามีส่วน และบทบาทในการสร้างทัศนคติ และแนวความคิดในการดำรงชีวิตของมนุษย์เพราะ บุคคลนับถือศาสนาตามที่สืบทอดกันมาช้านาน จึงมีผลให้แนวความคิดทางศาสนาที่ยอมรับนั้น เป็นพื้นฐานในการที่บุคคลจะใช้เป็นเกณฑ์ในการรับ หรือไม่รับสิ่งใด ๆ ดังที่ค่านิยมทางศาสนาจะเป็นเสมือนตัวกลั่นกรองความรู้สึกของบุคคล ดังนั้น บุคคลใดที่ใกล้ชิดวัดมักจะได้รับทัศนคติ และแนวความคิดในเชิงศาสนาได้มาก จึงกล่าวได้ว่าวัด และศาสนาเป็นสิ่งเสริมสร้างพื้นฐานขัดเกลาแนวพฤติกรรมของบุคคล รวมทั้งมีอิทธิพลทางจิตวิทยาอันช่วยสร้างบุคลิกภาพของบุคคลด้วย

อย่างไรก็ตาม บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาอย่างใกล้ชิดก็อาจได้รับอิทธิพลของศาสนา หรือถูกขัดเกลาได้เช่นกัน เพราะหลักศีลธรรม หรือจริยธรรมของโลก ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนา อันได้กลายมาเป็นหลักของกฎหมายทั้งทางแพ่ง และทางอาญา ซึ่งทุกคนในสังคมก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย อีกทั้งข้อห้ามทางสังคมก็ล้วนมีอิทธิพลที่จะยับยั้งการกระทำของบุคคลได้เช่นกัน โดยปรากฏออกมาในรูปของขนบธรรมเนียมประเพณี หรือบรรทัดฐานต่าง ๆ ที่ยึดถือปฏิบัติในสังคมหนึ่ง ๆ

6. **สื่อมวลชน** มีหลายประเภท เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หนังสือรายสัปดาห์ นวนิยาย วรรณคดี เป็นต้น สื่อมวลชนเหล่านี้ล้วนมีส่วนในกรขัดเกลาทางสังคมในด้านต่าง ๆ เป็นสำคัญ ตั้งแต่คุณค่า ความเชื่อแบบของความประพฤติ ฯลฯ จึงเห็นได้ชัดว่าในปัจจุบัน ไม่มีบุคคลใดในสภาพแวดล้อมทางสังคมปัจจุบันที่จะรอดพ้นจากสิ่งเร้าในด้านความคิด หรือพฤติกรรมจากสื่อมวลชน ดังนั้น บุคคลในสังคมรับรู้โดยทั่วกันว่า สื่อมวลชนเป็นแหล่งบันเทิง และความรู้ที่ผู้คนในสังคมให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

ในสังคมที่เจริญก้าวหน้าขึ้น สื่อมวลชนจะแผ่ขยาย และมีอิทธิพลต่อครอบครัวทำให้บุคคลได้รับค่านิยม และวิธีการปฏิบัติทั้งในด้านบวก และด้านลบมากขึ้น เพราะสื่อมวลชนมีบทบาทที่สำคัญคือ การให้ข่าวสารที่น่าเสนอเป็นลายลักษณ์อักษรที่ไม่ว่าผู้เขียน หรือผู้ได้รับการถ่ายทอดมักจะรับรู้ และได้รับอิทธิพลจากการถ่ายทอดข่าวสารนั้น ๆ ทั้งทางตรง และทางอ้อม อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อสังคมนั้น ๆ มากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับทัศนคติ และปฏิกริยาของบุคคลในสังคมว่ายอมรับต่อต้าน หรือมีพฤติกรรมอื่นใดอย่างบ้าง โดยไม่ว่าบุคคลในสังคมจะมีปฏิกริยาอย่างไรก็เห็นได้ชัดว่าสื่อมวลชนได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมของคนบางกลุ่ม และการหาความรู้ของบุคคลอีกส่วนหนึ่ง

โดยสรุปแล้วทั้งครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ ตัวแทนศาสนา และสื่อมวลชนเป็นแหล่งสำคัญที่มีอิทธิพลในการสร้างพื้นฐานแนวความคิด และบรรทัดฐานในการที่บุคคลในสังคมจะเลือกรับ หรือไม่รับสิ่งใด ๆ ในช่วงชีวิต ในอนาคต รวมทั้งมีอิทธิพลสำคัญในการสร้างขัดเกลาบุคลิกภาพของบุคคลในสังคมตามแนวทางที่สังคมต้องการ

Cooley ได้ให้แนวความคิดเรื่องขบวนการขัดเกลา โดยใช้หลัก Looking-glass Self ว่าบุคคลจะรู้ว่าตัวเองเป็นอย่างไร เมื่อเอาความคิดของผู้อื่นมาเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เราเห็นนั่นเอง (สุพัตรา สุภาพ, เรื่องเดียวกัน : 54)

แนวความคิดของ Freud ได้แบ่งความเป็นตัวตนออกเป็น 3 ส่วนคือ

Id เป็นพลังดั้งเดิม เป็นพื้นฐานที่ถูกผลักดัน โดยความต้องการทางเพศ และแรงกระตุ้นที่รุนแรง เป็นพลังอยู่เบื้องหลังความเจริญเติบโตของมนุษย์ เป็นแหล่งก่อให้เกิดบุคลิกภาพของมนุษย์ ซึ่งเป็นมรดกตกทอดทางกรรมพันธุ์ เป็นแหล่งความเจริญเติบโตของมนุษย์ เป็นส่วนความต้องการทางชีววิทยาที่ต้องใช้ Superego คอยควบคุม ซึ่งบางครั้งก็ทำไม่สำเร็จ เป็นโครงสร้างแรกสุดซึ่งก่อให้เกิดขึ้นในเด็ก ถูกควบคุมโดยหลักความพอใจ (Pleasure Principle) เด็กไม่สามารถคิดอย่างมีเหตุผล หรือยอมไปสูเป้าหมายที่ต้องการในเวลาอันยาวนาน

Ego เป็นส่วนที่มีเหตุผล หรือตัวประสานระหว่าง Id กับ Superego ที่คอยควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ หรือความเป็นตัวตนของบุคคล เป็นส่วนที่สามารถคาดคะเน หรือวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ เป็นช่องทางส่งพลังของ Id ออกมา อันเป็นศูนย์กลางของบุคลิกภาพ และการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล

Superego เป็นส่วนเกี่ยวกับคุณธรรม ระเบียบ กฎเกณฑ์ ประเพณี ข้อบังคับ เรียกได้ว่าเป็นความรู้สึกใฝ่สูง ที่จะพิจารณาว่าอะไรถูกอะไรผิดเป็นตัวกดความต้องการที่ไม่ดีงาม และเป็นตัวส่งเสริม Ego (สุพัตรา สุภาพ, เรื่องเดียวกัน : 56)

ดังนั้น การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทำให้บุคคลอยู่รอดและเป็นที่ยอมรับของสังคมที่เป็นสมาชิก โดยมนุษย์ต้องมีการขัดเกลาอยู่ตลอดชีวิต โดยในวัยผู้ใหญ่ก็จำเป็นต้องมีการขัดเกลาที่เรียกว่า (Adult Socialization) แม้ว่าจะมีการแสดงออกไปในทางปรับตัวเพื่อให้สามารถเป็นสมาชิกที่กลุ่มของตนยอมรับมากกว่าการขัดเกลาเช่นในวัยเด็ก เนื่องจากผู้ใหญ่ หรือคนสูงอายุได้มีผ่านการขัดเกลาที่เป็นพื้นฐาน และมีความเป็นตัวของตัวเองมาแล้ว แต่ก็ยังต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มซึ่งถือว่าเป็นการขัดเกลาทางสังคมเช่นกัน

ทฤษฎีขัดแย้ง (Conflict Theory)

มองว่าสังคมประกอบด้วยสมาชิกที่แบ่งเป็นชนชั้นต่าง ๆ และมีความสัมพันธ์กันอย่างเอารัดเอาเปรียบ หรือถูกเอารัดเอาเปรียบ ทำให้เกิดกลุ่มของคนที่ได้เปรียบกับกลุ่มของคนที่ถูกเอาเปรียบ ทำให้สังคมอยู่บนความขัดแย้งตลอดเวลา แต่มีการควบคุมและครอบงำทางความคิดทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ เช่น เรื่องของเวรกรรมในศาสนาพุทธหรือกำหนดชีวิตโดยพระเจ้า ในศาสนาคริสต์เป็นต้น (ธวัชชัย อุดมสิทธิพัฒนา, 2539 : 25-26)

แต่สำหรับวิจัยชิ้นนี้ทฤษฎีขัดแย้งเป็นกรอบแนวคิดที่ผู้ศึกษาจะนำมาวิเคราะห์ในแง่เศรษฐกิจ เนื่องจากทฤษฎีนี้มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ แต่ละชั้นมีผลประโยชน์และความคิดเห็นขัดแย้งกัน ระบบการผลิตหรือความสัมพันธ์นี้เป็นพื้นฐานทางวัตถุ (Material Conditions) ของสังคม และเป็นตัวกำหนดการจัดระเบียบทางสังคมในด้านอื่น ๆ ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นระบบครอบครัว ขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมาย การเมือง ศาสนา ฯลฯ แต่มาร์กซ์ไม่เห็นความสำคัญของสถาบันเหล่านี้เพราะมองว่าเป็นสถาบันที่มุ่งรักษาแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว

สมมติฐานของทฤษฎีขัดแย้งที่สำคัญมี 4 ประการ ดังนี้

1. มนุษย์มักยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และพยายามตอบสนองความต้องการของตนเอง แม้ในบางครั้งจะต้องก่อให้เกิดความกระทบกระทั่งต่อบุคคลอื่น ๆ
2. ทรัพยากรมีจำกัด ทำให้เกิดการแข่งขันเพื่อแย่งชิงทรัพยากรเหล่านั้น
3. ไม่มีความเสมอภาคเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัวหรือในสังคมก็ตาม
4. การเผชิญหน้ากันภายในกลุ่ม หรือระหว่างกลุ่ม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงการพัฒนา

บนสมมติฐานของทฤษฎีนี้ ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้าน โดยเฉพาะสตรีที่เป็นอาจารย์เป็นกลุ่มสตรีที่มีความรู้ความสามารถ มักจะไม่ยินยอมต่อการเป็นช่างเท้าหลังเช่นอดีต บนความขัดแย้ง และต่อสู้เรียกร้องให้ได้มาซึ่งความเสมอภาค จนเกิดแนวคิดสตรีนิยม (Femenism) ที่สตรีได้รับการยอมรับมากขึ้น แต่ไม่อาจปฏิเสธบทบาทที่ถูกฝังรากในสังคมในบทบาทการเป็นมารดา ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจต่อการรับ และแสดงบทบาทสองบทบาทในเวลาเดียวกันของสตรีทำงานนอกบ้าน

ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivative Theory)

ทฤษฎีที่ยอมรับกันมากที่สุดคือ ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ มาสโลว์ (Maslow Hierachy Of Need) ที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่จะตอบสนองความต้องการเฉพาะอย่าง ซึ่งเป็นความต้องการบนสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของบุคคลไว้ ดังนี้ (ธวัชชัย อุคมสิทธิพัฒนา, 2539 : 31)

- บุคคลมีความต้องการอยู่เสมออย่างไม่มีที่สิ้นสุด
- ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นแรงจูงใจของ พฤติกรรมอื่น ๆ ต่อไป
- ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับขั้นตอนตามความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อได้รับการตอบสนองสิ่งใดแล้ว จะเกิดแรงปรารถนาที่จะได้ในสิ่งที่สูงขึ้นไปอีก

ลำดับความต้องการของบุคคลมี 5 ระดับ ได้แก่

1. ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการพื้นฐานเพื่อความอยู่รอด ได้แก่ อาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย เพศ เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัย หมายถึง แสวงหาความปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อม และความคุ้มครองจากผู้อื่น
3. ความต้องการความรัก ได้แก่ ความรู้สึกที่เป็นส่วนร่วม และการเข้ากลุ่ม

4. ความต้องการที่ได้รับการยกย่องนับถือ ได้แก่ ความต้องการที่จะเป็นที่ยกย่อง และได้รับเกียรติในสังคม

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต หมายถึง ความต้องการสูงสุดในชีวิตของคนที่จะได้งานที่ตนเองชอบ หรือความต้องการที่จะเป็นมากกว่าในปัจจุบัน

ทฤษฎีแรงจูงใจในการทำงานเกี่ยวข้องกับครอบครัว เพราะถ้าต้องการความเป็นอยู่ที่ดีและได้รับการยอมรับจากผู้อื่นโดยเงินจะเป็นหลักประกันของครอบครัว เนื่องจากเงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการ ดังนั้น จึงทำให้บุคคลมุ่งเน้นไปที่เรื่องของการหาเงิน ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของสมาชิกในครอบครัวจึงมีความสำคัญน้อยลง โดยการใช้เงินในการหาผู้รับภาระในครอบครัวแทน เช่น แม่บ้าน ดูแลงานบ้าน พี่เลี้ยงมาเลี้ยงลูกแทนแม่ เป็นต้น

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัย ตลอดจนสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่า ผลจากการเปลี่ยนแปลงสถานภาพ และบทบาทของสตรี จากการที่ต้องทำงานนอกบ้าน ได้ส่งผลกระทบต่อในด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยเฉพาะด้านบทบาทของการเป็นมารดา และความสัมพันธ์ของมารดาที่มีต่อบุตร ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับสตรีทำงานนอกบ้าน

จากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัย ตลอดจนสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่าผลจากการเปลี่ยนแปลงสถานภาพ (Status) และบทบาท (Role) ของสตรี จากการที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ได้ส่งผลกระทบต่อในด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยเฉพาะบทบาทของการเป็นมารดา และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว อันพอจะสรุปรายละเอียดของเนื้อหาได้ดังนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับสตรีทำงานนอกบ้าน

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันเกิดจากค่านิยม ทักษะคติ เศรษฐกิจ และ กระแสของโลกนั้น ล้วนมีผลทำให้ระบบสังคมเปลี่ยนสภาพไปมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน ค่านิยมที่เคยมีอยู่ในสังคมดั้งเดิม เมื่อสังคมเปลี่ยนจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่หน่วยย่อยของสังคม จะต้องได้รับผลกระทบไปด้วย

Moore .ให้ความหมายการเปลี่ยนแปลงว่า คือการเปลี่ยนในโครงสร้างสังคม ซึ่งคือแบบแผนการกระทำระหว่างกัน รวมผลกระทบของโครงสร้าง คือแบบแผนการกระทำระหว่างกัน รวมผลกระทบของโครงสร้างทางสังคมที่มีต่อบรรทัดฐาน และค่านิยม ด้วย การเปลี่ยนแปลงมี 2 ประเภทคือ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2543 : 5)

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม หมายถึงการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยยึดบรรทัดฐานทางสังคมเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อกัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็นความแตกต่างใน รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างคนที่เข้ามาสัมพันธ์กัน และความแตกต่างใน เป้าหมายหรือการทำหน้าที่ของสถาบันสังคม

2. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Culture Change) คือความแตกต่างในระบบวัฒนธรรม หรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบย่อยของวัฒนธรรม เช่นการเปลี่ยนแปลงในระบบครอบครัวและเครือญาติ ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมืองการปกครอง การขัดเกลาทางสังคมและการศึกษา ระบบความเชื่อ และศาสนา ระบบการสื่อสาร ศิลปะ และ นันทนาการ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ยังหมายถึงความแตกต่างในองค์ประกอบย่อยของระบบวัฒนธรรม เช่น สถานภาพ และบทบาท โลกทัศน์ ประเพณี ความเชื่อ รวมทั้ง วัฒนธรรมทางวัตถุด้วย

ผลจากการศึกษาของ **ธวัชชัย อุดมสิทธิพัฒนา (2539)** พบว่าการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ให้ค่าตอบแทนตามผลงาน ทำให้สตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าวมุ่งมั่นที่จะทำงานให้มากที่สุด เพื่อให้มีรายได้มากขึ้น โดยจะให้ความสำคัญกับงานบ้านน้อยลง โดยเฉพาะในบางโรงงานอุตสาหกรรมที่มีกฎระเบียบเข้มงวด ยิ่งทำให้สตรีทำงานมีความกังวลสูงต่อการบกพร่องต่อหน้าที่ที่จะกระทบกับรายได้ ทำให้ใส่ใจใน

การทำงานมากกว่างานบ้าน และการทำงานนอกบ้านของสตรีที่สามารถหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทำให้สตรีพยายามลดบทบาทงานบ้านที่ภรรยาต้องรับผิดชอบให้น้อยลง เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการทำงานนอกบ้าน

ในการศึกษาของ **ชัชชัย อุดมสิทธิพัฒนา (2539)** นั้นทำให้พบว่าอายุไม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทงานบ้าน แต่การศึกษามีผลต่อบทบาทการทำงาน เพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้ดี และมีรายได้สูงกว่าสตรีที่ไม่มีการศึกษา

นอกจากนี้ยังทำให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงเริ่มจากลักษณะของครอบครัวก่อน สมาชิกของครอบครัวได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงก่อน ลักษณะของครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยาย (Extended Family) ไปสู่ครอบครัวขนาดเล็ก (Nuclear Family) ซึ่งทางสังคมวิทยาถือว่า การอุตสาหกรรม ความเจริญทางเทคโนโลยี และการขยายตัวของเมืองมีผลทำให้โครงสร้าง และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป

จากการวิจัยของ **จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2543 : 108)** พบว่าเด็ก และเยาวชนที่กระทำผิดมักมีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) มีจำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันโดยเฉลี่ยเพียง 3.16 คน อาจเป็นไปได้ว่าครอบครัวขยายที่มีเครือญาติอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน หรือรั้วบ้านเดียวกัน จะสามารถช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำอบรมสั่งสอน และเป็นหูเป็นตาช่วยสอดส่องดูแลความประพฤติ ของบุตรหลานที่อยู่ในวัยเด็ก และวัยรุ่น ได้มากกว่าครอบครัวเดี่ยว ทำให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยวมีอัตราส่วนการกระทำผิดสูงกว่าเด็ก และเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวขยาย

สุธีรา ทอมสัน , เมทินี พงษ์เวช (2538) พบว่าช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา สถานภาพ และบทบาทของผู้หญิงไทยได้เปลี่ยนแปลงไปบ้างในด้านครอบครัว ผู้หญิงเป็นหัวหน้าครอบครัวประมาณร้อยละ 20 และจากการที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างทางครอบครัว จากเดิมที่เป็นครอบครัวขยายมีขนาดใหญ่ ผู้หญิงในปัจจุบันรับผิดชอบดูแลครอบครัวที่มีขนาดเล็กลง มีสมาชิกโดยเฉลี่ย 4.5 คน

สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของผู้หญิงไทยส่วนใหญ่ได้พัฒนาขึ้นมาก โดยดูจากสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น การศึกษา การจ้างงาน และรายได้ที่เพิ่มขึ้น การที่ผู้หญิงมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจ มีผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตขึ้นมาก โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี ส่วนหนึ่งของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เนื่องมาจากนโยบายการเพิ่มการส่งออกสินค้า และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของรัฐบาล ซึ่งมี ผู้หญิงทำงานสูงถึงร้อยละ 80-90 แต่ถึงแม้ผู้หญิงจะมีส่วนร่วมสร้างสรรค์สร้างเศรษฐกิจอย่างมากก็ตาม แรงงานสตรีส่วนใหญ่ยังได้รับค่าแรงเพียงครึ่งหนึ่งของค่าแรงที่รัฐบาลกำหนดไว้

เมทินี พงษ์ช่วย (2541) ได้ทำการศึกษาการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารระดับท้องถิ่น พบว่า ได้รับการยอมรับน้อยมาก เพียงร้อยละ 3 และในปี 2541 ได้รับการเลือกสูงสุดไม่ถึงร้อยละ 4 ของผู้ชายที่ลงสมัครเลือกตั้ง จากการศึกษาดังกล่าวทำให้เห็นว่าการผลักดันให้ผู้หญิงไปเดินอยู่บนเส้นทางแห่งอำนาจ และการตัดสินใจให้มากขึ้นนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย และเป็นเรื่องที่ทำลายต่อวัฒนธรรมความเชื่อที่ฝังรากลึกมาแสนนานว่า ผู้ชายคือผู้นำ ส่วนผู้หญิงคือผู้ตาม

จากการศึกษาวิจัยของ **วันทนี วาสิกะสิน , สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2541)** สรุปผลการวิจัยดังนี้ ในด้านหน้าที่การงานผู้หญิงมักต้องรับภาระทั้งในบ้าน และงานนอกบ้าน เวลาครอบครัวมีปัญหาหย่าร้าง หรือแยกกันอยู่ฝ่ายหญิงมักจะต้องรับภาระในการเลี้ยงดูบุตร

ในด้านความคาดหวังของสังคมที่มีต่อเพศหญิงยังเป็นลักษณะเชิงซ้อน (Double Standard) คือค่านิยมที่ไม่เสมอภาคระหว่างเพศ ผู้หญิงยังถูกสังคมคาดหวังให้เป็นแบบอย่างที่ดี และต้องมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเรียบร้อย รักนวลสงวนตัว ดังเช่นที่เป็นค่านิยมมาแต่เดิม หากผู้หญิงกระทำพฤติกรรมไม่เหมาะสม จะได้รับการลงโทษ และการตัดสินใจจากสังคมรุนแรงกว่าผู้ชาย เช่นหากผู้ชายมีภรรยาบ่อย กลับโทษว่าเนื่องจากภรรยาไม่ดีบกพร่องต่อหน้าที่ แต่ถ้าหากผู้หญิงมีชู้แม้ว่าจะเป็นจากความกดดันของครอบครัว ผู้หญิงจะถูกสังคมเหยียดหยามว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี เช่น นางวันทอง เป็นตราบาปตลอดชีวิต แม้ว่าจะกลับมามีสภาพครอบครัวที่สมบูรณ์ดังเดิม

สำหรับวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ฉบับที่ 2 (2542) นั้นมีบทความที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานภาพ และบทบาทของสตรี และแรงงานสตรี ที่พอจะสรุปได้ว่า ปัจจุบันสตรีได้เข้าสู่ตลาดแรงงานมากมายอย่างที่ทราบกัน และอายุของสตรีที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีตั้งแต่ระดับ เด็กหญิงขึ้นไป แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายแต่รัฐบาลก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้ ยังมีการใช้แรงงานผิดกฎหมายอยู่เกือบในเมือง นอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่า แรงงานสตรีได้รับความนิยมนอกจากตลาดแรงงาน เนื่องจากแรงงานสตรีมีความอดทนสูง ปรองดองง่าย มีความซื่อสัตย์ และปฏิบัติตัวตามกฎหมายที่สูงกว่าแรงงานชาย อีกทั้งค่าแรงงานก็ต่ำกว่าแรงงานชาย แต่แรงงานสตรีมักมีปัญหาในเรื่องของครอบครัวเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแรงงานสตรีจะเป็นที่ต้องการของตลาด แต่แรงงานสตรียังไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ และมักถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบเป็นประจำ จนทำให้แรงงานสตรีบางกลุ่มหันเหการหารายได้ด้วยการขายบริการทางเพศ ซึ่งเป็นค่านิยมที่เกิดขึ้นในหมู่สตรีทางภาคเหนือในช่วงเวลานับสิบปี เนื่องจากเห็นว่าเป็นหนทางที่สามารถหาเงินได้ง่าย และสบาย จึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนต่อค่านิยมดังกล่าว

จากการศึกษาของ วิวัฒน์ แดงสังวาลย์ (2522) พบว่าการศึกษาของสตรีมีผลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีที่สมรสแล้ว โดยสตรีที่มีการศึกษาสูงที่สุด คือ ระดับมหาวิทยาลัยมีอัตราการเข้าร่วมแรงงานสูงสุดคือ ร้อยละ 96.5 รองลงไป คือ กลุ่มสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีอัตราการเข้าร่วมแรงงานร้อยละ 46.5 กลุ่มที่มีอัตราการเข้าร่วมแรงงานต่ำสุดคือ กลุ่มสตรีที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีร้อยละ 38.1 ส่วนการศึกษาของสามีมีผลต่อการเข้าร่วมแรงงานน้อยกว่าระดับการศึกษาของสตรีเอง

สำหรับการประกอบอาชีพของสตรีขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาโดยแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ สตรีที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาเกือบทั้งหมด ประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ สตรีที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นระดับการศึกษาของสตรีส่วนใหญ่ ร้อยละ 13 ประกอบอาชีพค้าขายและสตรีที่ไม่ได้รับการศึกษามากประกอบอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน จาก

การศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่าการศึกษาเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีทำงานนอกบ้าน นอกเหนือไปจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจดังที่เข้าใจ

บุญเดิม ไพเราะ (2519) ได้ทำการศึกษาถึงวิวัฒนาการสถานภาพ และบทบาทของสตรีไทย ได้บทสรุปว่า ภรรยาในครอบครัวไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยมีสถานภาพต่ำ โดยเฉพาะในครอบครัวชั้นสูง ภรรยาทำหน้าที่ในการเป็นแม่บ้านการเรือนดูแลครอบครัวให้เรียบร้อย และอยู่ในอำนาจของสามี ส่วนภรรยาในครอบครัวธรรมดาทั่วไป ภรรยาจะเข้าไปมีบทบาทในการประกอบอาชีพการงานมากกว่า เนื่องจาก เกษตรกรรมเป็นงานที่เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน และมีความใกล้ชิดกับกิจวัตรประจำวัน ดังนั้นในสมัยก่อนสถานภาพของภรรยาในครอบครัวธรรมดาจะเป็นที่ยอมรับ และเกี่ยวข้องกับการหารายได้สู่ครอบครัวมากกว่าภรรยาในครอบครัวชั้นสูง

น้ำเพชร อยู่โต (2539) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังของสตรีทำงานนอกบ้าน ต่อบทบาทในครอบครัว ได้บทสรุปว่าปัจจุบันโครงสร้างของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทำให้การกำหนดสถานภาพ และบทบาทของชาย-หญิงเปลี่ยนไป ซึ่งแต่เดิมชาย-หญิงมีพื้นฐานความแตกต่างจากเพศเป็นสำคัญ และถูกกำหนดสถานภาพ และบทบาท จากบรรทัดฐาน ที่เรียกว่า “บทบาทตามประเพณี (Traditional Role) แต่เมื่อโครงสร้างสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่สำคัญมี 2 ประการ คือ

1. การกลายเป็นเมือง (Urbanization) มีผลทำให้ทรัพยากรต่อหัวมีน้อยลง บุคคลต้องเพิ่มความพยายามในการหาเลี้ยงชีพให้มากขึ้น ทำให้เกิดแนวคิด ค่านิยม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ แบบเมือง
2. การกลายสภาพเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) เป็นระบบของการใช้เครื่องจักรกล และเงินเข้ามามีบทบาทอย่างมากในกระบวนการต่าง ๆ ส่งผลให้แรงงานคนลดบทบาทลง และเน้นหนักในเรื่องของการบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้น จากปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้สตรีเข้าสู่ระบบตลาดแรงงานสูงขึ้น

เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวค่านิยมของสตรีในสังคมเมืองเช่นนี้ มีโอกาสเลือกที่จะออกไปทำงานนอกบ้านแทนการทำงานบ้าน หรือเลี้ยงลูก ในด้านครอบครัวก็ไม่ใช่ศูนย์กลางในการถ่ายทอดวัฒนธรรม แต่หน้าที่นี้ได้ถูกยกให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน และสื่อมวลชนแขนงต่างๆ โดยเฉพาะในเด็กเล็กๆ จะเห็นได้ชัดว่าแตกต่างจากอดีตมาก เพราะในอดีต วิดีโอ และการ์ตูนต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการสร้างความคิด ค่านิยม และความประพฤติ ซึ่งต่างจากในอดีตที่การ์ตูน เป็นเพียงปัจจัยเสริมจากสถานีต่าง ๆ ในเวลาสั้น ๆ โดยเด็กเล็กๆ ยังอาศัยการถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านพ่อ-แม่ ผู้ปกครอง โดยเฉพาะมารดา ส่วนในเรื่องของการหย่าร้างก็จะยึดสตรีสมัยใหม่ จะยึดเอาเหตุผล และความรู้สึกของตัวเองเป็นหลักในการตัดสินใจมากกว่าในอดีต ที่จะต้องคำนึงถึงค่านิยมของสังคม และความคิดเห็นของผู้ใหญ่เป็นสำคัญ

ขณะเดียวกันการที่สตรีได้ออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้ความมั่นใจสูงขึ้น และมีสังคมเป็นของตัวเอง มีความเป็นอิสระจากสามีมากขึ้นและมักได้รับการยอมรับจากสามีมากขึ้น ทำให้มีสถานภาพที่สูงขึ้นทัดเทียมกับสามี ซึ่งมักส่งผลดีในความเท่าเทียมกันนี้ เพราะพบว่า จะทำให้สามี-ภรรยาที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากขึ้นกว่าเดิม และขณะที่สมาชิกในครอบครัวก็ยอมรับในการแบ่งเบาภาระหน้าที่ต่าง ๆ ร่วมกันด้วยความเต็มใจ นอกจากนี้ยังเป็นบทพิสูจน์ว่า ความสามารถของสตรีไม่ใช่อยู่ที่การทำงานบ้านแต่เพียงอย่างเดียว และความสามารถของสตรีสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดี และเจริญก้าวหน้าให้กับชุมชน และสังคมอีกด้วย

กฤษยา ธรรมจินดา (2537) ได้ผลการศึกษเกี่ยวกับความต้องการของสตรีในการก้าวสู่ระดับผู้บริหารนั้น มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางด้านสภาพเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งพบว่าส่วนมากจะมีสมาชิกในครอบครัวดำรงตำแหน่งผู้บริหารอยู่ก่อนกว่าร้อยละ 56.9 ซึ่งนับได้ว่าเป็นการสะท้อนค่านิยม และวิธีการในการคัดสรรผู้บริหารในองค์กรนั้น ๆ

ส่วนในเรื่องของความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศโดยธรรมชาตินั้น สตรีส่วนมากมีความเชื่อบ้างอยู่ในระดับปานกลาง และให้ความสำคัญกับการใช้เพศเป็นตัวกำหนดความก้าวหน้าในการเป็นผู้บริหารที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาดังกล่าวทำให้ทราบว่า สตรีมีความต้องการในการที่จะเป็นผู้บริหารไม่น้อยไปกว่าเพศชาย หรือสรุปได้ว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความต้องการที่จะเป็นผู้บริหารแทบทั้งสิ้น

ปิยะนิตย์ โอนพรัตน์วิบูลย์ (2537) ได้ทำการศึกษาข้าราชการพลเรือนสตรีในการก้าวไปสู่ตำแหน่งทางการบริหารระดับสูง ได้บทสรุปว่าประชากรที่เป็นข้าราชการพลเรือนในสำนักงาน ก.พ. มีจำนวน ร้อยละ 54.8 ซึ่งมากกว่าเพศชายที่มี ร้อยละ 45.2 และมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานไม่น้อยไปกว่าเพศชาย โดยพิจารณาจากคุณสมบัติด้านการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการทำงาน และคุณสมบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงาน และมีแนวโน้มว่าข้าราชการพลเรือนสตรีจะได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้บริหารสูงกว่าเพศชายด้วย

Roger and Burdge ได้กล่าวถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของครอบครัว ดังนี้

1. การมีอุตสาหกรรมมากขึ้น (Industrialization) ทำให้เกิดโรงงานเครื่องจักร และธุรกิจขนาดใหญ่ ทำให้ประชาชนเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม
2. ความเป็นเมืองที่แพร่ขยายเข้าไปในชนบท และชนบทใกล้เคียงเพิ่มขึ้น แต่ละครอบครัวมีเพื่อนบ้านอยู่ใกล้กันหลายครอบครัว และอยู่ไม่ห่างจากศูนย์รวมของร้านค้า ที่ผู้อาศัยอยู่ตามไร่นาได้รับอิทธิพลของความเป็นเมืองมากขึ้น
3. บุตรให้ผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจลดลง ปัจจุบันความต้องการมีบุตรมีสาเหตุมาจากความต้องการคลายเหงา หรือมีเพื่อนมากกว่าจะให้ประโยชน์ด้านแรงงาน
4. ความทันสมัยของเครื่องใช้ภายในครัวเรือน (Modern Household Appliances) ทำให้แม่บ้านลดภาระ และเวลาทำงานบ้านจึงสามารถออกไปทำงานนอกบ้าน หรือทำกิจกรรมนอกบ้านได้สะดวกขึ้น

5. *ความเป็นสมัยใหม่ (Modernization)* โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา จะมีผลกระทบโดยตรงต่อโครงสร้างครอบครัวแบบเดิมมาก มีการเล็กลงที่มาจากความรัก จำนวนการแต่งงานลดลง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นผลทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ใหญ่ และเด็ก

นอกจากนี้การที่มนุษย์ต้องสวมบทบาทหลายๆ บทบาทในเวลาเดียวกัน เป็นการเพิ่มความรับผิดชอบมากขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่เวลามีเท่าเดิม ทำให้ส่งผลกระทบต่อบทบาทบางอย่าง ภาวะที่บุคคลไม่สามารถแบกรับหลาย ๆ บทบาทในเวลาเดียวกันได้ เรียก การมีบทบาทมากเกินไป (Role Overload)

นักทฤษฎีบทบาทได้แบ่งความขัดแย้งทางบทบาทเป็น 2 แบบ คือ ความขัดแย้งระหว่างบทบาท (Inter - role Conflict) กับความขัดแย้งภายในบทบาท (Intra - role Conflict) ความขัดแย้งระหว่างบทบาทเป็นผลมาจากการที่ความคาดหวังจากบทบาทต่าง ๆ ที่ผู้กระทำสวมอยู่ไม่สอดคล้องกัน ส่วนความขัดแย้งภายในบทบาทเกิดขึ้นเมื่อความคาดหวังทางบทบาทนั้นขาดความชัดเจน

โดยการเปลี่ยนแปลงเริ่มจากลักษณะของครอบครัวก่อน สมาชิกของครอบครัวได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงก่อน ลักษณะของครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยาย (Extended Family) ไปสู่ลักษณะครอบครัวขนาดเล็ก (Nuclear Family) ซึ่งทางสังคมวิทยาถือว่าการอุตสาหกรรม ความเจริญทางเทคโนโลยี และการขยายตัวของเมืองมีผลทำให้โครงสร้าง และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเปลี่ยนไป (ธวัชชัย อุดมสิทธิพัฒนา , 2539 : 35-36)

ช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาสถานภาพ และบทบาทของผู้หญิงได้เปลี่ยนไปบ้าง ด้านครอบครัวผู้หญิงเป็นหัวหน้าครอบครัวประมาณร้อยละ 20 ผู้หญิงเริ่มแต่งงานช้าลง และมีส่วนร่วมมากขึ้นในการวางแผนครอบครัว สำหรับในด้านเศรษฐกิจผู้หญิงมีส่วนร่วมในแรงงานทางเกษตร กรรม พาณิชยกรรม การบริหาร และอุตสาหกรรมหัตถกรรม ในภาคพาณิชยกรรม และการบริการนั้น แรงงานหญิงมีมากกว่าชาย ดังนั้นการพัฒนาประเทศใน

เชิงเศรษฐกิจที่ก้าวรुकไปอย่างมากในช่วงที่ผ่านมา ทำให้ภาพการมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจของผู้หญิงชัดเจนขึ้น (สุธีรา ทอมสัน , เมทินี พงษ์เวช , 2538 : 66-67)

การผลักดันให้ผู้หญิงไปเดินอยู่บนเส้นทางแห่งอำนาจ และการตัดสินใจให้มากขึ้นนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย และเป็นเรื่องที่ท้าทายต่อวัฒนธรรมความเชื่อที่ฝังรากลึกมาแสนนานว่า ผู้ชายคือผู้นำ ส่วนผู้หญิงคือผู้ตาม (เมทินี พงษ์ช่วย , 2541 : 53-54)

ในสังคมทั่วไปพ่อหรือผู้ชายยังมีความเห็นว่า งานบ้านเป็นหน้าที่ของผู้หญิง และผู้ชายก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อการตั้งครรภ์นอกสมรสของผู้หญิง เป็นการแสดงให้เห็นถึงค่านิยมเชิงซ้อน (Double Standard) โดยเฉพาะคนกรุงเทพฯ มักเห็นว่าแม่เป็นฝ่ายต้องรับภาระทั้งในบ้าน และนอกบ้าน และลูกส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับแม่มากกว่าพ่อ (วันทนีย์ วาสิกะสิน, สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ , 2541 : 53 , 60)

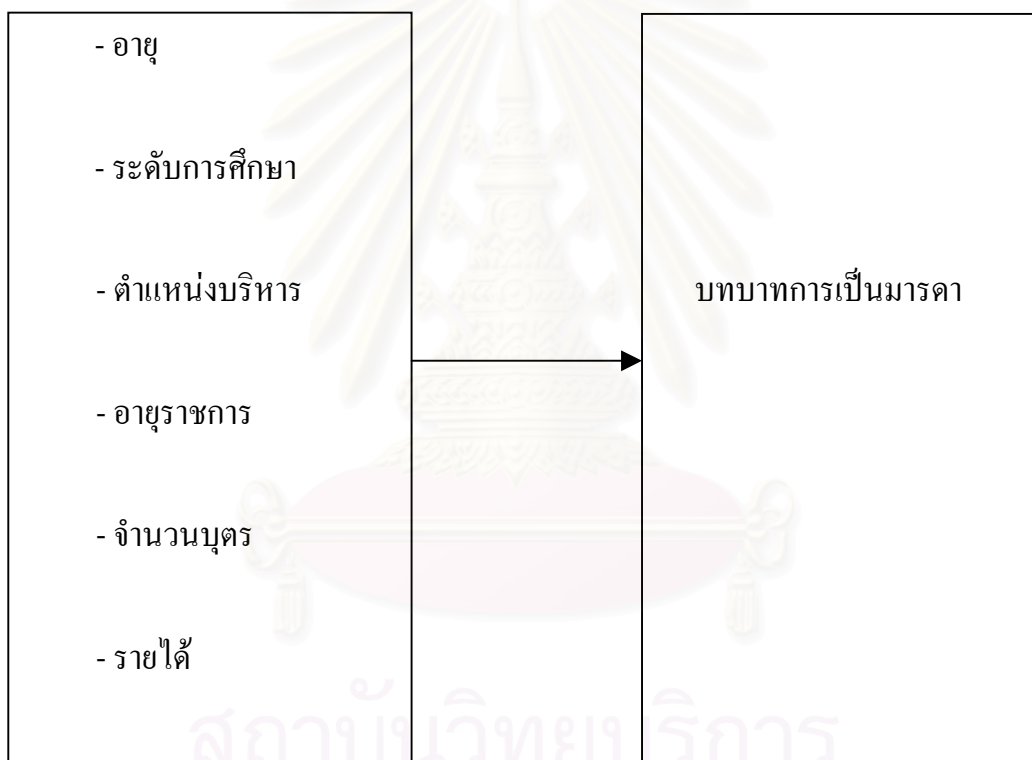
จากการที่ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ยิ่งทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะวิจัยในเรื่องของสถานภาพ และบทบาทของผู้หญิงทำงานนอกรบ้าน โดยเฉพาะมารดาที่เป็นอาจารย์ เนื่องจากมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวว่ามีผลกระทบ และมีความสอดคล้องหรือขัดแย้งต่อบทบาทความเป็นมารดา และพฤติกรรมของบุตรอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมุติฐานการวิจัย

1. อาจารย์ที่มีอายุมากจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีอายุน้อย
2. อาจารย์ที่มีการศึกษาสูงจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาค่ำ
3. อาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งบริหารจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีตำแหน่ง

บริหาร

4. อาจารย์ที่มีบุตรน้อยจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีบุตรมาก
5. อาจารย์ที่มีรายได้มากจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีรายได้น้อย

นิยามศัพท์สำหรับการวิจัยครั้งนี้

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ประจำสตรียของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อายุมาก หมายถึง อาจารย์สตรีที่มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป

อายุน้อย หมายถึง อาจารย์สตรีที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปีลงมา

เลี้ยงดูบุตรได้ดี หมายถึง การให้ความเอาใจใส่และรับผิดชอบด้านสุขภาพร่างกาย การศึกษา และรวมถึงการขัดเกลาให้บุตรสามารถอยู่ร่วมในสังคม และปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมได้อย่างมีความสุข เช่น ไปรับ-ส่งลูกด้วยตนเอง ทำกิจกรรมกับลูกในวันหยุด ฯลฯ

การศึกษาสูง หมายถึง อาจารย์สตรีที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาโทขึ้นไป

การศึกษาค่ำ หมายถึง อาจารย์สตรีที่จบการศึกษาดั้งแต่ระดับปริญญาโทลงมา

ตำแหน่งบริหาร หมายถึง สตรีที่มีความรับผิดชอบในงานบริหาร นอกเหนือจากงานการสอน เช่น คณบดี รองคณบดี เลขานุการ หัวหน้าภาค เป็นต้น

บุตรมาก หมายถึง มีจำนวนบุตรมากกว่า 2 คนขึ้นไป

บุตรน้อย หมายถึง มีจำนวนบุตรน้อยกว่า 2 คนลงไป

รายได้ หมายถึง รายได้ทั้งหมดของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ร่วมกับรายได้ทั้งหมดของสามี โดยในการศึกษารั้งนี้ได้แบ่งรายได้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มรายได้สูง และกลุ่มรายได้ต่ำ

- รายได้สูง หมายถึง สตรีที่มีรายได้สูงกว่า 80,000 บาทขึ้นไป/เดือน

- รายได้ต่ำ หมายถึง สตรีที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 80,000 บาท/เดือน

บุตร หมายถึง ทายาทโดยสายโลหิตของอาจารย์สตรีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกำลังศึกษาในระดับมัธยมปีที่ 6 หรือน้อยกว่า ไม่รวมถึงทายาทที่เป็นบุตรบุญธรรม เด็กในอุปการะ และบุตรที่ไม่ใช่สายโลหิตทุกกรณี

บุตรดี หมายถึง บุตรที่มีความประพฤติดี โดยไม่เคยถูกคาดโทษหรือลงโทษอย่างเป็นทางการ และมีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.5 ขึ้นไปตามเกณฑ์การวัดของกระทรวงศึกษาธิการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะได้เสนอวิธีการขั้นตอนต่างๆ ในการได้มาซึ่ง ข้อมูลและการกระทำต่อข้อมูล รวมทั้งการเสนอและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวของสตรีทำงานนอกบ้าน : ศึกษา กรณีของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) รายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จาก เอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หนังสือ บทความ กรอบแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร มาใช้ในการ สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) นำไปให้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาตอบแบบสอบถาม เพื่อรวบรวมคำนวณค่า
3. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)

กลุ่มประชากรตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์ประจำสตรี ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่สมรสแล้ว และมีบุตรที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมปีที่ 6 หรือน้อยกว่า ไม่ว่าจะจดทะเบียนสมรสหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นต้องอยู่ร่วมกับสามี โดยไม่จำกัดเพศของบุตร ในที่นี้ไม่รวมถึงบุตรบุญธรรม และบุตรที่ไม่ใช่สายโลหิตทุกกรณี จำนวน 100 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และสัมภาษณ์เจาะลึก

(In-depth Interview) จำนวน 10 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร 100 คนที่ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ลักษณะคำถามเป็นแบบ ปลายเปิด (Open - ended Question) เกี่ยวกับบทบาทการเป็น มารดา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชนิดที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามปลายปิด

(Close – ended Question) จำนวน 48 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป จำนวน 10 ข้อ เป็นการพิจารณากลุ่มประชากรตามตัวแปรต่าง ๆ เช่น อายุ การศึกษา รายได้ จำนวนบุตร ตำแหน่งบริหาร ว่ามีความสัมพันธ์กับบทบาทการเป็นมารดาอย่างไร

ส่วนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลการทำงาน หรือบทบาทการเป็นอาจารย์ จำนวน 13 ข้อ เพื่อประกอบการศึกษาว่ามีความสัมพันธ์ต่อบทบาทการเป็นมารดาอย่างไร

ส่วนที่ 3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลการเลี้ยงดูบุตร หรือบทบาทการเป็นมารดา จำนวน 25 ข้อ เพื่อนำมาวิเคราะห์การแสดงบทบาทของมารดา

ชนิดที่ 2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จำนวน

10 คน ใช้แบบสอบถามเป็นกรอบในการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น และนำมาวิเคราะห์ด้วยการพรรณนา (Content Analysis) สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

การทดสอบความน่าเชื่อถือ และความสมบูรณ์ของเครื่องมือ

การทดสอบความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเชื่อมั่น (Pretest) โดยนำไปทดลองเก็บข้อมูลจากอาจารย์ประจำสตรี ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำคณะต่าง ๆ จำนวน 30 ท่าน โดยใช้เวลา 1 สัปดาห์ ไม่นับวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดของราชการ แล้วนำมาทดสอบความเชื่อมั่น

ด้วยการวัดความสอดคล้องภายในข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรหนึ่ง ๆ โดยการวัดค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ผลปรากฏว่า แบบสอบถามส่วนที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.5827 และส่วนที่ 3 มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.6884 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่า แบบสอบถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกันภายในแต่ละข้อคำถาม และสามารถนำมาเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวเคราะห์ครั้งนี้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นแล้ว จำนวน 130 ชุด ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร โดยให้กลุ่มประชากรตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยไม่มีการระบุชื่อ ที่อยู่ หรือภาควิชาของผู้ให้สัมภาษณ์ เนื่องจากแบบสอบถามมีข้อมูลที่มีความเป็นส่วนตัวสูง จากนั้นจึงนำแบบสอบถามอีกครั้งโดยผู้วิจัยไม่ต้องอธิบายสิ่งที่ต้องการถาม เนื่องจากกลุ่มประชากรมีความรู้สูง สามารถเข้าใจในคำถามของผู้วิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยใช้เวลาในการแจกและรวบรวมแบบสอบถามเป็นเวลา 3 สัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และเป็นจริงที่สุดซึ่งผู้วิจัยแนบใบอธิบายวัตถุประสงค์ และประโยชน์จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ในแบบสอบถาม เพื่อความร่วมมือของกลุ่มประชากร หลังจากได้ส่งแบบสอบถามไปแล้ว ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามครบตามจำนวนที่ต้องการ 100 ชุด ซึ่งเป็นจำนวนที่กำหนดไว้เพื่อใช้ในการประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล และนำไปใช้ในการสรุปผลการศึกษาวเคราะห์ของผู้วิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยใช้เวลาในการแจกและรวบรวมแบบสอบถามเป็นเวลา 3 สัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นจริงที่สุด

สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จำนวน 10 คน ผู้วิจัยใช้เวลา 3 สัปดาห์ ตั้งแต่ 21 กุมภาพันธ์ ถึง 8 มีนาคม 2543 โดยเริ่มจากการเข้าแนะนำตัวกับเจ้าหน้าที่ของแต่ละคณะ เพื่อขอความร่วมมือในการนัดสัมภาษณ์กลุ่มประชากร ในวันเวลาที่สะดวก และว่างจากงานสอน เนื่องจากในการสัมภาษณ์ค่อนข้างใช้เวลานานพอสมควร ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ในลักษณะของการพูดคุยระหว่างลูกศิษย์กับอาจารย์ ที่ผู้วิจัยมักได้ข้อคิดที่ดี จากการสัมภาษณ์ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยมีความพึงพอใจในบางคำถามผู้ให้สัมภาษณ์มีความรู้ลึกซึ้งภูมิ หรือผูกพันเป็นพิเศษ ทำให้ใช้เวลานานในการ

บอกเล่า เช่น ถามถึงเหตุผลที่เป็นอาจารย์ ผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่านจะตอบอย่างละเอียดและลึกซึ้ง เช่น ผู้ให้สัมภาษณ์ 1 ที่ย้อนเล่าถึงอดีตเมื่อครั้งยังเป็นเด็กว่า “ครูอยากสอนหนังสือ ชอบชวนเพื่อน ๆ เล่นครู-นักเรียน พอโตขึ้นมาครูของคุณพ่อคุณแม่เรียนครูที่วิทยาลัยครู คุณพ่อคุณแม่ไม่ยอม ขอให้ครูเรียน ม.ศ.4-5 สายวิทย์ ครูก็เรียน สุดท้ายครูก็เอ็นทรานซ์ ครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นอันดับแรกเลย (หัวเราะ)” ซึ่งในบางท่านก็ใช้เวลาที่นานกว่านั้น แต่ไม่เกิน 3 ชั่วโมง โดยสัมภาษณ์ในห้องพักของอาจารย์เป็นส่วนใหญ่ และในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้เทปบันทึกเสียงเป็นอุปกรณ์สำคัญในระหว่างการพูดคุย ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์มีความเข้าใจ และยินดีอย่างยิ่งที่จะให้ความร่วมมือ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน

การจัดระเบียบและการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามในส่วนที่ 2 ผู้วิจัยใช้มาตรวัดแบบไลเกอร์ต์ (Likert Type Scale) โดยแบ่งการวัดออกเป็น 5 ระดับ คือ

1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. เห็นด้วย
3. เฉย ๆ
4. ไม่เห็นด้วย
5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1. การวัดตัวแปร

แบบสอบถามส่วนที่ 2 ใช้มาตรวัดแบบไลเกอร์ต์ (Likert Type Scale) ซึ่งการวัดลักษณะนี้จะแบ่งการให้คะแนนเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 ข้อคำถามที่มีความหมายเชิงบวก (Positive) มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	4 คะแนน
เฉย ๆ	ให้คะแนน	3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1 คะแนน

1.2 ข้อคำถามที่มีความหมายเชิงลบ (Negative) มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	4 คะแนน
เฉย ๆ	ให้คะแนน	3 คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	2 คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1 คะแนน

2. การแปลความหมายจากระดับการวัดคำถามส่วนที่ 2

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 เป็นคะแนนบ่งชี้ถึงบทบาทการเป็นอาจารย์
ต่ำมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 เป็นคะแนนบ่งชี้ถึงบทบาทการเป็นอาจารย์
ต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 เป็นคะแนนบ่งชี้ถึงบทบาทการเป็นอาจารย์
ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 เป็นคะแนนบ่งชี้ถึงบทบาทการเป็นอาจารย์
สูง

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 เป็นคะแนนบ่งชี้ถึงบทบาทการเป็นอาจารย์
สูงมาก

แบบสอบถามส่วนที่ 3 ผู้ศึกษาได้ให้คะแนนการวัดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กรณีข้อคำถามเชิงบวก (Positive) ให้คะแนนการวัด ดังนี้

- ใช่ ให้คะแนน 1 คะแนน
- ไม่ใช่ ให้คะแนน 0 คะแนน

2. กรณีข้อคำถามเชิงลบ (Negative) ให้คะแนนการวัด ดังนี้

- ใช่ ให้คะแนน 0 คะแนน
- ไม่ใช่ ให้คะแนน 1 คะแนน

3. การแปลความหมายจากระดับการวัดคำถามส่วนที่ 3

คะแนน 0 - 3 เป็นคะแนนบ่งชี้ถึงบทบาทการมารดาต่ำมาก

คะแนน 4 - 7 เป็นคะแนนบ่งชี้ถึงบทบาทการเป็นมารดาต่ำ

คะแนน 8 - 11 เป็นคะแนนบ่งชี้ถึงบทบาทการเป็นมารดาปานกลาง

คะแนน 12 - 15 เป็นคะแนนบ่งชี้ถึงบทบาทการเป็นมารดาสูง

คะแนน 16 - 20 เป็นคะแนนบ่งชี้ถึงระดับบทบาทการเป็นมารดาสูงมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC) (Statistical Package For The Social Science) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน และหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งใช้พรรณนาลักษณะข้อมูลที่เกิดขึ้นได้จากกลุ่มประชากร ได้แก่ ร้อยละ (Percentage)(%) ความถี่ (Frequencies) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.2 สถิติอ้างอิง (Infer Statistics) ซึ่งใช้ทดสอบสมมติฐานหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ได้แก่ ไคสแควร์ (Chi - square) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.05 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ต้องมีความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 95

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ใช้วิธีการพรรณนาจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อประกอบการสรุปผลการวิจัยครั้งนี้

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูลเพื่อนำมาศึกษาทำการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาจากเอกสาร บทความ สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยต่าง ๆ ใช้เวลาประมาณ 12 สัปดาห์ เริ่มต้น เดือน พฤศจิกายน 2542 ถึงเดือนมกราคม 2543
2. การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ศึกษาข้อมูลที่ได้ทำการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) แจกจ่ายให้ประชากรที่ทำการศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาประเมินผล โดยมีขั้นตอนดังนี้ คือ
 - 2.1 จัดทำแบบสอบถามใช้เวลา 4 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 15 มกราคม 2543 ถึงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2543
 - 2.2 แจกแบบสอบถาม และรวบรวม ใช้เวลา 3 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2543 ถึงวันที่ 6 มีนาคม 2543
 - 2.3 การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ทำการนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผ่านทางเจ้าหน้าที่ของคณะ ในวันที่มีการเรียนการสอน โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ในช่วงที่กลุ่มประชากรตัวอย่างว่างจากการสอน โดยได้มีการนัดหมายล่วงหน้า ใช้เวลาสัมภาษณ์ 3 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2543 ถึงวันที่ 8 มีนาคม 2543
 - 2.4 วิเคราะห์ข้อมูล และเขียนงานสรุป ใช้เวลา 23 สัปดาห์ ตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนสิงหาคม 2543
3. เสนอรายงานเดือนสิงหาคม 2543 และทำการสอบวิทยานิพนธ์ วันที่ 4 กันยายน 2543

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวของสตรีทำงานนอกบ้าน : ศึกษากรณีของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรจำนวน 100 คน และสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 10 คนที่ไม่ใช่ กลุ่มประชากร 100 คน ที่ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษา และผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายและอภิปราย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านบทบาทการเป็นอาจารย์ของกลุ่มประชากร

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านบทบาทการเลี้ยงดูบุตรของกลุ่มประชากร

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 5 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการวิเคราะห์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร

ในการนำเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยใช้วิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptives) ซึ่งจะแสดงแนวโน้มสู่ส่วนกลางด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) และค่าร้อยละ (%) ประกอบการนำเสนอ ดังนี้

ตารางที่ 1 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
25 - 34 ปี	2	2.0
35 - 44 ปี	24	24.0
45 - 54 ปี	65	65.0
55 - 60 ปี	9	9.0
รวม	100	100.0

จากข้อมูลในตารางที่ 1 ปรากฏว่ากลุ่มประชากรซึ่งตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ส่วนใหญ่จะมีอายุมาก คือ อยู่ในช่วง 45 ปี ถึง 54 ปี โดยมีจำนวนถึง 65 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.0 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 35 ถึง 44 ปี ซึ่งมีจำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.0 ส่วนกลุ่มอายุ 55 ถึง 60 ปี มีจำนวนไม่มากเพียง 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 9 และกลุ่มอายุ 25 ถึง 34 ปี นั้น ปรากฏว่ามีจำนวนน้อยที่สุดเพียง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 2 เท่านั้น

ตารางที่ 2 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปริญญาตรี	-	-
ปริญญาโท	75	75.0
ปริญญาเอก	25	25.0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาระดับปริญญาโท ซึ่งมีจำนวนถึง 75 ราย คิดเป็นร้อยละ 75.0 รองลงมา คือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ซึ่งมีจำนวน 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.0 ส่วนกลุ่มที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีนั้นปรากฏว่าไม่มี แต่อย่างไร

ตารางที่ 3 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพการสมรส	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อยู่ด้วยกัน	91	91.0
แยกกันอยู่	7	7.0
ม่าย	2	2.0
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส ซึ่งมีมากที่สุดถึง 91 ราย คิดเป็นร้อยละ 91.0 รองลงมาคือ กลุ่มที่แยกกันอยู่ 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.0 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ กลุ่มที่เป็นม่ายเพียง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.0 เท่านั้น

ตารางที่ 4 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ครอบครัว

รายได้ครอบครัว/เดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 80,000 บาท	54	54.0
เกินกว่า 80,000 บาท	46	46.0
รวม	100	100.0

Mean = 80,000 Min = 30,000 Max = 250,000

จากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ครอบครัวต่อเดือนอยู่ในกลุ่มไม่เกิน 80,000 บาท ซึ่งมีจำนวนถึง 54 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.0 ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ ครอบครัวเกินกว่า 80,000 บาทต่อเดือน ที่มีเพียง 46 ราย โดยคิดเป็นร้อยละ 46.0 อย่างไรก็ตาม จำนวนดังกล่าวก็มิได้แตกต่างกันมากนัก

สำหรับรายได้ครอบครัวโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง คือ 80,000 บาทต่อเดือน รายได้ครอบครัวสูงสุดเท่ากับ 250,000 บาทต่อเดือน และรายได้ครอบครัวต่ำสุดเท่ากับ 30,000 บาทต่อเดือน

ตารางที่ 5 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจำนวนบุตร

จำนวนบุตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 คน	32	32.0
2 คน	44	44.0
3 คน	21	21.0
4 คน	3	3.0
รวม	100	100.0

Mean = 2 Min = 1 Max = 4

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีบุตร 2 คน ซึ่งมีจำนวนถึง 44 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมา คือ มีบุตร 1 คน ซึ่งมีจำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.0 และบุตร 3 คน ซึ่งมีจำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.0 ส่วนกลุ่มที่มีบุตร 4 คน นั้นปรากฏว่ามีเพียง 3 ราย เท่านั้น โดยคิดเป็นร้อยละ 3.0

สำหรับจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง คือ ประมาณ 2 คน จำนวนบุตรสูงสุด คือ 4 คน และต่ำสุด คือ 1 คน

ตารางที่ 6 : แสดงค่าของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจำนวนบุตรที่เป็นเพศชาย

จำนวนบุตร ที่เป็นเพศชาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีบุตรที่เป็นเพศชาย	25	25.0
มีบุตรเพศชาย 1 คน	39	39.0
มีบุตรเพศชาย 2 คน	30	30.0
มีบุตรเพศชาย 3 คน	6	6.0
รวม	100	100.0

Mean = 1 Min = 0 Max = 3

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีบุตรที่เป็นเพศชาย 1 คน ซึ่งมีจำนวนถึง 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีบุตรเป็นเพศชาย 2 คน ซึ่งมีจำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.0 และกลุ่มที่ไม่มีบุตรเป็นเพศชายซึ่งมีจำนวน 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.0 ส่วนกลุ่มที่มีบุตรเป็นเพศชาย 3 คน นั้นปรากฏว่ามีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียง 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.0 เท่านั้น

สำหรับจำนวนบุตรที่เพศชายโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง คือ 1 คน จำนวนบุตรที่เป็นเพศชายสูงสุด คือ 3 คน

ตารางที่ 7 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจำนวนบุตรที่เป็นเพศหญิง

จำนวนบุตร ที่เป็นเพศหญิง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีบุตรที่เป็นเพศหญิง	39	39.0
มีบุตรเพศหญิง 1 คน	47	47.0
มีบุตรเพศหญิง 2 คน	9	9.0
มีบุตรเพศหญิง 3 คน	5	5.0
รวม	100	100.0

Mean = 1 Min = 0 Max = 3

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีบุตรที่เป็นเพศหญิง 1 คน ซึ่งมีจำนวนถึง 47 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมา คือ กลุ่มที่ไม่มีบุตรเป็นเพศหญิงแต่อย่างใดซึ่งมีจำนวน ถึง 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.0 ส่วนกลุ่มที่มีบุตรเป็นเพศหญิง 2 คน และ 3 คน นั้น ปรากฏว่ามีจำนวนน้อยและใกล้เคียงกัน คือ มีจำนวน 9 ราย และ 5 ราย โดยคิดเป็น ร้อยละ 9.0 และ 5.0 ตามลำดับ

สำหรับจำนวนบุตรที่เพศหญิงโดยเฉลี่ย คือ 1 คน จำนวนบุตรที่เป็นเพศหญิงสูงสุด คือ 3 คน

ตารางที่ 8 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการมีหรือไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร

การมีตำแหน่งบริหาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีตำแหน่งบริหาร	56	56.0
ไม่มีตำแหน่งบริหาร	44	44.0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีตำแหน่งทางการบริหารด้วย ซึ่งมีจำนวนถึง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.0 ซึ่งมากกว่ากรณีที่ไม่มีตำแหน่งบริหารที่มีเพียง 44 ราย โดยคิดเป็นร้อยละ 44.0 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนดังกล่าวไม่แตกต่างกันมากนัก

ตารางที่ 9 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับตำแหน่งทางอาจารย์

ระดับตำแหน่งทางอาจารย์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับ 4 - 5	-	-
ระดับ 6 - 7	22	22
ระดับ 8 - 9	74	74
ระดับ 10 ขึ้นไป	4	4
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นอาจารย์ระดับ 8 -9 ซึ่งจำนวนมากที่สุดถึง 74 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.0 รองลงมา คือ ระดับ 6 - 7 ซึ่งมีจำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.0 สำหรับระดับ 10 ขึ้นไป ปรากฏว่ามีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียง 4 ราย เท่านั้น โดยคิดเป็นร้อยละ 4.0 ส่วนผู้ที่เป็อาจารย์ระดับ 4 - 5 นั้น ปรากฏว่าไม่มีแต่อย่างใด

ตารางที่ 10 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการสร้างบ้านที่พักอาศัยอยู่ในปัจจุบันด้วยตนเองและสามี

การสร้างบ้านกับสามี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใช่	76	76.0
ไม่ใช่	11	11.0
อื่นๆ	13	13.0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 10 พบว่ากลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ส่วนใหญ่จะร่วมกับสามีสร้างบ้านที่พักอาศัยอยู่ในปัจจุบันซึ่งมีจำนวนถึง 76 ราย คิดเป็น ร้อยละ 76.0 ขณะที่ไม่ได้ร่วมกันกับสามีสร้างนั้นมีเพียง 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.0 นอกเหนือจากนั้นเป็นกรณีอื่นๆ เช่น บ้านญาติหรือบ้านของมารดาของสามี เป็นต้น ซึ่งมี 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.0

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านบทบาทการเป็นอาจารย์ของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

การแสดงผลบทบาทการเป็นอาจารย์ของกลุ่มประชากร ได้มีการปรับค่าคะแนนทั้งกรณีข้อคำถามเชิงบวก และข้อคำถามเชิงลบให้อยู่ในแนวเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์โดยแสดงความถี่ (F) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (X) ค่าร้อยละ (%) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) พร้อมการบรรยาย

ตารางที่ 11 : ความคิดเห็นด้านบทบาทการเป็นอาจารย์ของกลุ่มประชากร

ข้อ	ข้อคำถาม เกี่ยวกับ บทบาทการเป็น อาจารย์	ระดับคะแนนความคิดเห็น										X	Std
		5		4		3		2		1			
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%		
11.	ท่านให้ความสนใจกับลูกศิษย์ที่ชอบแสดงออกมากกว่าลูกศิษย์ที่ไม่ชอบแสดงออก	19	19	42	42	18	18	19	19	2	2.0	3.6	1.1
12.	ท่านมักสร้างกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับลูกศิษย์	31	31	61	61	8	8	-	-	-	-	4.2	0.6
13.	เมื่อลูกศิษย์มีปัญหาส่วนตัวมักมาปรึกษาท่าน	18	18	45	45	29	29	8	8	-	-	3.7	0.8

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ เกี่ยวกับ บทบาทการ เป็นอาจารย์	ระดับคะแนนความคิดเห็น										X	Std .
		5		4		3		2		1			
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%		
14.	ท่านเป็นอาจารย์ ที่เข้มงวดใน สายตาดูกศิษย์	2	2	20	20	34	34	36	36	8	8	2.7	0.9
15.	ท่านเตรียมการ สอนในเวลางาน อย่างเต็มที่ หาก ไม่เรียบร้อยจะ นำกลับไปทำต่อ ที่บ้าน	34	34	60	60	4	4	-	-	2	2	4.2	0.7
18	รายได้ที่สูงทำ ให้การสอนมี ประสิทธิภาพ	12	12	26	26	29	29	25	25	8	8	3.1	1.1
19	การเป็นสมาชิก ของสังคมหรือ องค์กรต่างๆ มี ผลทำให้ท่านมี ความก้าวหน้า ในการทำงาน	6	6	40	40	42	42	8	8	4	4	3.4	0.9
20	ท่านให้ความสำคัญ กับ ตำแหน่งมากกว่า รายได้	8	8	22	22	57	57	9	9	4	4	3.2	0.9

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ เกี่ยวกับ บทบาทการ เป็นอาจารย์	ระดับคะแนนความคิดเห็น										X	Std
		5		4		3		2		1			
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%		
21	ความสำเร็จของ ลูกศิษย์เป็น ความสำเร็จของ ท่าน	40	40	54	54	6	6	-	-	-	-	4.3	0.6
22	การหารายได้ เสริมเป็นสิ่งที่ ปฏิบัติได้	-	-	17	17	15	15	60	60	8	8	2.4	0.9
23	อาจารย์ที่มี ประสบการณ์มา นานมีส่วน สำคัญต่อการ สนับสนุนความ สำเร็จของลูก ศิษย์	26	26	64	64	4	4	6	6	-	-	4.1	0.7
ระดับความคิดเห็นในด้านบทบาทการเป็นอาจารย์โดยรวม											3.3	0.2	

จากข้อมูลในตารางที่ 11 พบว่ากลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ โดยภาพรวมมีระดับความเป็นอาจารย์อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.3 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.2

จากตารางที่ 11 สามารถนำมาพิจารณาความคิดเห็นของกลุ่มประชากร เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่าอาจารย์ให้ความสนใจกับลูกศิษย์ที่ชอบแสดงออกมากกว่าลูกศิษย์ที่ไม่ชอบแสดงออกนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จะให้ความสนใจกับลูกศิษย์ที่ชอบแสดงออกมากกว่าค่อนข้างสูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเท่ากับ 3.6 (Mean) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 1.1 และจากการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น กลุ่มประชากรที่ให้สัมภาษณ์เจาะลึกส่วนใหญ่มีความเห็นในประเด็นนี้ว่า เด็กที่มีความสนใจ และแสดงออกนั้นทำให้เกิดบรรยากาศที่ดี และสามารถทำให้เกิดความมีส่วนร่วมในกับเด็กคนอื่นได้ดีขึ้น อย่างเช่น กรณีศึกษาที่ 7 บอกว่าการที่เด็กที่ชอบแสดงออกได้รับความสนใจ ทำให้เด็กคนอื่นกระตือรือร้นที่จะแสดงออกบ้าง เหมือนเป็นตัวอย่างที่ดีของความกล้าแสดงออก ดังนั้นการให้ความสนใจกับเด็กที่ชอบแสดงออกจึงเป็นการสนับสนุน และเป็นแรงจูงใจให้กระทำต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสามารถรู้ถึงความนึกคิดของเด็ก ทำให้จะเสริมหรือขัดเกลาได้ง่ายกว่าเด็กที่ไม่แสดงความคิดเห็นใด ๆ

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า อาจารย์มักสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับลูกศิษย์นั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองมากกว่าที่จะทำให้การสอนเป็นไปอย่างจริงจัง และเคร่งเครียดมากเกินไป โดยมีความเชื่อว่าการเรียนการสอนในบรรยากาศที่มีความเป็นกันเองจะทำให้ให้นักเรียนกล้าซักถาม และกล้าแสดงออก โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเท่ากับ 4.2 (Mean) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 0.6 เนื่องจากกลุ่มประชากรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับจิตวิทยาที่ว่า “วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการการยอมรับและต้องการความเข้าใจ” การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองจะทำให้เด็กรับฟังและปฏิบัติตามโดยเต็มใจ

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า ลูกศิษย์มักปรึกษาปัญหาส่วนตัวกับอาจารย์นั้น อาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความเห็นว่ามักได้รับความไว้วางใจ และเป็นที่ยอมรับปรึกษาปัญหาส่วนตัวให้กับลูกศิษย์อยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเท่ากับ 3.7 (Mean) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 0.8 เนื่องจากในการเรียนระดับมหาวิทยาลัยจะต้องมีการลงวิชาเลือก หรือต้องมีความเข้าใจใน

วิชานั้นก่อน ลูกศิษย์จึงมักปรึกษาอาจารย์เพื่อขอคำแนะนำ และคำปรึกษาต่าง ๆ ทำให้อาจารย์สามารถทราบถึงปัญหาอื่นที่นอกเหนือจากการเรียน และสามารถให้คำแนะนำลูกศิษย์ได้ ดังนั้นอาจารย์จึงมักเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจในการปรึกษาปัญหาต่าง ๆ

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า ลูกศิษย์มองว่าอาจารย์เป็นอาจารย์ที่เข้มงวดนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มักถูกมองว่าไม่เข้มงวดค่อนข้างมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนในทางตรงกันข้ามกับข้อความนี้เท่ากับ 2.7 (Mean) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 0.9 เนื่องจากการเรียนในระดับอุดมศึกษานั้น อาจารย์จะให้การยอมรับ ให้ความเข้าใจ ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างลูกศิษย์กับอาจารย์ตามหลักจิตวิทยาที่กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการการยอมรับ

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า หากเตรียมการสอนที่ทำงานไม่เสร็จ แล้วนำกลับไปเตรียมการสอนต่อที่บ้านนั้น อาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มักนำงานเตรียมการสอนที่ยังไม่เสร็จไปทำต่อที่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเท่ากับ 4.2 (Mean) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 0.7 เนื่องจากกลุ่มประชากรมีความคิดเห็นในเรื่องนี้ว่า เป็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่และไม่รู้สึกว่าเป็นการบกพร่องต่อบทบาทของความเป็นมารดา ดังที่กรณีศึกษาที่ 3 เล่าว่าลูกยังไม่เป็นผู้ใหญ่ต้องดูแลอยู่ แต่ถึงงานไม่เสร็จก็ต้องเอากลับไปทำต่อที่บ้าน เพราะเวลาที่ลูกทำอะไรของเค้า เราก็สามารถหยิบงานมาทำต่อได้ และคิดว่าเอางานมาทำที่บ้านดีกว่าอยู่ทำที่ทำงาน เพราะยังมีบรรยากาศของบ้านที่มีพ่อ แม่ ลูก

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า ตำแหน่งที่ดีขึ้นเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสำเร็จนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่รู้สึกเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนในทางตรงกันข้ามกับข้อความนี้เท่ากับ 2.7 (Mean) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 1 จากการสัมภาษณ์เจาะลึก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มประชากรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้และการอบรมสั่งสอนมากกว่าตำแหน่งที่ดีขึ้น เป็นตามกรอบแนวคิดที่สตรีทำงานนอกบ้านที่ว่าต้องการใช้ความรู้ความสามารถทำในสิ่งที่ตนเองรัก และมีความภาคภูมิใจที่ทำหน้าที่ของตนสำเร็จ

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า มักให้ลูกศิษย์แสดงความคิดเห็นส่วนตัวได้นั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มักมีความเห็นด้วยอย่างมากกับการให้ลูกศิษย์ ได้แสดงความคิดเห็นส่วนตัว โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเท่ากับ 4.2 (Mean) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 0.9 กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความ เชื่อว่าการให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ทำให้สามารถเข้าใจความคิด ความรู้สึก และมุมมอง ในเรื่องนั้น ๆ ของลูกศิษย์ ทำให้สามารถเสริม หรือปรับความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับ เรื่องต่างๆ ในทิศทางที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้ลูกศิษย์ได้รู้จักใช้ความคิด และ แสดงความคิดเห็น จากการสัมภาษณ์เจาะลึก กรณีศึกษาที่ 5 เล่าว่า การเรียนการสอนสมัยนี้ จะเน้นมากในการให้เด็กได้คิด ได้พูด และแสดงออก เพราะฉะนั้นเราต้องให้เค้าได้แสดง ความคิดเห็น และตั้งแต่ครูสอนมาก็จะให้ลูกศิษย์ได้คิด ได้พูดตลอด เพราะครูว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการทำงานในอนาคตสำหรับเค้า

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่ารายได้สูง จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพสูงนั้น กลุ่ม ประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความเห็นว่ารายได้ไม่ใช่สิ่งที่ทำให้การสอนมี ประสิทธิภาพสูง โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนในทางตรงกันข้ามกับข้อความนี้เท่ากับ 3.1 (Mean) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 1.1 แต่สำนักต่อความเป็นอาจารย์มีความสำคัญ มากมากกว่า จากการสัมภาษณ์เจาะลึก กรณีศึกษาที่ 3 บอกว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพ นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้หรือผลตอบแทนเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับสำนักของความ เป็นอาจารย์เป็นสำคัญ เพราะกรณีศึกษาที่ 3 เองจบการศึกษาที่สูง สามารถนำความรู้ไป ประกอบอาชีพอย่างอื่น ที่บริษัทเอกชนรายได้สูงกว่าอาจารย์ก็ได้ แต่ที่เป็นอาจารย์ทุกวันนี้ ก็เพราะใจรัก มีความสุขเวลาที่ได้ถ่ายทอดสิ่งที่เรารู้ให้กับเด็ก อย่างทุกวันนี้เวลาเห็นใครใช้ ภาษาไทยไม่ถูกต้อง ยังรู้สึกว่ายากบอกอยากสอนเค้า เหมือนความเป็นครูอยู่ในสายเลือด

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า การเป็นสมาชิกขององค์กรต่างๆ จะส่งผลต่อ ความสำเร็จในหน้าที่การงานทำให้มีตำแหน่งที่สูงขึ้นนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเท่ากับ 3.4 (Mean) และมีค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 0.9 เนื่องจากกลุ่มประชากรมีความเห็นว่าการเป็นสมาชิก ของกลุ่มทำให้มีสังคมที่หลากหลายตามกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ และการเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือองค์กรต่าง ๆ นั้น ทำให้มีโอกาสร่วมกิจกรรมและได้ใช้ความสามารถมากกว่าการไม่

เข้าร่วมกับองค์กรใด ๆ เลย เพราะการเป็นสมาชิกของกลุ่มที่หลากหลายทำให้มีบทบาท และสถานภาพหลากหลายและด้วย

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่าตำแหน่งสำคัญกว่ารายได้ นั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มักให้ความสำคัญกับตำแหน่งมากกว่ารายได้ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเท่ากับ 3.2 (Mean) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 0.9 จากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มประชากรหลายท่าน มีความคิดเห็นว่าตำแหน่งเป็นสิ่งสำคัญ ขณะที่รายได้ก็สำคัญเช่นกัน เนื่องจากปัจจุบันค่าครองชีพสูงเมื่อเทียบกับเงินเดือนอาจารย์ อย่างไรก็ตามกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับตำแหน่งมากกว่า เนื่องจากอาชีพครู อาจารย์ได้รับการคาดหวังจากสังคมสูง และมักเป็นไปในลักษณะของเกียรติยศมากกว่าความร่ำรวย

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่าความสำเร็จของลูกศิษย์ เป็นความสำเร็จส่วนหนึ่งของอาจารย์นั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าความสำเร็จของลูกศิษย์เป็นความสำเร็จส่วนหนึ่งของอาจารย์ โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเท่ากับ 4.3 (Mean) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 0.6 เนื่องจากอาจารย์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ โดยเฉพาะในด้านด้านความรู้ เมื่อลูกศิษย์ประสบความสำเร็จ จึงเป็นการแสดงถึงประสิทธิภาพในการสอนของอาจารย์ด้วย แม้ว่าความสำเร็จส่วนหนึ่งมาจากตัวลูกศิษย์เอง เนื่องจากอาจารย์เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งของกระบวนการศึกษา และการขัดเกลาทางสังคม

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า การหารายได้เสริมเป็นสิ่งที่ไม่ปฏิบัติได้นั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยกับเรื่องดังกล่าว โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนในทางตรงกันข้ามกับข้อความนี้เท่ากับ 2.4 (Mean) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 0.9 เนื่องจากการหารายได้เสริมของครู อาจารย์ถูกสังคมมองว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม จากค่านิยมดั้งเดิมที่มองว่าครูคือแม่พิมพ์ของชาติ ต้องมีความเสียสละ และเป็นอาชีพที่ถูกโยกย้ายเกียรติยศไม่ใช่เงินตรา

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า ประสิทธิภาพในการทำงาน มีส่วนสำคัญในการทำให้ลูกศิษย์ประสบความสำเร็จนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นว่าจากประสิทธิภาพที่มากขึ้นส่งผลให้ลูกศิษย์ประสบความสำเร็จมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นเท่ากับ 4.1 (Mean) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std) เท่ากับ 0.7 จากการสัมภาษณ์เจาะลึก กรณีศึกษาที่ 4 แสดงความคิดเห็นว่า ประสิทธิภาพในการสอนมีส่วนสำคัญมาก เพราะทำให้สามารถถ่ายทอดให้เด็กเข้าใจได้ง่ายขึ้น อธิบายเรื่องยาก ๆ ให้ง่ายขึ้นได้ กรณีศึกษาที่ 4 บอกว่าสอนมานาน 20 ปี ก็ยังต้องเตรียมการสอนทุกครั้ง เพราะทำให้เรามั่นใจและสอนเป็นระบบ ไม่สับสน ซึ่งประสิทธิภาพที่มาก จะช่วยให้เตรียมการสอนได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ทำให้เรามองลูกศิษย์ออกมากขึ้น พูดเรื่องยากให้ง่ายขึ้นได้

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านบทบาทการเป็นมารดาของกลุ่มประชากร

การแสดงบทบาทการเป็นมารดาของกลุ่มประชากร ได้มีการปรับค่าคะแนนทั้งกรณีข้อคำถามเชิงบวก และข้อคำถามเชิงลบให้อยู่ในแนวเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ ดังจะได้นำเสนอต่อไปนี้

ตารางที่ 12 : แสดงค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับเกรดเฉลี่ยของบุตร

เกรดเฉลี่ยของบุตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 2.00	-	-
ตั้งแต่ 2.01 – 3.00	27	27.0
ตั้งแต่ 3.01 ขึ้นไป	73	73.0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 12 พบว่า ส่วนใหญ่แล้วเกรดเฉลี่ยของบุตรของกลุ่มประชากร จะอยู่ในช่วงตั้งแต่ 3.01 ขึ้นไป ซึ่งมีมากที่สุดถึง 73 ราย คิดเป็น ร้อยละ 73.0 รองลงมา คือ เกรดเฉลี่ย 2.01 ถึง 3.00 ซึ่งมีจำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.0 ส่วนกรณีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 ปรากฏว่าไม่มีแต่อย่างใด

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า มารดาที่เป็นอาจารย์สามารถเลี้ยงดูบุตร ให้ประสบความสำเร็จในด้านการศึกษาค่อนข้างสูงเนื่องจาก มารดาที่เป็นอาจารย์นั้น จะมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการศึกษา จึงทำให้สามารถวางแผนการศึกษาให้กับบุตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นข้อสังเกตได้ว่าการเป็นอาจารย์นั้น แม้จะทำให้บทบาทการเป็นมารดาบางอย่างสูญไป เช่น การดูแลในด้านเครื่องแต่งกาย หรืองานบ้านบางอย่าง แต่สามารถนับว่าเป็นอาชีพที่สนับสนุนบทบาทการเป็นมารดาได้ค่อนข้างดี จากการสัมภาษณ์ เจาะลึก กรณีศึกษาที่ 5 เล่าว่า ลูกเรียนดีทุกคน เพราะจะมีกฎเลยว่า เรียนต้องดี กีฬาต้องเด่น คนตรีต้องเป็น เพราะถ้าลูกเรียนดีจะทำให้เค้าสามารถประสบความสำเร็จในอนาคตได้ง่ายขึ้น อย่างเช่นเวลาที่ลูกสอบ ความที่เป็นอาจารย์ ก็จะรู้ว่าตอนนี้ลูกต้องเตรียมตัวอ่านหนังสือก็จะเข้มงวดลูก และจะอยู่กับลูกตลอดเวลาที่ลูกอ่านหนังสือสอบคอยเป็นกำลังใจให้ลูก พอโตขึ้นก็ไม่จำเป็นแล้ว เพราะเค้ารู้ว่าต้องทำอะไร เราต้องวางแนวทางที่ดีให้เค้ามาตั้งแต่แรก การเล่นกีฬาเหมือนกัน กรณีศึกษาที่ 5 จะให้ลูกเล่นกีฬาตั้งแต่เล็ก ๆ เพราะจะทำให้ลูกเป็นคนที่มีวินัย ถ้าลูกมีวินัยลูกก็จะทำอะไรสำเร็จง่ายขึ้น เพราะรู้จักรับผิดชอบ ส่วนดนตรีก็ต้องได้ เพราะมีส่วนช่วยในเรื่องของจิตใจ และยังเป็นความสามารถพิเศษเฉพาะตัวของเค้าด้วย

ตารางที่ 13 : แสดงค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามการได้รับรางวัลเกียรติยศจากโรงเรียน ที่ทำงานหรือหน่วยงานต่างๆ ของบุตร

การได้รับรางวัลเกียรติยศของบุตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคย	12	12.0
เคย	88	88.0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 13 พบว่า ส่วนใหญ่แล้ว บุตรของกลุ่มประชากรเคยได้รับรางวัลเกียรติยศจากโรงเรียน ที่ทำงานหรือหน่วยงานต่างๆ โดยมีจำนวนมากถึง 88 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.0 ส่วนกรณีที่บุตรไม่เคยได้รับรางวัลใดๆ นั้นปรากฏว่ามีเพียง 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.0 เท่านั้น

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุตรทำประโยชน์และกิจกรรมเพื่อสังคม โดยดูจากการได้รับรางวัลเกียรติยศจากโรงเรียน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนมาก เป็นการยืนยันบทบาทของมารดาที่เป็นอาจารย์ได้ว่า มารดาที่เป็นอาจารย์ได้ให้ความสำคัญในการทำคุณประโยชน์ต่อสังคม จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษาที่ 6 เล่าว่า ลูกเป็นคนชอบทำกิจกรรม ชอบมีส่วนร่วมกับโรงเรียนกับเพื่อน ๆ เป็นตัวแทนโต้วาที เป็นตัวแทนนักเรียน ประธานรุ่น ฯลฯ กรณีศึกษาที่ 6 มีความภูมิใจในตัวลูกมาก รู้สึกว่าลูกเป็นคนที่อยู่ที่ไหนมีแต่คนรักและเมตตา ตัวลูกจะไม่ใช่เด็กที่เรียนดีเด่น แต่สามารถสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนได้ และการที่เค้าเป็นคนดีเป็นที่ยอมรับของสังคมก็ภูมิใจแล้ว รางวัลต่าง ๆ ที่ลูกได้รับทำให้ชื่นใจและเป็นเกียรติประวัติของครอบครัวเราด้วย จากการสัมภาษณ์เจาะลึก กรณีศึกษาที่ 1 พุดถึงประเด็นนี้ว่า กรณีศึกษาที่ 1 จะให้ความสำคัญในเรื่องของความประพฤติมาก เพราะการมีนิสัยที่ดีเป็นเรื่องจำเป็นในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการมีครอบครัวในอนาคต แต่ความรู้เป็นสิ่งที่สามารถเพิ่มเติมและตามกันได้ทัน โดยได้ยกตัวอย่างโคลงที่รัชกาลที่ 5 ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ตอนหนึ่งว่า “ ความรู้อ่านเรียนทันกันหมด ”

ตารางที่ 14 : แสดงค่าร้อยละของประชากรจำแนกตามการถูกคัดโทษจากทางโรงเรียนของบุตร

การถูกคัดโทษจาก โรงเรียนของบุตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคย	100	100.0
เคย	-	-
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 14 พบว่า บุตรของกลุ่มประชากรทั้ง 100 ราย ไม่เคยถูกคัดโทษจากทางโรงเรียนมาก่อนแต่อย่างใด

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า แม้ว่ากลุ่มประชากรจะต้องแสดงบทบาทสองบทบาทในเวลาเดียวกันก็ตาม แต่สามารถอบรมเลี้ยงดูบุตรให้มีความประพฤติดีเป็นที่ยอมรับของสังคมที่เป็นสมาชิก โดยพิจารณาจากการถูกคาดหวังของบุตรของกลุ่มประชากรซึ่งไม่ปรากฏ แม้ว่าจะมีบุตรของกลุ่มประชากรบางส่วนที่ไม่เคยได้รับรางวัลจากโรงเรียน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ก็ตาม

ตารางที่ 15 : แสดงค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนของบุตร

การเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนของบุตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคย	-	-
เคย	100	100.0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 15 พบว่า บุตรของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้ง 100 ราย เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยกรณีที่บุตรไม่เคยเข้ากิจกรรมดังกล่าวปรากฏว่าไม่มีแต่อย่างใด

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า มารดาในกลุ่มประชากรนั้น ให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการส่งเสริมให้บุตรเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน หรือหน่วยงานต่าง ๆ โดยพิจารณาจากการที่บุตรของกลุ่มประชากรตัวอย่างเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ไม่ปรากฏว่ามีบุตรของกลุ่มประชากรที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมใดเลย จากการสัมภาษณ์เจาะลึก บุตรของกลุ่มประชากรจะเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เป็นนักกีฬาโรงเรียน เป็นตัวแทนไปตอบปัญหา ฯลฯ โดยมากกลุ่มประชากรจะมีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะลูกอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะเรียนที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ลูก ๆ ของอาจารย์มักทำกิจกรรมกันทุกคน แต่จะมากหรือน้อยแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

ตารางที่ 16 : แสดงค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามกิจกรรมที่ทำร่วมกับบุตรในรอบ 6 เดือน ที่ผ่านมา

ชนิดกิจกรรมที่ทำร่วมกับบุตรในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา	จำนวนผู้เข้าทำกิจกรรมร่วมกับบุตร	ร้อยละเมื่อคิดเทียบกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (100 ราย)
- ไปรับ-ส่งโรงเรียน	90	90.0
- ไปพักผ่อนช่วงปิดเทอม	88	88.0
- ไปเยี่ยมญาติ	87	87.0
- พาบุตรไปช้อปปิ้ง	85	85.0
- วันงานโรงเรียนและประชุมผู้ปกครอง	66	66.0
- จัดงานวันเกิดบุตร	48	48.0
- อื่นๆ	22	22.0

จากข้อมูลในตารางที่ 16 ปรากฏว่ากิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างได้ปฏิบัติร่วมกับบุตรมากที่สุดในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา คือ กิจกรรมด้านการรับ-ส่งบุตรไปโรงเรียน โดยมีจำนวนมากถึง 90 ราย คิดเป็นร้อยละ 90 รองลงมา คือ การพาบุตรไปพักผ่อนช่วงปิดเทอม มีจำนวน 88 ราย คิดเป็นร้อยละ 88 การพาไปเยี่ยมญาติมีจำนวน 87 ราย คิดเป็นร้อยละ 87 การพาไปช้อปปิ้งมีจำนวน 85 ราย คิดเป็นร้อยละ 85 การไปร่วมงานของโรงเรียนและการประชุมผู้ปกครองมีจำนวน 66 ราย คิดเป็นร้อยละ 66 การจัดงานวันเกิดบุตรจำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 48 ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ที่ทำร่วมกันนั้นมีจำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 22 นั้น

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมแล้วกลุ่มประชากรตัวอย่างนี้ดูแลเอาใจใส่บุตรเป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากการทำกิจกรรมร่วมกันในวาระต่าง ๆ และที่สำคัญไปกว่านั้นคือกิจกรรมการไปรับ และไปส่งบุตรที่โรงเรียน ซึ่งมีมากถึงร้อยละ 90 นั้น สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้อง และความลงตัวในเรื่องการดูแล และความใกล้ชิด

ระหว่างกลุ่มประชากรกับบุตร นอกจากนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างมารดา กับบุตร โดยการให้มิโรงเรียนสาธิตที่มีคุณภาพเพื่อรองรับบุตรของข้าราชการ และพนักงานจากการสัมภาษณ์เจาะลึก กรณีศึกษาที่ 2 เล่าว่า สามีเป็นทหารบกต้องเดินทางบ่อย อย่างเช่นตอนนี้ต้องไปประจำที่ต่างประเทศลูกก็ยังไม่โต แต่โชคดีที่ลูก ๆ เรียนที่โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ทุกคน ทำให้ไม่มีปัญหาเรื่องการดูแลลูกเพราะเข้าก็มาด้วยกัน เย็นก็กลับด้วยกัน พอถึงบ้านก็มีคุณตา คุณยายช่วยดูแล วันหยุดหรือเสาร์-อาทิตย์ ถ้าสามีอยู่ก็จะไปเที่ยวต่างจังหวัดบ้าง แต่การที่ลูกเรียนใกล้กับที่แม่ทำงานดีมาก เพราะได้ใกล้ชิด ไปรับ-ส่ง พูดยกกันเห็นพฤติกรรม และความเป็นไปของลูก นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความสะดวกในอีกหลายด้าน

ตารางที่ 17 : ความคิดเห็นด้านบทบาทการเป็นมารดาของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความเกี่ยวกับบทบาทการเป็นมารดา	ระดับคะแนนความคิดเห็น			
		1 (บทบาทดี)		0 (บทบาทดีน้อยกว่า)	
		F	%	F	%
29	บุตรของท่านมีผลการเรียนอยู่ระดับต้นๆ ของชั้นเรียน	81	81.0	19	19.0
30	ญาติพี่น้องและบุคคลทั่วไปมักกล่าวชมความประพฤติที่ดีของบุตรท่าน	98	98.0	2	2.0
31	ท่านและบุตรมักมีกิจกรรมครอบครัวร่วมกันในวันหยุด	94	94.0	6	6.0
32	การอบรมสั่งสอนเด็กเป็นหน้าที่ของโรงเรียน	66	66.0	34	34.0
33	เมื่อมีปัญหาบุตรมักปรึกษาท่าน	83	83.0	17	17.0
34	หน้าที่ความรับผิดชอบของท่านมักทำให้ต้องอยู่สะสางงานในช่วงเย็น	54	54.0	46	46.0
35	บุตรมักคิดว่าท่านไม่เข้าใจปัญหาของเขา	78	78.0	22	22.0

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความคำถามเกี่ยวกับบทบาทการเป็นมารดา	ระดับคะแนนความคิดเห็น			
		1 (บทบาทที่ดี)		0 (บทบาทที่ไม่ดี)	
		F	%	F	%
36	ท่านจำเป็นต้องให้บุตรเรียนพิเศษเพื่อเสริมความสามารถทางการศึกษาและทักษะพิเศษ	79	79.0	21	21.0
37	ท่านสนิทสนมคุ้นเคยกับเพื่อนๆ ของบุตรเป็นอย่างดี	57	57.0	43	43.0
38	ท่านมักให้บุตรเรียนพิเศษช่วงปิดเทอมเนื่องจากไม่ค่อยมีเวลาดูแล	86	86.0	14	14.0
39	ท่านพอใจผลการเรียนของบุตรท่าน	95	95.0	5	5.0
40	บุตรของท่านมักมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสภาวะแวดล้อมใหม่ๆ	86	86.0	14	14.0
44	บุตรของท่านมักนำความภาคภูมิใจมาสู่ครอบครัว	100	100.0	-	-
45	บุตรของท่านไม่ต้องรับผิดชอบงานบ้านเนื่องจากมีคนรับใช้	46	46.0	54	54.0
46	บุตรของท่านต้องเก็บเงินเพื่อซื้อของเล่น	57	57.0	43	43.0
47	ท่านเป็นคนดูแลเรื่องเสื้อผ้า อาหารการกินและความเรียบร้อยของบุตรด้วยตนเอง	83	83.0	17	17.0
48	บุตรช่วยเหลืองานบ้านบางอย่างของท่านได้	95	95.0	5	5.0
	ระดับคะแนนความคิดเห็นในด้านบทบาทการเป็นมารดา (โดยรวม)	ค่าเฉลี่ย = 15.16		Std. = 2.44	

จากข้อมูลในตารางที่ 17 ปรากฏว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่จะดูแลเอาใจใส่บุตรของตนเป็นอย่างดี โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนของบทบาทความเป็นมารดาในการเลี้ยงดูบุตรเท่ากับ 15.16 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.44 ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ที่สูง

จากตารางที่ 17 สามารถนำมาพิจารณาความคิดเห็นของกลุ่มประชากร เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า บุตรมีผลการเรียนอยู่ในระดับต้น ๆ ของชั้นนั้น อาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวถึง 81 ราย คิดเป็นร้อยละ 81 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยเพียง 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 19 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า บุตรของกลุ่มประชากรมีผลการเรียนอยู่ในระดับต้น ๆ นั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่มารดาเป็นอาจารย์มีความเข้าใจในระบบการศึกษาเป็นอย่างดี และมีความใกล้ชิดกับบุตรมากทำให้สามารถรับรู้ความเป็นไปทั้งในด้านความประพฤติและการเรียน ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง จากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้สัมภาษณ์ 5 เล่าว่า เน้นเรื่องการเรียนมาก จะมีการวางแผนการเรียนให้ลูกตลอด แต่จะไม่บังคับว่าต้องเรียนนั่นเรียนนี่ แต่จะเป็นว่า ให้มีพื้นฐานแน่น แล้วพอโตขึ้นก็ตัดสินใจว่าชอบอะไร อย่างลูกสาวคนเล็กจะชอบภาษา ก็ส่งเสริมจนได้ทุนไปเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ สหรัฐอเมริกา

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า ญาติพี่น้อง และบุคคลทั่วไปมักกล่าวชมความประพฤติที่ดีของบุตรนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวถึง 98 ราย คิดเป็น ร้อยละ 98 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยเพียง 2 ราย คิดเป็น ร้อยละ 2 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า บุตรของกลุ่มประชากรมีความประพฤติดี มีผลสืบเนื่องมาจากการที่มารดา ซึ่งเป็นอาจารย์นั้นมักมีความเข้มงวดเกี่ยวกับความประพฤติไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผลการเรียน มีโอกาสได้เห็นพฤติกรรมของลูก และสามารถรับรู้ความประพฤติของลูก

ได้ค่อนข้างสะดวกเนื่องจากสามารถพบกับครูของลูกอย่างสม่ำเสมอ โดยจากการที่ได้สัมภาษณ์เจาะลึกอาจารย์ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญอย่างมากต่อความประพฤติของบุตร อย่างเช่น ผู้ให้สัมภาษณ์ 1 บอกว่าถ้าได้ยินอาจารย์ท่านใดบอกว่า ลูกพูดไม่สุภาพ จะอบรมทันทีเมื่อพบบุตร และจะไม่ปล่อยให้เกิดขึ้นหลายครั้ง ขณะเดียวกันแม้ว่าเกิดขึ้นหลายครั้งก็ไม่ยอมละเลยต้องมีการตักเตือนทุกครั้งไปเช่นกัน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์แทบทุกท่านจะมีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ในทางเดียวกัน

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า กลุ่มประชากรและบุตรมักมีกิจกรรมร่วมกันในวันหยุดนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวถึง 94 ราย คิดเป็น ร้อยละ 94 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยเพียง 6 ราย คิดเป็น ร้อยละ 6 เท่านั้น

ประเด็นนี้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากร และบุตรมีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในวันหยุดนั้น มีผลสืบเนื่องมาจากการที่มารดา และบุตรมีเวลาที่ตรงกัน เนื่องจากมารดาเป็นอาจารย์จะมีวัน เวลาในการทำงานใกล้เคียงกับบุตร ซึ่งอยู่ในวัยเรียน เช่น ปิดเทอม ใกล้เคียงกัน โรงเรียนเข้า หรือโรงเรียนเลิกเวลาใกล้เคียงกัน เป็นต้น สำหรับบุตรที่อยู่ในวัยทารก และก่อนวัยเรียนนั้น มารดามักให้ความสำคัญ และเตรียมความพร้อมส่วนตัวอยู่แล้ว เช่น มารดาที่มีบุตรเล็กมักจะไม่ว่างทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากงานประจำมาก แต่ขณะเดียวกันระยะเวลาก่อนวัยเรียนของบุตรเป็นระยะเวลาสั้นประมาณ 2 ปีครึ่ง เมื่อเทียบกับเวลาที่บุตรต้องอยู่ในวัยเรียน จึงน่าสังเกตว่ามารดาที่เป็นอาจารย์ส่วนใหญ่จะมีเวลาที่สนับสนุนต่อบทบาทการเป็นมารดา

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า การอบรมสั่งสอนบุตรเป็นหน้าที่ของทางโรงเรียนนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวถึง 66 ราย คิดเป็น ร้อยละ 66 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วย 34 ราย คิดเป็น ร้อยละ 34 นั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับบทบาทการเป็นมารดาในด้านการอบรมสั่งสอน และขัดเกลาบุตรด้วยตนเอง ซึ่งเป็นไปตามหน้าที่ของครอบครัวที่เป็นสถาบันแรกในการให้ความรัก ความอบอุ่น และให้การขัดเกลาทางสังคมกับสมาชิก เพื่อให้สมาชิกรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรในสังคม ดังนั้นแม้ว่าโรงเรียนจะเป็น

สถาบันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ทศนคติของนักเรียน แต่สถาบันครอบครัวก็ยังเป็นสถาบันแรกที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อสมาชิก โดยเฉพาะมารดาเป็นผู้ที่ถูกคาดหวังในบทบาทดังกล่าว แม้ว่าสตรีจะมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมก็ตาม แต่ค่านิยมนี้ยังเป็นสิ่งที่ยังคงมีอยู่อย่างเหนียวแน่น ไม่แตกต่างจากค่านิยมเกี่ยวกับความรับผิดชอบงานบ้านของสตรีแม้ว่าต้องทำงานนอกบ้านเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวก็ตาม

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า เมื่อบุตรมีปัญหามักปรึกษาเพื่อนนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวถึง 83 ราย คิดเป็นร้อยละ 83 ในขณะที่มีผู้เห็นด้วยเพียง 17 ราย คิดเป็น ร้อยละ 17 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องปัญหาของบุตร โดยคิดว่ามารดาจะสามารถให้คำปรึกษาบุตรได้ดีกว่าเพื่อน รวมถึงการหาทางออกของปัญหาที่เหมาะสมด้วย เนื่องจากกลุ่มประชากรเป็นผู้ที่มีความรู้ และมีประสบการณ์หลากหลายจากลูกศิษย์ ดังนั้นจึงมีความมั่นใจในการแก้ปัญหาให้บุตร โดยมักจะนำประสบการณ์ต่าง ๆ มาดัดแปลงให้เหมาะสมกับปัญหาแต่ละปัญหาได้อย่างดี ด้วยความรักความเข้าใจ ทำให้บุตรมีความเชื่อมั่น และรู้สึกวามารดาเข้าใจ ทำให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นไปด้วยดี

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า หน้าที่ความรับผิดชอบทำให้ต้องอยู่สะสางงานช่วงเย็นเป็นประจำนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว 54 ราย คิดเป็น ร้อยละ 54 ในขณะที่มีผู้เห็นด้วย 46 ราย คิดเป็น ร้อยละ 46 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับบทบาทการเป็นมารดา เนื่องจากกลุ่มประชากรมีความเห็นว่าควรจัดเวลาให้ลงตัวโดยไม่กระทบต่อเวลาที่ให้บุตร เพราะบทบาทของมารดาเป็นบทบาทที่ละเอียดอ่อนลึกซึ้ง เป็นความผูกพันพิเศษของมารดากับบุตร ที่ไม่สามารถให้บุคคลอื่นมาทำหน้าที่ดังกล่าวแทนได้

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า บุตรมักคิดว่ามารดาไม่เข้าใจปัญหาของตน นั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว 78 ราย คิดเป็น ร้อยละ 78 ในขณะที่มีผู้เห็นด้วย 22 ราย คิดเป็น ร้อยละ 22 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ยังมีความรู้สึกที่ดีว่า บุตรมีความเข้าใจ และเห็นมารดาเป็นผู้ที่เข้าใจตน มีการให้ความไว้วางใจมารดาสูง เนื่องจากกลุ่มประชากรมีประสบการณ์มากจากการเป็นอาจารย์ ดังนั้นเมื่อบุตรมีปัญหาจึงมีวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา จึงเป็นที่ปรึกษาที่บุตรให้ความมั่นใจ

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า บุตรจำเป็นต้องเรียนพิเศษเพิ่มเติม เพื่อเสริมความสามารถทางการศึกษานั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวถึง 79 ราย คิดเป็น ร้อยละ 79 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยเพียง 21 ราย คิดเป็น ร้อยละ 21 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรมีความต้องการให้บุตรเรียนพิเศษเพิ่มเติม นั้น เนื่องมาจากการที่กลุ่มประชากรมีความรู้ และทราบถึงความเป็นไปที่มีการแข่งขันสูงในปัจจุบัน และวิวัฒนาการต่าง ๆ ในด้านการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาในระดับต่อไป ซึ่งปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยมกันมาก

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า มารดามีความคุ้นเคยกับเพื่อนๆของบุตรเป็นอย่างดีนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว 57 ราย คิดเป็น ร้อยละ 57 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วย 43 ราย คิดเป็น ร้อยละ 43 นั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรให้ความสำคัญในเรื่องการคบเพื่อนของบุตร เนื่องจากวัยของบุตรนั้นเพื่อนมักมีอิทธิพลสูง ความใกล้ชิดกับเพื่อนของบุตรจะทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นสังคมของบุตรได้ดี ทำให้ทราบถึงความเป็นไป และความเปลี่ยนแปลงของบุตร ซึ่งความใกล้ชิดกับเพื่อนบุตรเป็นสิ่งสำคัญในการดูแล และปกป้องบุตรจากปัญหาต่าง ๆ

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า การให้บุตรเรียนพิเศษในช่วงปิดเทอม เนื่องจากไม่มีเวลาดูแลบุตรนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวถึง 86 ราย คิดเป็น ร้อยละ 86 ในขณะที่มีผู้เห็นด้วยเพียง 14 ราย คิดเป็น ร้อยละ 14 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ลูกเรียนพิเศษบนเงื่อนไขของเวลา เนื่องจากมารดาที่เป็นอาจารย์มีเวลาที่ใกล้เคียงกับบุตรเช่น การหยุดเรียน เป็นต้น แม้ว่าในช่วงหยุดเทอมอาจารย์จะต้องไปทำงาน แต่ก็สามารถจัดสรรเวลาให้กับบุตรได้ การเรียนพิเศษจึงเป็นเหตุมาจากการที่ต้องการเสริมความรู้ให้กับบุตรในด้านความพร้อมมากกว่าจะเป็นการให้บุตรเรียนพิเศษเพราะไม่มีเวลาให้กับบุตร

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า ผลการเรียนของบุตรเป็นที่น่าพอใจนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากถึง 95 คน คิดเป็น ร้อยละ 95 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยเพียง 5 ราย คิดเป็น ร้อยละ 5 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรมีความพอใจกับผลการเรียนของบุตรอย่างมาก อาจเป็นผลมาจากการที่มารดาเป็นอาจารย์ ทำให้สามารถวางแผนการศึกษาให้บุตรได้อย่างเหมาะสม มีความเข้าใจ และใกล้ชิด จากการสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีความพอใจในผลการเรียนของบุตร แม้ว่าจะไม่ได้คะแนนในระดับต้น ๆ เนื่องจากมีความเข้าใจในความถนัดของบุตร เช่นจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้สัมภาษณ์ 1 เล่าว่า “ครูว่าลูกครูไม่ได้เรียนดีมากมายอะไร แต่ครูก็ภูมิใจในตัวเค้านะ คนเล็กนี่ชอบศิลปะ ครูว่าครูก็จะสนับสนุนเค้าในสิ่งที่เค้าชอบ ” คนตรีมากกว่า ในอนาคตถ้าจะเอาดีทางด้านดนตรีก็จะสนับสนุนเต็มที่ เป็นต้น

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า บุตรมักมีปัญหาในด้านการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ นั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวถึง 86 ราย คิดเป็น ร้อยละ 86 ในขณะที่มีผู้เห็นด้วยเพียง 14 ราย คิดเป็น ร้อยละ 14 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า บุตรของกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ นั้น ไม่มีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ เป็นผลมาจากการที่มารดาทำงานนอกบ้านทำให้มีโอกาสนบุตรเข้าสังคมอยู่เป็นประจำ ทำให้บุตรมีความคุ้นเคย และสามารถปรับตัวได้ดี นอกจากนี้โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีนโยบายให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมเป็นประจำ ทำให้เด็กได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ประกอบกับกลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีความเข้าใจให้การสนับสนุน จึงทำให้บุตรไม่มีปัญหาดังกล่าว

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า บุตรถูกกำหนดให้ใช้เงินอย่างประหยัดนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากถึง 71 ราย คิดเป็น ร้อยละ 71 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยเพียง 29 ราย คิดเป็น ร้อยละ 29 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังการใช้เงินอย่างประหยัดนั้น เนื่องจกมารดาที่เป็นอาจารย์จะทำหน้าที่ปลูกฝังคุณสมบัติที่ดีทุกด้านในการใช้ชีวิตในสังคม ซึ่งการมัธยัสถ์อดออมก็เป็นด้านหนึ่งที่สำคัญ เช่นในปัจจุบันสังคมกำลังพูดถึงเศรษฐกิจพอเพียง และจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่อยากฝึกบุตรให้รู้จักจัดสรรและวางแผนการเงินของตนเองเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า รายได้มักถูกใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรเป็นส่วนใหญ่ เช่น ค่าเรียนพิเศษ เบี้ยเลี้ยงของบุตร ข้าวของเครื่องใช้ของบุตรนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากถึง 91 คน คิดเป็น ร้อยละ 91 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยเพียง 9 คน คิดเป็น ร้อยละ 9 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรให้ความสำคัญกับบุตรเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการศึกษา ชีวิตประจำวัน ฯลฯ อาจเป็นผลจากการที่กลุ่มประชากรเป็นสมาชิกของสังคมที่มีการศึกษา และมีฐานะทางสังคมที่ดี จึงมีความสามารถที่จะส่งเสริมบุตรได้อย่างเต็มที่ และเพื่อเป็นการรักษาระดับของตนในทางสังคมด้วย นอกจากนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าการเลี้ยงดูบุตรในสังคมเมืองนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายมากพอสมควร และเป็นรายจ่ายที่สำคัญด้วย

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า อยากมีบุตรมากกว่าปัจจุบันนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวเพียง 16 คน คิดเป็น ร้อยละ 16 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยมากถึง 84 คน คิดเป็น ร้อยละ 84 นั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อจำนวนของบุตร อาจมีผลมาจากจำนวนบุตรน้อยทำให้สามารถเลี้ยงดูได้อย่างมีคุณภาพ และเต็มที่มีมากกว่า เนื่องจากการรับบทบาท 2 บทบาทในเวลาเดียวกัน ทำให้มีเวลาน้อยลงจึงให้เวลากับบุตรได้น้อยลงไปด้วย ดังนั้นหากมีบุตรมากจะทำให้อบรมเลี้ยงดูได้ไม่เต็มที่ และกลุ่มประชากรมีความต้องการในคุณภาพของบุตรมากกว่าปริมาณ และที่สำคัญกลุ่มประชากรมีความรู้ทำให้มีการวางแผนครอบครัวได้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของตน และมีความพอใจต่อจำนวนบุตรของตน

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า บุตรมักนำความภาคภูมิใจมาสู่ครอบครัวนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวอย่างมากถึง 100 คน คิดเป็น ร้อยละ 100 ในขณะที่ไม่ปรากฏว่ามีผู้ไม่เห็นด้วยนั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรมีความภาคภูมิใจในตัวบุตร และประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูบุตรอยู่ในเกณฑ์ที่ดี จากการสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในตัวบุตร เนื่องจากบุตรมักนำความภาคภูมิใจมาสู่ครอบครัวเป็นประจำ ทั้งในด้านเกียรติยศ ชื่อเสียง และเป็นกำลังใจในการทำงานของมารดาด้วย นอกจากนี้กลุ่มประชากรมีความเข้าใจในสิ่งที่ลูกเป็น ดังนั้นความภูมิใจจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับรางวัลที่ได้รับอย่างเดียว แต่หมายถึงความประพฤติอีกหลาย ๆ อย่างของบุตรด้วย

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า บุตรไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบงานบ้าน เนื่องจากมีคนรับใช้นั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวเพียง 46 คน คิดเป็น ร้อยละ 46 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยถึง 54 คน คิดเป็น ร้อยละ 54 นั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะให้คนใช้รับผิดชอบงานบ้านฝ่ายเดียว เนื่องจากกลุ่มประชากรส่วนใหญ่อยากให้บุตรรู้จักรับผิดชอบงานบ้านบ้างตามความเหมาะสม ซึ่งเป็นการฝึกบุตรให้สามารถช่วยตัวเองได้ จากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นว่า อยากให้บุตรทำงานในบ้านเป็นบ้าง ไม่ว่าจะบุตรจะเป็นชาย หรือหญิง เนื่องจากในอนาคตคนรับใช้จะหาได้น้อยลง และสตรีมีแนวโน้มที่จะลดบทบาทในเรื่องงานบ้านลง ดังนั้นเมื่อไม่มีใครทำให้ลูกจะได้ไม่ลำบาก ไม่เป็นภาระต่อผู้อื่น และสามารถดูแลครอบครัวต่อไปในอนาคตได้ แต่ไม่ถึงกับต้องทำงานบ้านทุกอย่าง เพราะหน้าที่ที่สำคัญคือการเรียน

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า บุตรต้องเก็บเงินเพื่อซื้อหาสิ่งที่ต้องการเอง เช่น ของเล่น เป็นต้นนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว 57 คน คิดเป็น ร้อยละ 57 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วย 43 คน คิดเป็น ร้อยละ 43 นั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องการซื้อของเล่นของบุตรว่า ควรจัดสรรเงินที่เป็นของตัวเอง เพื่อเป็นการปลูกฝังอุปนิสัยในการลำดับความสำคัญว่าสิ่งใดจำเป็นกว่ากัน หรือต้องการสิ่งใดมากกว่ากัน เพื่อฝึกฝนให้สามารถไตร่ตรองตัดสินใจได้ด้วยตนเอง รู้จักการรอคอย และยังเป็นการปลูกฝังให้บุตรรู้จักคุณค่าของการได้มาด้วย

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า กลุ่มประชากรดูแลการแต่งกาย อาหารการกิน และความเรียบร้อยของบุตรด้วยตนเองนั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากถึง 83 คน คิดเป็น ร้อยละ 83 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยเพียง 17 คน คิดเป็น ร้อยละ 17 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและเอาใจใส่ในชีวิตความเป็นอยู่ในทุกด้านของบุตร แสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิด และการทำหน้าที่อย่างเต็มที่ แม้เรื่องที่สามารถให้คนอื่นทำแทนได้ ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากค่านิยม และความคาดหวัง แต่เดิมที่มารดาถูกกำหนดว่าต้องเป็นผู้ดูแลในทุกด้านของบุตร นอกจากนี้ยังเป็นการสะท้อน

ให้เห็นว่ากลุ่มประชากรยังคงยึดมั่น และเต็มใจในการแสดงบทบาทดังกล่าวของการเป็นมารดา แม้ว่าจะออกมาทำงานนอกบ้านก็ตาม

ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า บุตรสามารถช่วยเหลืองานบ้านบางอย่างได้นั้น กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากถึง 95 คน คิดเป็น ร้อยละ 95 ในขณะที่มีผู้ไม่เห็นด้วยเพียง 5 คน คิดเป็น ร้อยละ 5 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังให้บุตรมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งการช่วยเหลือมารดาในเรื่องงานบ้าน และแบ่งเบาความรับผิดชอบกิจกรรมของครอบครัวเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวของครอบครัวในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะในสังคมเมืองที่ครอบครัวเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว

ส่วนที่ 4 การพิสูจน์สมมติฐานการศึกษา

การทดสอบสมมติฐานการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร ได้แก่ อายุ การศึกษา ตำแหน่งบริหาร จำนวนบุตร และรายได้ว่ามีผลต่อการเลี้ยงดูบุตรอย่างไร และเป็นไปตามสมมติฐานทั้ง 5 ข้อหรือไม่ โดยสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 หรือกล่าวอีกนัยคือ ต้องมีความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 95

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การพิสูจน์สมมติฐานข้อที่ 1 “อาจารย์ที่มีอายุมากจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีอายุน้อย” นั้น ผลการทดสอบปรากฏดังแสดงในตาราง และคำบรรยายท้ายตารางที่ 18

ตารางที่ 18 : ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการเลี้ยงดูบุตรของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

อายุของกลุ่มตัวอย่าง	ระดับการเลี้ยงดูบุตร		รวม
	ระดับต่ำ	ระดับสูง	
อายุน้อย (25 – 44 ปี)	10 (38.5 %)	16 (61.5 %)	26 (100.0 %)
อายุมาก (45 - 60 ปี)	40 (54.1 %)	34 (45.9 %)	74 (100.0 %)
รวม	50 (50.0 %)	50 (50.0 %)	100 (100.0 %)

Chi-square = 1.871 Sig. = 0.171

จากข้อมูลในตารางที่ 18 พบว่า กลุ่มประชากรที่มีอายุน้อยจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีอายุมาก ตรงกันข้าม กลุ่มประชากรที่มีอายุมากจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีน้อยกว่าในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีอายุน้อย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ อาจารย์ที่มีอายุน้อยเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีอายุมาก เนื่องจากการเลี้ยงดูบุตรได้ดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุ แต่ขึ้นอยู่กับความเข้าใจ และการปรับตัวให้เข้ากับลูก จากการสัมภาษณ์เจาะลึก กรณีศึกษาที่ 5 บอกว่าจะทำตัวให้เป็นเพื่อนกับลูก อย่างเวลาลูกมีปัญหาอยากจะทำอะไรก็ให้พูดคุยได้เต็มที่ ให้ความรู้สึกเข้าใจจะไม่ซ้ำเติมลูกแม้ว่าลูกจะทำผิดเพราะไม่อยากให้ลูกกลัว จะพยายามปรับตัวให้เข้ากับลูก จึงไม่เป็นไปตามทิศทางของสมมติฐานดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า อาจารย์ที่มีอายุมากจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีอายุน้อย

การพิสูจน์สมมติฐานข้อที่ 2 “อาจารย์ที่มีการศึกษาสูง จะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาน้อย” นั้น ผลการทดสอบปรากฏดังแสดงในตาราง และคำบรรยายท้ายตารางที่ 19

ตารางที่ 19 : ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการแสดงบทบาทด้านการเลี้ยงดูบุตรของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	ระดับการแสดงบทบาทด้านการเลี้ยงดูบุตร		รวม
	ระดับต่ำ	ระดับสูง	
ระดับต่ำ (ปริญญาโท)	34 (45.3 %)	41 (54.7 %)	75 (100.0 %)
ระดับสูง (ปริญญาเอก)	16 (64.0 %)	9 (36.0 %)	25 (100.0 %)
รวม	50 (50.0 %)	50 (50.0 %)	100 (100.0 %)

Chi-square = 2.613 Sig. = 0.106

จากข้อมูลในตารางที่ 19 พบว่า กลุ่มประชากรที่มีการศึกษาน้อยจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีการศึกษาสูง ตรงกันข้าม กลุ่มประชากรที่มีการศึกษาสูงจะเลี้ยงดูบุตรได้น้อยกว่าในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีการศึกษาน้อยหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ อาจารย์ที่มีการศึกษาน้อยกลับเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาสูง เนื่องจากกลุ่มประชากรที่มีการศึกษาน้อยในการวิจัยครั้งนี้ จบการศึกษาระดับปริญญาโท ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับที่สูง และสามารถเลี้ยงดูบุตรได้ดี จึงไม่เป็นไปตามทิศทางของสมมติฐาน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า อาจารย์ที่มีการศึกษาสูงจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาน้อย

การพิสูจน์สมมติฐานข้อที่ 3 “อาจารย์จุฬาที่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร จะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีตำแหน่งบริหาร” นั้น ผลการทดสอบปรากฏดังแสดงในตารางและคำบรรยายท้ายตารางที่ 20

ตารางที่ 20 : ความสัมพันธ์ระหว่างการมีตำแหน่งบริหาร กับการเลี้ยงดูบุตรของ
กลุ่มประชากรตัวอย่าง

การมีตำแหน่งบริหาร	ระดับการแสดงบทบาท ด้านการเลี้ยงดูบุตร		รวม
	ระดับต่ำ	ระดับสูง	
มี	35 (62.5 %)	21 (37.5 %)	56 (100.0 %)
ไม่มี	15 (34.1 %)	29 (65.9 %)	44 (100.0 %)
รวม	50 (50.0 %)	50 (50.0 %)	100 (100.0 %)

Chi-square = 7.955 Sig. = 0.005

จากข้อมูลในตารางที่ 20 พบว่า กลุ่มประชากรที่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร จะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีตำแหน่งทางการบริหาร ตรงกันข้าม กลุ่มประชากรที่มีตำแหน่งทางการบริหารจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีน้อยกว่าในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มประชากรที่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร ซึ่งก็สอดคล้องตามทิศทางของสมมติฐาน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.005 ซึ่งน้อยกว่าระดับ 0.05 ที่ผู้ศึกษากำหนดเอาไว้ ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า “อาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร จะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งทางการบริหาร”

การพิสูจน์สมมติฐานข้อที่ 4 “อาจารย์ที่มีบุตรน้อยจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีบุตรมาก” นั้น ผลการทดสอบปรากฏดังแสดงในตารางและคำบรรยายท้ายตารางที่ 21

ตารางที่ 21 : ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุตรกับการเลี้ยงดูบุตรของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนบุตร	ระดับการแสดงบทบาท ด้านการเลี้ยงดูบุตร		รวม
	ระดับต่ำ	ระดับสูง	
น้อย (1 -2 คน)	41 (53.9 %)	35 (46.1 %)	76 (100.0 %)
มาก (3 - 4 คน)	9 (37.5 %)	15 (62.5 %)	24 (100.0 %)
รวม	50 (50.0 %)	50 (50.0 %)	100 (100.0 %)

Chi-square = 1.974 Sig. = 0.160

จากข้อมูลในตารางที่ 21 พบว่า กลุ่มประชากรที่มีบุตรมากจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีบุตรน้อย ตรงกันข้าม กลุ่มประชากรที่มีบุตรน้อยจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีน้อยกว่าในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีบุตรมาก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กลุ่มประชากรที่มีบุตรมากกลับเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่ากลุ่มประชากรที่มีบุตรน้อย ซึ่งไม่เป็นไปตามทิศทางของสมมติฐาน จากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ที่มีบุตรมากกว่า 1 คน มักจะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรว่า บุตรคนแรกกับบุตรคนที่สองนั้น จะเลี้ยงดูต่างกันในเรื่องของความมั่นใจและการให้ลูกได้ช่วยเหลือตัวเอง เช่น กรณีศึกษาที่ 3 พูดถึงลูกคนโตว่าด้วยความที่หวังลูกก็จะทำให้ทุกอย่าง บังคับเค็มมาก อย่างเช้าจะพามาถึงที่ทำงานประมาณ 6 โมงกว่า ก็จะให้ลูกอ่านหนังสือ จนได้เวลาเข้าเรียนถึงจะ

ปล่อยให้ลูกไป พอช่วงพักก็จะเอาลูกมาอยู่ด้วย เข็นก็รับกลับบ้าน จนกระทั่งลูกเป็นเด็กที่ไม่มีเพื่อน ชอบเล่นคนเดียว พอมีลูกคนต่อมาก็เลยพยายามให้เค้าช่วยตัวเอง คิดเอง ปล่อยให้ไปเล่นกับเพื่อน ๆ เพราะมีประสบการณ์จากลูกคนโตแล้ว เพราะฉะนั้น ลูกคนเล็กจะเป็นคนที่มีความมั่นใจในตัวเอง ช่วยตัวเองได้ดีกว่า กรณีศึกษาที่ 3 พูดว่า “แต่ไม่โทษลูกนะ โทษตัวเอง ตอนนี้ก็พยายามให้ลูกคนโตเล่นกีฬา (บาสเกตบอล) คิดว่าจะช่วยได้ ตอนนี้ลูกดีขึ้น” การมีบุตรมากจึงทำให้เลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่า เนื่องจากมีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่า ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า อาจารย์ที่มีบุตรน้อยจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีบุตรมาก

การพิสูจน์สมมติฐานข้อที่ 5 ซึ่งตั้งไว้ว่า “อาจารย์ที่มีรายได้ครอบครัวมากจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีรายได้ครอบครัวน้อย” นั้น ผลการทดสอบปรากฏดังแสดงในตารางและคำบรรยายท้ายตารางที่ 22

ตารางที่ 22 : ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครอบครัวกับการแสดงบทบาทด้านการเลี้ยงดูบุตรของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

รายได้ครอบครัว	ระดับการแสดงบทบาทด้านการเลี้ยงดูบุตร		รวม
	ระดับต่ำ	ระดับสูง	
น้อย (ไม่เกิน 87,500 บาท)	25 (46.3 %)	29 (53.7 %)	54 (100.0 %)
มาก (เกินกว่า 87,500 บาท)	25 (54.3 %)	21 (45.7 %)	46 (100.0 %)
รวม	50 (50.0 %)	50 (50.0 %)	100 (100.0 %)

Chi-square = 0.644 Sig. = 0.422

จากข้อมูลในตารางที่ 22 พบว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้ออกครัวน้อยจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้ออกครัวมาก ตรงกันข้ามกลุ่มประชากรที่มีรายได้ออกครัวมากจะเลี้ยงดูบุตรได้น้อยกว่าในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้ออกครัวน้อย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กลุ่มประชากรที่มีรายได้ออกครัวน้อยกลับเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้ออกครัวมาก ซึ่งผลปรากฏว่าไม่เป็นไปตามทิศทางของสมมติฐาน เนื่องจากรายได้มาจากการทำงานดังนั้นการที่มีรายได้ออกครัวมากจึงหมายถึงการทำงานมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเวลาที่ใช้กับบุตร ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ว่า “อาจารย์ที่มีรายได้ออกครัวมาก จะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีรายได้ออกครัวน้อย” จากการสัมภาษณ์เจาะลึก กรณีศึกษาที่ 10 แสดงความคิดเห็นเรื่องนี้ว่า “หน้าที่ของแม่แทนกันไม่ได้นะ” ซึ่งเป็นไปตามหน้าที่ของครอบครัว โดยเฉพาะหน้าที่ของมารดาเป็นหน้าที่ที่นับว่าสำคัญที่สุดของมารดา ก็คือการทำหน้าที่เลี้ยงดูผู้เยาว์หรือบุตรให้เจริญเติบโตขึ้นในสังคม (Maintenance Of Immature Children Or Raising The Young) และไม่มีใครหรือสถาบันใดที่จะทำหน้าที่นี้ได้ดีเท่า

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน และสรุปผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

1. สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 23 : สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการศึกษา	ยอมรับ	ปฏิเสธ
1. อาจารย์ที่มีอายุมากจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีอายุน้อย		✓
2. อาจารย์ที่มีการศึกษาสูงจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาค่ำ		✓
3. อาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งบริหารจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีตำแหน่งบริหาร	✓	
4. อาจารย์ที่มีบุตรน้อยจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีบุตรมาก		✓
5. อาจารย์ที่มีรายได้ออกครัวมากจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีรายได้ออกครัวน้อย		✓

2. การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์กรณีศึกษา

กรณีศึกษาที่ 1

อายุ	44 ปี
สถานภาพการสมรส	อยู่ด้วยกัน
จำนวนบุตร	2 คน

บุคลิกภาพของกรณีศึกษา

จากการสัมภาษณ์พูดคุยและสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กรณีศึกษานี้เป็นอาจารย์สตรีที่มีรูปร่างท้วม ผิวขาว ผอมชอยสั้น ไม่แต่งหน้า แต่งกายเรียบง่ายด้วยสีที่สุภาพ เป็นคนพูดชัดถ้อยชัดคำหนักแน่น มีความมั่นใจและมุ่งมั่น และแฝงความอ่อนโยน

บทบาทการเป็นมารดา

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาปัจจุบันอายุ 44 ปี สอนหนังสือมานาน 18 ปี มีความคิดเห็นในเรื่องอายุกับการเลี้ยงดูบุตรว่า ในเรื่องของอายุและประสบการณ์ในการทำงานส่งผลต่อการเลี้ยงดูบุตรหรือไม่ นั้น กรณีศึกษาเล่าถึงประสบการณ์ที่ว่า อายุของแม่จะมีผลต่อการเลี้ยงดูลูกในด้านของอารมณ์นะ เนื่องจากครูได้มองถึงปัจจุบันว่า ตัวเองว่าถ้ามีลูกตอนอายุขนาดปัจจุบัน คงจะใจเย็น ไม่คาดหวัง และใช้เหตุผลมากกว่าสมัยยังสาว ๆ เพราะตอนมีลูกคนแรกครูอายุ 29 เนื่องจากมีประสบการณ์มากขึ้น ปล่อยวางมากขึ้น ทำให้คาดหวังน้อยลงลูกก็จะมีทัศนคติที่น้อยลงซึ่งครูคิดว่าดีกว่า เนื่องจากกรณีศึกษาเป็นแม่ที่เข้มงวดกับลูกมากโดยเฉพาะในเรื่องของกิริยามรรยาท อย่างถ้าครูได้ยินครูคนไหนบอกว่าลูกพูดไม่สุภาพครูจะต้องอบรมลูกทุกครั้ง เพราะครูว่าความสุภาพนิสัยที่ดีเป็นเรื่องสำคัญในการทำงาน การมีครอบครัวในอนาคต และการอยู่ร่วมกับคนอื่น ทำให้ครูนึกถึงคนสมัยก่อนจะให้คุณยายเลี้ยงหลาน เพราะคุณยายจะใจเย็นหลานก็จะเป็นคนใจเย็น และมีสุขภาพจิตดี

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาโท จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้วยความมุ่งมั่นอยากเป็นครู ตั้งแต่เด็ก ๆ มักจะเล่นเป็นครูกับนักเรียน กรณีศึกษาเล่าว่า ตอนครูเป็นเด็กชอบเล่นสอนหนังสือ พอเรียนจบม.3 สมัยนั้น ก็ขอคุณพ่อคุณแม่ว่าจะไปเรียนครู คุณพ่อคุณแม่ไม่ยอมขอให้ครูให้เรียนต่อแล้วสอบเอ็นทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัย ครูก็ทำตามใจท่าน พอเอ็นทรานซ์ ครูก็เลือกคณะครุศาสตร์ และทำงานที่อย่างมีความสุขอยู่ทุกวันนี้ เพราะฉะนั้นครุมองว่าการศึกษาลำคัญนะ โดยเฉพาะอาชีพครู เป็นอาชีพที่คล้ายคลึงและส่งเสริมบทบาทความเป็นแม่ที่มีต่อลูกในหลายด้าน โดยเฉพาะที่เห็นได้ชัดเจนคือ ด้านการศึกษา เนื่องจากแม่ที่เป็นครู-อาจารย์จะมีความรู้ในด้านการศึกษา หลักสูตรและการสอน ทำให้สามารถดูแลแนะนำลูกได้เป็นอย่างดี อย่างครูจะสอนการบ้านลูกด้วยตัวเอง คุณว่าลูกมีปัญหาในการเรียนหรือไม่ อย่างเช่นวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ครูจะสอนลูกเองเวลาลูกไม่เข้าใจ แต่บางครั้งก็ทำให้ลูกไม่กระตือรือร้นเท่าที่ควร เพราะลูกจะคิดว่าวิทยาศาสตร์ไม่เข้าใจหรือไม่เป็นไรเดี๋ยวถามแม่ก็ได้ ทำให้ลูกละเลยการเรียนในชั้นเรียนหรือเวลาที่ลูกจะอ่านหนังสือ ครูก็เอาแล้ว เช่น ตรงนี้สำคัญต้องอ่านให้เข้าใจ ตรงนี้ไม่ค่อยสำคัญอ่านผ่าน ๆ ได้ ทำให้ลูกเรียนสบายขึ้น บางครั้งครูก็ตั้งใจว่าจะไม่บอก ปล่อยให้ลูกอ่านเองแต่พอลูกถามก็ใจอ่อนทุกครั้ง ครูก็นึกขำตัวเองนะ ลูกอาจารย์จุฬาลงกรณ์จะเรียนที่โรงเรียนสาธิต จุฬาฯ ก็ยิ่งใกล้ชิดกัน อย่างเวลาลูกลืมนิดของ ลืมสตางค์ก็เอาไปให้ได้ หรือเวลามีปัญหาก็มีแม่อยู่ใกล้ ๆ ตลอด ที่ครูเป็นอย่างนี้ได้ก็เพราะครูมีความรู้มีการศึกษา ครุมองว่าการศึกษาคือเรื่องสำคัญแต่ไม่จำเป็นต้องเป็นระดับมหาวิทยาลัยอย่างเดียว แต่หมายถึงการได้ศึกษาในสิ่งที่ตัวเองรัก และสามารถเป็นอาชีพเลี้ยงตัวเองได้

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

ปัจจุบันกรณีศึกษาไม่มีตำแหน่งบริหาร แต่มีมุมมองเกี่ยวกับตำแหน่งบริหารว่า เป็นความก้าวหน้าในเชิงวิชาการที่ต้องมีการสร้างผลงาน และมีผลกระทบต่อเวลาที่มีให้ครอบครัวและงานประจำ เนื่องจากจะต้องเสียสละ และใช้เวลาในการทำงานอย่างมาก เช่น สมัยที่ครูมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าหมวด จะต้องไปสัมมนา ไปประชุมจนไม่มีเวลาให้กับลูก ครูไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของตำแหน่งบริหารว่าเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึง

ความสำเร็จในหน้าที่การงาน แต่มองว่าความสุขและความสำเร็จอย่างหนึ่งในการทำงาน นอกจากความสำเร็จในด้านการบริหาร คือการได้เห็นลูกศิษย์ประสบความสำเร็จ ไม่ลืมครู มีการติดต่อกลับมา หรือมาเยี่ยมเยียนบ้างเป็นครั้งคราว ซึ่งทุกวันนี้ครูมีความสุขมากเวลาได้รับ ส.ค.ส.ของลูกศิษย์ (พร้อมกับหีบ ส.ค.ส.ในกล่องให้ผู้วิจัยดู อย่างคนนี้จะจบไปตั้งเป็นสิบปี ครูสอนทั้งที่ทั้งน้องเลย เดียวนี้เป็นใหญ่เป็นโตกันไปหมด) มันเป็นความหลังอันแสนหวานทุกครั้งที่ได้อ่าน และครูก็เอาออกมาอ่านอยู่บ่อย ๆ ด้วย

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีบุตร 2 คน เป็นผู้ชาย 1 คน อายุ 15 ปี ศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 4 คะแนนเฉลี่ยล่าสุด 2.9 ส่วนบุตรคนเล็กเป็นผู้หญิง อายุ 13 ปี ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 2 คะแนนเฉลี่ยล่าสุด 2.5 กรณีศึกษาเล่าว่า “ ครูว่าลูกครูไม่ได้เรียนดีมากมายอะไร แต่ครูก็ภูมิใจในตัวเค้านะ คนเล็กนี่ชอบศิลปะ ครูก็จะสนับสนุนเค้าในสิ่งที่เค้าชอบ ” ครูจะให้ความสำคัญกับความประพฤติของลูกมากกว่าผลการเรียนเพราะการมีนิสัยที่ดีเป็นเรื่องจำเป็นในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการมีครอบครัวในอนาคต แต่ความรู้เป็นสิ่งที่สามารถเพิ่มเติมและตามกันได้ทัน โดยได้ยกตัวอย่างโคลงที่รัชกาลที่ 5 ทรงพระราชทานไว้ตอนหนึ่งว่า “ ความรู้อ่านเรียนทันกันหมด ” ถ้าครูได้ยินอาจารย์ท่านใดบอกว่าลูกพูดไม่สุภาพ จะอบรมทันทีเมื่อพบบุตร และจะไม่ปล่อยให้เกิดขึ้นหลายครั้ง ขณะเดียวกันแม้ว่าเกิดขึ้นหลายครั้งก็ไม่ยอมละเลยต้องมีการตักเตือนทุกครั้งไปเช่นกัน กรณีศึกษาแสดงความเห็นเรื่องจำนวนบุตรว่า “ ครูชอบที่จะมีลูกมาก แต่ต้องมีความสามารถเลี้ยงดูเค้าได้ การมีลูกมากดีในแง่ที่เมื่อไม่มีพ่อแม่ พี่น้องจะเป็นเพื่อนกันคอยช่วยเหลือและดูแลกัน คงเป็นเพราะครูมาจากครอบครัวที่อบอุ่น มีพี่น้องสี่คน และไม่เคยมารู้สึกว่าหิวแม้ว่าไม่มีคุณแม่แล้ว เพราะครูจะรู้สึกอยู่ตลอดเวลาว่าครูมีพี่น้องที่ปรึกษาได้ มีคนที่หวังดีกับครูอย่างแท้จริง สำหรับลูกหากวันหนึ่งที่ครูและสามีตายไป ลูกคงจะว่าหิวเหมือนกัน เพราะมีกันแค่ 2 คนหากคนใดคนหนึ่งมีภารกิจ หรือต้องห่างกันอีกคนก็จะอ้ำอวัง แต่ที่ครูมีลูกแค่ 2 คน เพราะสามีครูไม่เห็นด้วยสามีครูมีความคิดว่ามีลูก 2 คนกำลังดีเราสามารถเลี้ยงเค้าได้ใกล้ชิด และดูแลเค้าได้เต็มที่

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาพูดถึงรายได้ของครอบครัวว่า ครูไม่มีปัญหาเรื่องรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่ายนะ เพราะสามีครูรายได้ค่อนข้างดี รายได้มากกว่าครูมาก ตอนนี้อายุได้เฉลี่ยต่อเดือนขั้นต่ำของครอบครัวครูประมาณ 5 หมื่นบาท อาจจะไม่มากสำหรับบางคน แต่ครอบครัวครูไม่เดือดร้อน เพราะค่อนข้างใช้ชีวิตเรียบง่าย บ้านครูไม่มีคนรับใช้ ทุกคนต้องช่วยกัน ซึ่งครูมองว่าดี เพราะลูก ๆ ก็จะได้มีส่วนร่วมด้วย เป็นกิจกรรมร่วมกันได้ดิ้นะ แต่พอเอาเข้าจริงไม่เป็นอย่างนั้นเท่าไรหรอก (หัวเราะ) เพราะลูกครูพอกลับถึงบ้านก็วางกระเป๋าทำการบ้านเสร็จไม่ค่อยจะเก็บ ครูต้องเป็นคนเก็บเอง แต่ไม่โทษเค้านะ ก็เราเลี้ยงเค้ามาอย่างนี้ตลอด ครูเลยไม่รู้ถ้าครูมีเงินมากกว่านี้ครูจะทำอะไรให้ลูกมากกว่าที่เป็นอยู่ ที่ครูเป็นทุกวันนี้เพราะครูเป็นคนอย่างนี้ไม่ใช่เพราะเงินทำให้ครูเป็นอย่างนี้

การวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเลี้ยงดูบุตรของกรณีศึกษานี้ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า กรณีศึกษามีความเห็นว่าอายุมีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร ที่กรณีศึกษาบอกว่า ถ้ามีบุตรตอนนี้จะเลี้ยงได้ดีกว่าสมัยสาว ๆ เนื่องจากการที่มารดามีอายุมากจะทำให้มีการใช้เหตุผล มีความใจเย็น และไม่คาดหวังกับลูกมากเกินไป นอกจากนั้น กรณีศึกษายังมีความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นที่ว่า ควรย้อนไปทบทวนวิถีชีวิตของคนในอดีต อย่างการที่คนสมัยก่อนนิยมให้ลูกขายเลี้ยงหลานร่วมกับแม่ เป็นเรื่องที่มีเหตุผล และส่งผลให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้น กรณีศึกษาท่านนี้จึงเห็นว่า อายุของมารดามีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งเป็นไปตามการศึกษาที่ว่ารูปแบบครอบครัวปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม ส่งผลให้บทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะบทบาทของสตรีเปลี่ยนแปลง

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า ทัศนศึกษาให้ความสำคัญกับการศึกษาของมารดา โดยเฉพาะมารดาที่เป็นครู-อาจารย์ เนื่องจากทัศนศึกษามีเห็นว่าการศึกษจะสามารถดูแลบุตรได้ดี และการมีสังคมทำให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความใกล้ชิดและเข้าใจในชีวิต มีประสบการณ์จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมถึงระบบการศึกษา ทำให้มีความพร้อม มีโอกาสวางแนวทางชีวิตและสามารถเลี้ยงดูบุตรได้ดี ดังที่มีงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีทำงานนอกบ้านว่า นอกเหนือจากต้องการหารายได้เลี้ยงครอบครัวแล้ว สตรีทำงานนอกบ้านเพราะสตรีมีความรู้และต้องการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้นทัศนศึกษาจึงมีความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาว่าส่งผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า ทัศนศึกษามีความเห็นว่าการมีตำแหน่งบริหารทำให้ไม่มีเวลาให้กับลูก ต้องมีประชุม สัมมนาเป็นประจำ และเป็นงานที่ต้องเสียเวลาอย่างมาก ซึ่งทัศนศึกษามองความสำเร็จในหน้าที่การงานว่าไม่ได้ขึ้นอยู่กับตำแหน่งบริหารอย่างเดียว แต่หมายถึงความสำเร็จของลูกศิษย์ และความสุขของทัศนศึกษาอยู่ที่การส่งข่าวคราวของลูกศิษย์ ดังนั้น ทัศนศึกษาท่านนี้จึงมองว่า การมีตำแหน่งบริหารมีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า ทัศนศึกษามีความเห็นว่าการมีบุตรมากทำให้บุตรมีความอบอุ่น ไม่ว่าแห้ว เนื่องจากทัศนศึกษามีพี่น้อง 4 คน ทำให้ไม่รู้สึกรว่าแห้ว แม้ว่าจะไม่มีคุณพ่อคุณแม่แล้วก็ตาม ซึ่งการจะมีบุตรมากควรมีความพร้อม และสามารถเลี้ยงดูให้มีคุณภาพได้ แต่ไม่ได้มองว่าการมีบุตรน้อยจะทำให้เลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่ามีบุตรมาก ดังนั้นทัศนศึกษาท่านนี้จึงมีความเห็นในเรื่องนี้ว่า จำนวนบุตรไม่ได้มีผลโดยตรงต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษามีรายได้อีกครอบครัวต่อเดือนอย่างน้อย 5 หมื่นบาท ซึ่งกรณีศึกษามีความรู้สึกเพียงพอและมีความสุขแล้ว การหารายได้เพิ่มจึงไม่มีความจำเป็น และคิดว่า หากต้องหารายได้เพิ่มมาก ๆ แต่ไม่มีเวลาให้บุตรก็ไม่ทำ เพราะบุตรต้องการความรักความอบอุ่น และความเข้าใจอันดีภายในครอบครัว ดังที่กรณีศึกษากล่าวว่า “ครูไม่รู้ว่าถ้าครูมีเงินมากกว่านี้ครูจะทำอะไรให้ลูกมากกว่าที่เป็นอยู่” ดังนั้นกรณีศึกษาท่านนี้จึงมีความคิดเห็นในเรื่องรายได้ว่า ไม่ได้มีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 2

อายุ	36 ปี
สถานภาพสมรส	อยู่ด้วยกัน
จำนวนบุตร	3 คน

บุคลิกภาพของกรณีศึกษา

จากการสัมภาษณ์พูดคุยและสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กรณีศึกษานี้เป็นอาจารย์สตรี ผิวขาว ใบหน้าสวยคม แต่งหน้าเล็กน้อย ผมดำยาวระดับบ่า แต่งกายทันสมัยดูสุภาพ มีลักษณะการพูดจาที่ชัดถ้อยชัดคำ กล่าวแสดงความคิดเห็น มีความกรุณาและความเป็นคนรุ่นใหม่

บทบาทการเป็นมารดา

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษา ปัจจุบันอายุ 36 ปี สอนหนังสือมานาน 14 ปี มีความคิดเห็นว่าอายุมากไม่ได้ทำให้เลี้ยงลูกได้ดีขึ้น แม้ว่าคนส่วนมากจะเป็นอย่างนั้น เพราะใจเย็นขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น แต่กรณีศึกษากลับมองว่า ถ้าอายุมากจะยิ่งทำให้เกิดความห่างกับลูกยิ่งมาก เกิดช่องว่างระหว่างวัย และจะมีผลมากถ้าลูกอยู่ในช่วงวัยรุ่น กรณีศึกษาเล่าว่า “เด็กเดี๋ยวนี้เค้าจะมีความคิดเป็นของตัวเอง ถ้าเราปรับไม่ได้ก็จะเป็นการปิดกั้นความคิดลูก อย่างวันก่อนไปเติมน้ำมันลูกก็จะสนใจว่าเติมอีกเทนอะไร ทำไมไม่เติมอีกอย่าง ก็ต้องอธิบายกันไป” เพราะเข้าใจว่าเด็กเดี๋ยวนี้เป็นอย่างไร ถ้าเกิดมีอายุห่างกับลูกมาก ๆ อาจจะมองไปในอีกอย่างก็ได้ อันนี้เป็นการมองจากตัวเองนะคะ เลยคิดว่าอายุมากไม่ได้ทำให้เลี้ยงลูกได้ดี โดยเฉพาะในเรื่องช่องว่างระหว่างวัย

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาโท มีความคิดว่า การศึกษามีความสำคัญทั้งกับลูกและกับทุกคน เพราะพี่คิดว่า แม่ที่มีการศึกษาจะสามารถเลี้ยงลูกบนความเข้าใจมากกว่าแม่ที่ไม่มีการศึกษา อย่างพี่คุณพ่อคุณแม่พี่จะเข้าใจเวลาที่เราต้องอยู่ทำกิจกรรมที่มหาวิทยาลัย หรือทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ แต่เพื่อน ๆ พี่บางคนพ่อแม่เค้าไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษามาก่อน ก็จะไม่เข้าใจว่าทำไมลูกต้องทำกิจกรรมกลับบ้านเย็นอะไรทำนองนี้ ก็จะนึกคิดเอาเองว่าน่าจะเป็นอย่างไร ทำให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างแม่กับลูกได้ หรืออย่างสมัยนี้การศึกษาซับซ้อนมากขึ้น การแข่งขันสูงขึ้น ถ้าพ่อแม่ที่มีการศึกษาก็จะเข้าใจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปง่ายขึ้น ขณะเดียวกันก็จะส่งเสริมและให้คำแนะนำกับลูกได้ดีกว่า อย่างพี่ที่มองว่าการศึกษาทำให้เรามีสังคม การศึกษาทำให้เรามีหน้าที่การงานที่ดี แม้ว่าพี่จะไม่ได้มีตำแหน่งใหญ่โต แต่ลูกก็พูดได้เต็มปากว่าแม่เป็นครูเป็นความภูมิใจนะพี่ว่า อีกอย่างที่สำคัญมากเลยก็คือทำให้เรามีคุณค่า สามมีพี่เป็นนายทหารต้องเดินทางบ่อย ไปประจำต่างประเทศนาน ๆ ถ้าเราเป็นแม่บ้านอย่างเดียวรอสามีกลับบ้านอาจจะคิดมาก ไม่มีความรู้ ไม่มีงานทำ ไม่มีสังคมของตัวเองอย่างนั้นคงแย่ พอลูกโตขึ้นไปโรงเรียนก็จะยิ่งรู้สึกโดดเดี่ยวนะ ตามสังคมลูกไม่ทัน คุยกับลูกไม่รู้เรื่องอะไรอย่างนี้ พี่มองว่าการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญในชีวิต

ผลกระทบจากการที่มีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาเป็นหัวหน้าหมวดวิชา ซึ่งเป็นตำแหน่งบริหารที่เวียนกันไปตามวาระ โดยจะต้องใช้เวลามากในการประชุมและเตรียมงานต่าง ๆ รวมถึงการประชุมที่มักจะมีถึงเย็น ทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอนที่ทำงาน ต้องไปเตรียมการสอนที่บ้าน ทำให้มีเวลาอยู่กับลูกน้อยลง การประชุมตอนเย็นก็ส่งผลต่อการรับลูก เพราะต้องรีบไปรับมาจากโรงเรียน และให้อยู่รอจนกว่าจะประชุมเสร็จ แต่ไม่ถึงกับเป็นปัญหาเพราะลูกก็ไม่บ่นว่าแม่ไม่มีเวลาให้ แต่จะถามว่าทำไมมารีบช้าจัง รู้สึกดีที่มีโอกาสได้รับตำแหน่งบริหาร เพราะทำให้มีประสบการณ์ และได้ฝึกฝนตัวเองให้มีความเป็นผู้นำ และบริหารอย่างเป็นระบบ

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีบุตร 3 คน คนโตเป็นผู้ชาย อายุ 10 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คะแนนเฉลี่ยล่าสุด 3.8 คนที่ 2 เป็นผู้ชาย อายุ 8 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยล่าสุด 3.7 คนสุดท้องเป็นผู้หญิง อายุ 5 ปี เรียนอยู่ชั้นอนุบาล 3 ลูกทั้งสามคนเรียนที่โรงเรียนสาธิต จุฬาฯ กรณีศึกษากล่าวว่า พี่มีลูกเยอะถ้าเทียบกับครอบครัวในสังคมปัจจุบันที่มักมีลูก 2 คน แต่พี่รู้สึกว่ามี 2 คนน้อยไปสำหรับพี่ แต่ถ้าให้มีมากกว่านี้ก็ไม่ไหว 3 คนกำลังดี เพราะเราต้องทุ่มเทให้ลูกทุกอย่าง และต้องออกมาทำงานนอกบ้านด้วย แต่ไม่เคยคิดที่จะมีน้อยกว่านี้ เพราะไม่เคยคิดว่าถ้ามีลูกน้อยกว่านี้จะเลี้ยงได้ดีหรือมีคุณภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ พี่มีความพร้อมที่คุณพ่อคุณแม่เกษียณอายุที่สามารถช่วยแบ่งเบาได้อย่างเต็มที่และไม่กังวลเพราะเป็นคุณตาคุณยาย ไม่ใช่พี่เลี้ยง หรือคนรับใช้คอยดูแล ประกอบกับพี่มีความพร้อมในด้านเศรษฐกิจจึงไม่มีความกังวลในเรื่องของลูกทั้งสามคน ที่สำคัญพี่ตั้งใจมีลูก 3 คน เพราะเคยชินกับครอบครัวตัวเองที่มีพี่น้อง 3 คน รู้สึกว่าอบอุ่นดีไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไป

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีรายได้ครอบครัวต่อเดือนประมาณ 5 หมื่นบาท เนื่องจากทั้งสามีและผู้ให้สัมภาษณ์เป็นข้าราชการทั้งคู่ แต่ก็ไม่ได้เดือดร้อน เพราะครอบครัวของผู้ให้สัมภาษณ์และสามีค่อนข้างมีฐานะดี และเป็นข้าราชการมีสวัสดิการดี พี่มองความมั่นคงและความมีเกียรติเป็นอันดับแรกค่ะ อย่างสามีพี่เป็นทหารเราก็มีทหารรับใช้ ซึ่งก็เป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย และทำให้มีความสะดวกในระดับหนึ่ง เพราะฉะนั้นสำหรับพี่มองว่าครอบครัวที่มีความมั่นคงและความพร้อมในระดับหนึ่ง และไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องรายได้ในการเลี้ยงดู

การวิเคราะห์

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า กรณีศึกษาไม่รู้สึกว่าหากอายุมากกว่านี้ จะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่านี้ เพราะจะทำให้เกิดปัญหาช่องว่างระหว่างวัยได้ง่าย โดยเฉพาะในช่วงที่ลูกอยู่ในวัยรุ่น ดังนั้น กรณีศึกษานี้จึงไม่มีความรู้สึกว่า อายุมากจะทำให้เลี้ยงดูบุตรได้ดี

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า กรณีศึกษาซึ่งจบการศึกษาในระดับปริญญาโทให้ความสำคัญกับประเด็นนี้มาก เพราะนอกจากจะมองว่าทำให้สามารถมีศักยภาพในการเลี้ยงดูบุตรแล้ว ยังมีผลต่อการมีสังคม และคุณค่าของตนอีกด้วย ดังนั้น กรณีศึกษานี้จึงเห็นว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษากล่าวถึงประเด็นนี้ว่า การมีตำแหน่งบริหารนั้นดีทำให้มีความเป็นผู้นำ และฝึกการบริหารงานอย่างเป็นระบบ แต่ต้องทำงานหนัก ใช้เวลาอย่างมากในการประชุมและเตรียมงานต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องรับผิดชอบกับงานสอนด้วย ทำให้มีเวลาอยู่กับลูกน้อยลง ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงมีความคิดว่า การมีตำแหน่งบริหารส่งผลกระทบต่อเลี้ยงดูบุตรในเรื่องของเวลา

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษานี้มีพี่น้อง 3 คน มีความรู้สึกอบอุ่น และมีความตั้งใจมาโดยตลอดว่าจะต้องมีบุตร 3 คน เพื่อบุตรจะได้มีความอบอุ่น และมีเพื่อนจากประสบการณ์ของกรณีศึกษาเอง และไม่คิดว่าการมีบุตรน้อยกว่านี้ จะทำให้สามารถเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพมากขึ้น เนื่องจากกรณีศึกษานี้มีคุณพ่อคุณแม่คอยดูแลบุตรได้ และมีพลทหารที่อำนวยความสะดวก กรณีศึกษาท่านนี้จึงไม่ได้รับผลกระทบจากการที่ต้องดูแลบุตรหลายคน ดังนั้นกรณีศึกษาท่านนี้จึงมีความคิดเห็นในเรื่องนี้ว่า การมีบุตรน้อยจะทำให้เลี้ยงดูบุตรได้ดี

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า กรณีศึกษามีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในเกณฑ์ดี มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ที่ทำงานซึ่งเป็นหน่วยงานราชการ มีสวัสดิการที่ดี ให้กับครอบครัวคือ บิฑามารดา สามี บุตร และตนเอง ประกอบกับกรณีศึกษา มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับรายได้ แต่จะเน้นความอบอุ่น ความรักมากกว่า ซึ่งกรณีศึกษาท่านนี้มีความรู้สึกว่าคุณมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ แล้ว จึงเป็นไปตามทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ มาสโลว์ (Maslow Hierachy Of Need) ที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อได้รับการตอบสนองในสิ่งที่พื้นฐานความอยู่รอด ความปลอดภัยใด ความรัก และการยอมรับแล้ว ก็จะทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองรัก ดังนั้น กรณีศึกษานี้จึงเห็นว่ารายได้ไม่ใช่ประเด็นสำคัญในการเลี้ยงดูบุตร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 3

อายุ	44 ปี
สถานภาพสมรส	อยู่ด้วยกัน
จำนวนบุตร	2 คน

บุคลิกภาพของกรณีศึกษา

จากการสัมภาษณ์ พูดคุยและสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กรณีศึกษานี้เป็น อาจารย์สตรีวัยกลางคน รูปร่างท้วม ไม่สูง ผิวสองสี ผมหวดสั้น ไม่แต่งหน้า แต่งกายเรียบง่ายไม่เน้นสีฉูดฉาด พูดช้าชัดเจน มีความให้เกียรติผู้อื่นสูง

บทบาทการเป็นมารดา

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาปัจจุบันอายุ 44 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับอายุต่อการเลี้ยงดูบุตรว่า ตอนมีลูกคนแรกครูอายุ 30 ก็ไม่ถือว่ามีอายุน้อย ส่วนลูกคนเล็กห่างกัน 5 ปี ก็ประมาณ 35 กรณีศึกษาเลี้ยงลูกเอง แต่ตอนลูกเล็ก ๆ ยังไม่เข้าโรงเรียน คุณแม่ของกรณีศึกษาเป็นคนเลี้ยงให้ จนกระทั่งลูกเริ่มเข้าโรงเรียนและอยู่กับกรณีศึกษาเต็มที่ กรณีศึกษาเล่าว่า เริ่มเป็นปัญหา เพราะตอนนั้นมีลูกคนเดียว ห่วงมาก กังวลมากครูเข้มงวดกับลูกมาก ไม่ให้ลูกไปไหนให้อยู่กับครูตลอด ตอนเข้ามาทำงานออกจากบ้านตั้งแต่ตี 5 กว่า ๆ ถึงที่ทำงาน 6 โมงกว่า ก็จะให้ลูกอ่านหนังสือที่ห้องทำงานของครู จนได้เวลาโรงเรียนเข้า ครูถึงจะปล่อยให้ลูกไป ทำอย่างนี้กับลูกมาตลอด จนทำให้เค้าเป็นคนไม่มีเพื่อน ชอบอยู่คนเดียว เล่นคนเดียว ไม่ค่อยมีความมั่นใจในตัวเอง ครูก็เริ่มเป็นห่วงพยายามเปลี่ยนวิธีเลี้ยงลูกพยายามส่งเสริมลูกให้มีกิจกรรมกับเพื่อน ช่วงแรกยังไม่ได้ผล แต่มาปีนี้ลูกอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 4 เริ่มเล่นกีฬาบาสเก็ตบอลหลังเลิกเรียนบ้าง อยู่เล่นกับเพื่อนบ้าง ครูก็จะปล่อยให้เค้า พอถึงลูกคนเล็ก ครูมีประสบการณ์จากลูกคนโตแล้ว ครูก็เลยปล่อยให้เค้าช่วยตัวเอง และอยู่กับเพื่อน ๆ

ทำให้เค้ามีความมั่นใจ มีเพื่อน ๆ และช่วยเหลือตัวเองได้ดีกว่าพี่ชายมาก แต่ครุคิดว่ายายไม่ใช่สิ่งที่ทำให้ครูเลี้ยงลูกได้ดีขึ้น แต่เป็นเพราะครุมีประสบการณ์จากลูกคนโตมากกว่า

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาโท แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษามากนัก เนื่องจากมีความคิดว่าแม่ที่มีการศึกษาน้อยกว่าก็สามารถเลี้ยงลูกได้ดีเช่นกัน เพราะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในครอบครัวที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไร ถ้าตัวเองไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่นก็ไม่รู้ว่า จะให้ความรักความอบอุ่นกับลูกอย่างไร อย่างกรณีศึกษาเลี้ยงลูกคนเล็กได้ดีกว่าลูกคนแรกไม่ใช่เพราะความรู้แต่เป็นเพราะมีประสบการณ์จากลูกคนโต ประกอบกับเป็นคนที่ได้รับความรักความอบอุ่นจากครอบครัวทำให้สามารถนำมาใช้กับลูกทั้งสองคนได้ดี แต่มองการศึกษาว่าทำให้มีสังคม ทันโลกได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ มากมาย ไม่เคยคิดเป็นแม่ที่อยู่บ้านเฉย ๆ เพราะถ้าอยู่แต่บ้านก็จะไม่รู้ว่าโลกข้างนอกเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ก็ไม่มีข้อมูลมาสอนลูก เป็นคนชอบการสอน อยากถ่ายทอดสิ่งที่รู้ อย่างทุกวันนี้เวลาเห็นใครใช้ภาษาไทยผิดก็ขี้ริ้วสีกอยากบอกในสิ่งที่ถูกต้อง เพราะมีความรู้ในเรื่องของภาษา

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาเป็นคนที่ทำงานบริหารมาตลอดตั้งแต่ปี 2522 ถึง 2539 กระทั่งในปี 2539 คุณแม่ของกรณีศึกษาป่วยต้องดูแลท่าน จึงทำให้ไม่สามารถทำงานในตำแหน่งบริหารได้ ถึงปัจจุบันกรณีศึกษาเริ่มกลับมาทำงานบริหารอีกครั้งในตำแหน่งเลขานุการ กรรมการบริหาร ซึ่งกรณีศึกษากล่าวว่า การทำงานในตำแหน่งบริหารเป็นความก้าวหน้าอย่างหนึ่งในการทำงาน เนื่องจากทางมหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้สร้างผลงานวิชาการเพื่อความก้าวหน้าได้ก็ควรทำ เพราะถ้าสอนอย่างเดียวไปเรื่อย ๆ จนเกษียณโดยไม่คิดสร้างผลงานทางวิชาการก็ดูเหมือนไม่พยายาม ไม่พัฒนาทั้งที่มีโอกาส นอกจากนี้ยังคิดว่าการทำงานบริหารเป็นตัวอย่างที่ดีของการทำงานหนักให้กับลูกได้ แต่ยอมรับว่าการทำงานบริหารต้องทำงานหนักและต้องใช้เวลากับงานมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเวลาที่ให้ลูก แต่กรณีศึกษาพยายามจัดสรรเวลาให้กระทบกับเวลาที่ให้กับลูกน้อยที่สุดแม้ว่าจะเหนื่อยมากขึ้นก็ยอม

อย่างเวลาทำงานไม่เสร็จกรณีศึกษาจะนำไปทำที่บ้านเพราะต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ แต่จะใช้เวลาช่วงที่ว่างจากลูกและคิดว่าการทำงานที่บ้านไม่ส่งผลกระทบต่อมากเพราะมีบรรยากาศของครอบครัว พ่อ แม่ ลูก กรณีศึกษาบอกว่า ลูกคือสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิต

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีบุตร 2 คน คนโตเป็นผู้ชาย อายุ 14 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด 3.8 คนเล็กเป็นผู้ชายอายุ 9 ปี กำลังศึกษาชั้นประถมปีที่ 4 คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด 3.9 กรณีศึกษาพูดถึงการมีบุตร 2 คนว่ากำลังดี เพราะปัจจุบันการเลี้ยงลูกให้มีคุณภาพต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง แต่ถ้ามี 1 คนก็จะน้อยเกินไป เพราะจะทำให้เกิดความคาดหวังสูง ส่วนการมีบุตรมากจะดีในแง่ของประสบการณ์ อย่างที่เกิดกับครู ลูกยิ่งน้อยคนที่ เป็นพ่อแม่ก็ยิ่งกังวลมาก ห่วงมาก ปกป้องมากและคาดหวังมาก เพราะฉะนั้น ครูว่าลูกเยอะก็อาจให้เค้าได้ไม่เต็มที่ ถ้าลูกน้อยเกินไปสมมติคนเดียว ก็อาจทำให้ทุ่มเทเกินไปจนลูกช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ครูว่าลูกเยอะหรือน้อยไม่สำคัญเท่ากับประสบการณ์ และความเข้าใจ

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีรายได้ครอบครัว 6 หมื่นกว่าบาทต่อเดือน ซึ่งกรณีศึกษาเล่าว่า รายได้ 6 หมื่นกว่าบาทต่อเดือน แม้ว่าจะไม่น้อย แต่ก็ต้องใช้อย่างระมัดระวัง เนื่องจากลูกยังเล็ก ยังต้องใช้เงินอีกมาก อย่างตอนนี้จะมีเรียนเสริมด้านดนตรี เพราะครูเป็นคนที่ต้องให้ลูกเล่นดนตรีได้ โดยจะให้เล่นตั้งแต่เล็ก ๆ ถ้ารอให้โตแล้วถึงให้เล่น เค้าอาจไม่ชอบก็ได้ ที่ต้องให้เล่นดนตรีเพราะจะเป็นความสามารถเฉพาะตัว เค้าจะได้มีดนตรีเป็นทางออก ต้องใช้เงินพอสมควร ก็สนับสนุน ของที่โรงเรียนก็ให้เรียน ตอนนี้ลูกชายคนโตเล่นได้แล้ว คนเล็กกำลังเที่ยวเชียงใหม่ และในอนาคตยังต้องใช้จ่ายอีกมากเลยต้องใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง แต่ก็ไม่ถึงกับว่าต้องหาเงินมากมาย เพราะว่าสามารถวางแผนการใช้จ่ายที่พอดีได้ ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับรายได้ขอให้ไม่เดือดร้อนก็พอ

การวิเคราะห์

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีบุตรคนแรกตอนอายุ 30 ปี ไม่รู้สึกที่ตัวเองเด็กเกินไป แต่ยังคงเลี้ยงดูบุตรคนโตอย่างจำกัดความคิดและสังคม ส่งผลให้ลูกเป็นคนชอบเก็บตัว ไม่ค่อยมีเพื่อน และไม่มั่นใจในตัวเอง ส่วนลูกคนเล็กได้ประสบการณ์จากการเลี้ยงดูคนโต ทำให้ลูกมีความมั่นใจในตัวเอง ช่วยเหลือตัวเองได้ ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่า กรณีศึกษานี้เห็นว่า ประสบการณ์มีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูบุตร ส่วนอายุไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษา แม้ว่าจะจบการศึกษาในระดับปริญญาโท แต่ยังคงมีความคิดว่า ความอบอุ่น ความรัก ที่เคยได้รับจากพ่อแม่และครอบครัวนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะถ้าไม่เคยได้รับความรักความอบอุ่นมาก่อน ก็ไม่รู้ว่าจะถ่ายทอดความรัก ความอบอุ่น ให้กับลูกได้อย่างไร ดังนั้น กรณีศึกษานี้จึงมีความคิดเห็นว่า การศึกษาไม่ได้ส่งผลโดยตรงให้เลี้ยงดูบุตรได้ดี

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาได้แสดงความเห็นแล้วว่า ตำแหน่งบริหารเป็นงานที่ต้องใช้เวลามาก และส่งผลกระทบต่อเวลาที่ให้ลูก รวมถึงงานบ้านที่ยังคงเป็นหน้าที่ของผู้หญิง แต่ก็ เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ เพราะการทำงานในตำแหน่งบริหารนั้น เป็นการแสดงออกถึงความรักที่จะก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และรับโอกาสที่ผู้ใหญ่หยิบยื่นให้ นอกจากนี้ยังเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการทำงานหนักให้กับบุตรอีกด้วย ดังนั้น กรณีศึกษานี้จึงมีความคิดว่า การมีตำแหน่งบริหารส่งผลกระทบต่อผลการเลี้ยงดูบุตรในด้านของเวลา

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า ในการเลี้ยงดูบุตร หากยังไม่มีความพร้อม ก็จะทำให้เลี้ยงดูบุตรได้ไม่มีคุณภาพ เพราะการจะเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพ จะต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ หากขาดอย่างหนึ่งอย่างใด ก็จะทำให้บุตรขาดคุณภาพ ที่สำคัญหากไม่เคยได้รับความรักความอบอุ่นจากครอบครัวจะทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความรักความอบอุ่นให้กับลูกได้ นอกจากนี้ประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตรเป็นอีกเรื่องที่สำคัญ ดังนั้น กรณีศึกษานี้จึงมีความเห็นว่าจำนวนบุตรไม่ส่งผลโดยตรงต่อการเลี้ยงดูบุตรได้ดี

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษานี้มีรายได้ครอบครัว 6 หมื่นกว่าบาทต่อเดือน แม้ว่าจะไม่ใช่รายได้ที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ของกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ แต่ก็สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ดี และไม่รู้สึกรว่าจะต้องหารายได้เสริมแต่อย่างใด เนื่องจากสามารถจัดสรรค่าใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายรับ ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงไม่มีความเห็นว่า รายได้มากจะทำให้เลี้ยงดูบุตรได้ดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 4

อายุ	43 ปี
สถานภาพสมรส	อยู่ด้วยกัน
จำนวนบุตร	2 คน

บุคลิกภาพของกรณีศึกษา

จากการสัมภาษณ์ พุดคุยและสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กรณีศึกษานี้เป็น อาจารย์สตรีรูปร่างค่อนข้างสูงใหญ่ ผมหสั้น ผิวขาว อารมณ์ดี เปิดเผย เสียงดังฟังชัด มีความเป็นตัวของตัวเองค่อนข้างสูง การแต่งกายสุภาพประณีตสวยงาม เป็นคนสบาย ๆ ไม่ยึดติด อหยาศัยดี มองโลกในแง่ดี

บทบาทการเป็นมารดา

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

ปัจจุบันกรณีศึกษาอายุ 43 ปี มีบุตรคนแรกอายุ 29 ปี ปัจจุบันบุตรอายุ 14 ปี เป็นผู้หญิง กรณีศึกษาเล่าให้ฟังถึงการเลี้ยงดูบุตรว่า ครุไม่เคยเลี้ยงลูกเองเลย ให้คุณแม่ครุเลี้ยงให้ตลอด และมีพี่เลี้ยงช่วยคุณแม่อีกที ตลอดเวลาที่ลูกยังเล็กไม่เคยอุ้มลูก ไม่เคยซักผ้า อ้อมให้ลูก เพราะทำไม่เป็นไม่เคยทำพอมีลูกก็อยู่กับคุณแม่ ๆ ก็ทำให้ทุกอย่าง แต่ครุจะใกล้ชิดกับลูกมาก เป็นคนรับ-ส่งลูกเองทุกวัน ทำกับข้าวให้ลูกกินทุกวัน เวลานอนก็นอนด้วยกัน 4 คน พ่อแม่ลูกทุกคืน ห้องลูกก็มีทำไว้ให้แต่ลูกไม่ยอมไปนอน ก็ไม่เป็นไร อยากนอนด้วยกันนอน ซินแล้วนอนด้วยกันมาตั้งแต่เล็ก อยู่กันมาอย่างนี้ไม่บังคับใครลูกพอใจทำอะไรก็ทำ ไม่อยากเรียนถึงเวลาสอบออกมาตาก็ไปซ่อมให้เรียบร้อยไม่พุดมาก แต่จะบอกให้รู้ว่าซ่อมบ่อย ๆ แม่ไม่ชอบนะ เพราะฉะนั้นถ้ามีลูกตอนอายุ 43 ก็จะไม่เลี้ยงลูกเหมือนตอนอายุ 29 ไม่เหมือนสอนหนังสือพอสอนไปนาน ๆ นี่ก็ 20 ปี ประสบการณ์ที่มาก จะช่วยให้เตรียมการสอนได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ทำให้เรามองลูกศิษย์ออกมากขึ้น พุดเรื่องยากให้ง่ายขึ้น แต่ก็ยัง

ต้องเตรียมการสอนทุกครั้ง เพราะทำให้มั่นใจและสอนอย่างเป็นระบบ แต่กับลูกไม่เหมือนกันต่อให้เลี้ยงไปอีก 20 ปี ก็ยังเป็นแม่อย่างที่เป็นนี้อะหลาย ๆ (หัวเราะเล็กน้อย) แต่ขอให้อจปริญญตรีเป็นอย่งน้อย หรือมีวุฒิภาวะประมาณนั้น เพราะน่าจะเป็นวัยที่มีวุฒิภาวะมากพอ

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาโท แต่ไม่เคยมีความเชื่อว่า แม่ที่จบปริญญาโทจะเลี้ยงดูลูกได้ดีกว่าแม่ที่จบปริญญาตรีหรือวิชาชีพ นอกจากแม่ที่ไม่มีการศึกษาเลย ก็อาจมีผลต่อการเลี้ยงดูลูก อย่างลูกครูถ้าไม่อยากเรียนมหาวิทยาลัย อยากจะเรียนวิชาชีพครูก็ไม่ว่า เพราะคนเราไม่จำเป็นต้องจบปริญญาเหมือนกันทุกคนอยู่ที่ว่าใครชอบอะไรก็ทำไปให้ดีตามที่ตัวถนัด เพราะถ้าทุกคนถนัดเหมือนกัน ทำอะไรเหมือนกันก็แข่งกันแ่แต่ต้องมีความรู้ขั้นพื้นฐานอย่างน้อย และมีอาชีพเลี้ยงตัวเองได้อย่างมีความสุข ส่วนความเป็นแม่ครูว่าขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลมากกว่า

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาไม่เคยทำงานบริหารเลย กรณีศึกษาเล่าว่า ครูเป็นคนรักสบายถึงเวลาเลิกงานก็จบเลย (หัวเราะ) ครูชอบสอนหนังสือครูได้สอนหนังสือที่ครูรักก็พอแล้วครูว่าคนที่ทำงานบริหารต้องเสียสละอย่างมาก เพราะต้องทำงานมากกว่าปกติ แต่การทำงานบริหารก็เป็นประโยชน์อย่างมากต่อลูก เพราะเป็นการแสดงให้ลูกได้เห็นถึงความเสียสละต่อส่วนรวม การทำงานหนัก เป็นตัวอย่างที่ดี และอานิสงฆ์ของการเสียสละก็น่าจะส่งผลให้ลูกได้ดีด้วย ส่วนเรื่องของเวลาที่ให้กับลูกก็ต้องมีผลกระทบอย่างแน่นอน เพราะคนที่ทำงานบริหารต้องมีประชุม มีงานที่ต้องทำมาก

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีบุตร 2 คน เป็นผู้หญิงทั้งคู่ คนโตอายุ 14 ปี ศึกษาในระดับมัธยมปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยล่าสุด 3.0 คนเล็กอายุ 13 ปี ศึกษาในระดับมัธยมปีที่ 2 คะแนนเฉลี่ยล่าสุด 2.0 กรณีศึกษาเล่าว่า ครอบครัวมีลูก 2 คน รู้สึกว่าพอแล้ว ไม่มากไปไม่น้อยไป ลูกครูห่างกันแค่ปีเดียวครูเลยไม่รู้รู้สึกว่าเลี้ยงลูกคนเดียวกับเลี้ยงลูกสองคนต่างกันอย่างไร เพราะเลี้ยงด้วยกันมาตลอด และมีคุณแม่กับเด็กช่วยเลี้ยงด้วย แต่ถ้าคนที่มิลูกคนเดียวอาจจะ มีผลในเรื่องของความคาดหวัง

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีรายได้ครอบครัวประมาณ 5 หมื่นบาทต่อเดือน ไม่ได้คิดว่าตัวเองมีเงินมากมาย แต่ด้วยความที่เป็นคนชอบทำอะไรสบาย ๆ ตั้งแต่ทำงานมายังไม่เคยสอนพิเศษเลยสักครั้ง นอกจากช่วยสอนเสริมให้กับเด็กที่มีปัญหาบางคนเท่านั้น อาจเป็นเพราะความที่เป็นคนรักสบาย และไม่มีปัญหาเรื่องรายรับไม่พอ ก็เลยไม่เคยคิดต้องการหารายได้เสริม และคิดว่าตอนนี้มีรายได้เท่านี้ก็เลี้ยงลูกได้อย่างสบาย มีความเป็นอยู่ที่สบายแล้ว ถ้าตอนนี้มีรายได้มากกว่านี้ก็ใช้ชีวิตอย่างที่เป็น เลี้ยงลูกอย่างที่เป็นนี้แหละ

การวิเคราะห์

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษาท่านนี้มีความคิดว่ามารดาที่มีวุฒิภาวะ แม้ว่า จะมีอายุต่างกันก็ไม่น่าจะส่งผลต่อการเลี้ยงดูบุตร เนื่องจากการเลี้ยงดูบุตรนั้น ขึ้นอยู่กับแต่ ละบุคคลมากกว่าเรื่องของอายุ ดังนั้นกรณีศึกษาจึงมีความเห็นว่า อายุของมารดาไม่น่าที่จะ ส่งผลโดยตรงต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษานี้ จบการศึกษาระดับปริญญาโท แต่กรณีศึกษา มีความคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า การศึกษาไม่ได้มีผลโดยตรงต่อการเลี้ยงดูบุตร เนื่องจากเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล หากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ก็น่าจะมีวุฒิภาวะเพียงพอแล้ว ดังนั้น กรณีศึกษานี้จึงมีความเห็นว่า การศึกษาสูงไม่ได้ส่งผลให้เลี้ยงดูบุตรได้ดี

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา แม้ว่าจะไม่เคยทำงานบริหารเลย แต่คิดว่าการทำงานบริหารต้องทำงานมากกว่าปกติ ต้องเสียสละอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อเวลาที่จะให้ต่อบุตรอย่างแน่นอน มารดาที่ทำงานบริหารต้องมีการบริหารเวลาที่ดีด้วย ดังนั้นกรณีศึกษานี้ จึงมีความคิดเห็นในเรื่องการมีตำแหน่งบริหารว่า จะส่งผลกระทบต่อ การเลี้ยงดูบุตรในเรื่องของเวลาที่ให้บุตร

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษามีบุตร 2 คน ไม่รู้สึกว่าการมีบุตร 1 คน หรือ 2 คน จะมีความแตกต่างกัน แต่ถ้ามีมาก ๆ 3 คน 4 คน อาจส่งผลกระทบ ดังนั้นกรณีศึกษานี้ จึงมีความเห็นว่า จำนวนบุตรมีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายได้ว่า ครอบครัวของกรณีศึกษานี้มีรายได้ที่เพียงพอ มีความสุขและมีความสุขสบายในระดับที่พึงพอใจ โดยไม่มีความจำเป็นต้องหารายได้เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด ดังนั้น กรณีศึกษานี้ จึงมีความเห็นว่า รายได้ไม่มีผลโดยตรงต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาที่ 5

อายุ	50 ปี
สถานภาพสมรส	อยู่ด้วยกัน
จำนวนบุตร	3 คน

บุคลิกภาพของกรณีศึกษา

จากการสัมภาษณ์ พุดคุยและสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กรณีศึกษานี้เป็น อาจารย์สตรีสูงอายุ รูปร่างสันทัดค่อนข้างท้วมเล็กน้อย ผิวค่อนข้างขาว ผมรวบอย่างง่าย ๆ ไม่ขัดผม ไม่แต่งหน้า แต่งกายเรียบง่ายแบบผู้ใหญ่ น้ำเสียงเนิบ ๆ ไม่ดัง ค่อนข้างขรึม มีความเมตตาสูง (ผู้วิจัยสังเกตได้จากการพูดคุยกับลูกศิษย์ที่เข้ามาพบ)

บทบาทการเป็นมารดา

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาปัจจุบันอายุ 50 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า ครุมีลูกคนแรกตอนอายุประมาณ 25 ก็เลี้ยงลูกมาด้วยตัวเองตลอด ไม่รู้สึกว่ามีลูกตอนอายุน้อย แต่รู้สึกที่เรายังมีกำลัง เลี้ยงดูลูกได้เต็มที่ ส่วนคนที่ 2 นี้มีตอนอายุ 30 กว่า ลูกคนแรกกับคนที่สองค่อนข้างห่างนะ แต่คนที่ 3 นี้ห่างกันไม่มากประมาณ 2 ปี เพราะฉะนั้น ลูก 3 คนของครูจะเลี้ยงเหมือนกันในแง่ของการให้ความรัก ให้ความดูแลอย่างดี เป็นทั้งแม่ เพื่อน พี่ และครู ทำตัวให้เป็นทุกอย่างของลูก ครูจะบอกลูกทุกคนว่าเรียนต้องเด่น กีฬาต้องดี คนตรีต้องได้ และเวลาจะทำอะไรต้องยึดหลัก 3 อย่างคือ ความปลอดภัยต้องมาเป็นอันดับ 1 ความถูกต้องมาเป็นอันดับ 2 และความต้องการของตัวเองเป็นอันดับ 3 ยึดหลักนี้มาตลอดตั้งแต่อายุ 25 เพราะฉะนั้นตอนนี้ก็ยังคิดอย่างนั้น แต่ลูกคนโตจะได้รับการดูแลและปกป้องมาก ไม่ต้องช่วยเหลือตัวเองเท่าไรด้วยความที่เรามีแค่คนเดียว คนที่สองนี้ต้องช่วยตัวเอง

เยอะขึ้น เพราะมีน้องอีกคนต้องดูแลทำให้ลูกสองคนหลังมีความมั่นใจ และช่วยเหลือตัวเอง ได้มากกว่าพี่คนโต ซึ่งรู้ว่าไม่เกี่ยวกับอายุแต่เป็นเพราะว่าพอมีลูกมากทำให้เราดูแลเค้าได้น้อยลงในบางเรื่องเค้าเลยต้องช่วยตัวเอง

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาโท พูดถึงเรื่องนี้ว่าสำคัญมาก เพราะแม่ที่มีการศึกษาจะสามารถดูแลลูกได้ดี โดยเฉพาะแม่ที่เป็นครู-อาจารย์ ตั้งแต่ดูแลลูกครู-อาจารย์จะเป็นเด็กเรียนดีเป็นส่วนมาก เพราะแม่จะรู้ว่าต้องอ่านหนังสืออย่างไร จะสอบเมื่อไร ต้องเริ่มเตรียมตัวหรือยัง อย่างลูกครูสอบแรก ๆ ครูจะอยู่กับลูกตลอดเวลาลูกอ่านหนังสือ เป็นกำลังใจให้เค้าเวลาเค้าไม่เข้าใจก็จะอธิบาย บอกหลักให้กับเค้า แล้วโตขึ้นมาเค้าอยากจะเป็นอะไรก็ไม่บังคับ แต่ต้องมีพื้นฐานดีก่อนอย่างคนโตเรียนจบทางด้านวิศวะ จากจุฬาฯ ตอนนี้นำกำลังเรียนปริญญาโทวิศวะ จุฬา เค้าเลือกเอง คนที่ 2 เรียนสถาปัตย์ จุฬาฯ เค้าก็เลือกเอง ที่จริงคะแนนเค้าดีจะเรียนวิศวะหรือหมอก็ได้ แต่เค้าไม่ชอบอยากเรียนสถาปัตย์ฯ ครูก็ตามใจ ส่วนคนเล็กนี่เก่งภาษาอังกฤษ ตอนนี้นำทุนไปเรียน ม.6 ที่ต่างประเทศ ครูก็สนับสนุน ซึ่งตรงนี้แม่ที่มีการศึกษาก็มีความเข้าใจ และส่งเสริมลูกได้ดี อย่างก็พาครูว่าทำให้ลูกมีวินัย และความมีวินัยเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในอนาคต ครูก็สนับสนุนลูกพาไปตีเทนนิสพ่อก็วิ่งเก็บลูกเทนนิสแม่ก็คอยจับเหงื่อให้ลูก ส่งน้ำให้ลูกเป็นแบบนี้ตลอด

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาเป็นหัวหน้าหมวด ทำงานบริหารมาตลอดมองตำแหน่งบริหารว่าเป็นงานที่หนักต้องใช้เวลาในการทำงานมากแต่ก็รู้สึกเต็มใจที่จะทำ เพราะคิดว่าเป็นการทำเพื่อส่วนรวมเป็นความภาคภูมิใจอย่างหนึ่ง และตอนนี้ไม่มีลูกเล็กที่ต้องดูแลก็ไม่กระทบกับเวลาของลูก อย่างลูกคนโตตอนนี้อายุ 25 เรียนโท วิศวะ ก็มีกิจกรรมของเค้า คนที่ 2 ก็เหมือนกัน เราก็ดูแลเค้าตามปกติไม่มีอะไรยุ่งยาก เพราะเค้าเป็นเด็กง่าย ๆ ส่วนคนเล็กอยู่ต่างประเทศ โทรคุยกันตลอดแทบทุกวันเพราะจะได้รู้ว่าเค้าเป็นยังไงเป็นห่วงลูกที่ต้องไปอยู่

ไกลมันใจในตัวเค้าแต่ก็อดห่วงไม่ได้ ครูเลยไม่รู้สึกรู้ว่าการทำงานบริหารทำให้ครูมีเวลาให้ลูกน้อยลง

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีบุตร 3 คน บุตรคนแรกเป็นผู้ชายอายุ 25 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาโท คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บุตรคนที่ 2 เป็นผู้ชายอายุ 18 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บุตรคนที่ 3 เป็นผู้หญิงอายุ 16 ปี กำลังศึกษาระดับมัธยมปีที่ 6 ที่ต่างประเทศ ผู้ให้สัมภาษณ์เล่าว่า ครูรู้สึกว่ามีลูกมากเกินไป เพราะเราจะดูแลเค้าได้ไม่เต็มที่ อย่างลูกคนโตจะได้รับการดูแลและปกป้องมาก พอมาคนที่ 2 เริ่มได้รับการดูแลและปกป้องน้อยกว่า เค้าต้องช่วยตัวเองมากกว่า ลูกคนโต คนที่ 3 ก็เหมือนกันยังต้องช่วยตัวเองเยอะขึ้นทั้ง ๆ ที่เป็นลูกผู้หญิง แต่กลับดืนะ เพราะลูก 2 คนหลังจะมีความกล้า มั่นใจในตัวเองมากกว่าลูกคนโต อย่างคนเล็กนี่เห็นได้ชัดเจน เค้าจะเป็นคนที่มีพร้อมที่ครูวางไว้คือ การเรียนเด่น กีฬาดี ดนตรีได้ ตอนนี้ได้ทุนนกว.ไปเรียนต่อม.6 ที่ต่างประเทศ ตอนอยู่ที่ซาอุดีก็เป็นนักโต้วาทีภาษาอังกฤษ ครูเลยคิดว่า ถ้ามีลูกมากจะมีผลต่อการเลี้ยงดู

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

รายได้ครอบครัวของกรณีศึกษาต่อเดือนประมาณ 6 หมื่นบาท ซึ่งตอนนี้ลูก ๆ ยังอยู่ในวัยเรียน โดยเฉพาะลูกสาวที่เรียนต่างประเทศ แม้ว่าจะได้ทุน แต่ด้วยความที่เค้าไปอยู่ไกลและอยู่ลำพัง มีความเชื่อมั่นในตัวลูก แต่ด้วยความที่เค้าเป็นผู้หญิง ทำให้อดเป็นห่วงไม่ได้ ต้องติดต่อกันเป็นประจำคุยโทรศัพท์กันแทบทุกวัน ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายสูง และแม้ว่าลูกจะได้ทุนแต่ก็ต้องส่งเงินไปให้เค้าไว้ใช้จ่าย ก็เลยตัดค่าใช้จ่ายในการจ้างแม่บ้านออกทุกวันนี้ครูจะทำงานบ้านเอง รายได้เป็นเรื่องที่สำคัญ ช่วงนี้ก็ต้องประหยัดหน่อย

การวิเคราะห์

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษานี้มีบุตร 3 คน ซึ่งมีอายุที่ต่างกันมากพอควร ระหว่างบุตรคนแรกกับบุตรคนที่ 2 แต่ก็เลี้ยงดูบุตรแบบเดียวกัน โดยเน้นการให้ความรัก ความอบอุ่น เป็นทุกอย่างของลูก พี่ เพื่อน แม่ ครู และมีหลักเหมือนกันคือ เรียนต้องเด่น กีฬาต้องดี คนตรีต้องได้ ดังนั้น กรณีศึกษานี้จึงไม่คิดว่าอายุจะมีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาโท และให้ความสำคัญกับการศึกษามาก โดยมองว่ามารดาที่มีการศึกษาจะสามารถเลี้ยงดูบุตรได้ดี อย่างกรณีศึกษาที่อยู่เป็นกำลังใจให้บุตรเวลาดูหนังสือสอบ คอยแนะนำหลักในการอ่านหนังสือว่าอ่านอย่างไร จะสอบเมื่อไร ดังนั้น กรณีศึกษานี้จึงให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษามากกว่า มีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษาได้เล่าถึงค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง ทำให้ต้องตัดรายจ่ายไม่จำเป็น เช่น ค่าจ้างแม่บ้าน เนื่องจากบุตรทั้ง 3 คน ยังอยู่ในวัยเรียน โดยเฉพาะบุตรคนเล็กได้ทุนไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ ทำให้กรณีศึกษาจะต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น กรณีศึกษานี้จึงมีความเห็นว่า รายได้มีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษา 6

อายุ	48 ปี
สถานภาพสมรส	อยู่ด้วยกัน
จำนวนบุตร	1 คน

บุคลิกภาพของกรณีศึกษา

จากการสัมภาษณ์ พุดคุยและสังเกตของผู้วิจัย พบว่ากรณีศึกษานี้เป็น อาจารย์สตรีรูปร่างท้วม ผิวขาว ผมดำยาวระดับเหนือบ่าเล็กน้อย แต่งหน้าสดใส แต่งกาย ทันสมัย พุดจาชัดถ้อยชัดคำ มีความมั่นใจสูง เปิดเผย อารมณ์ดี มีอารมณ์ขัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แต่มีความเมตตาสูง

บทบาทการเป็นมารดา

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาปัจจุบันอายุ 48 ปี สอนหนังสือมานาน 17 ปี มีบุตรตอนอายุ ประมาณ 34 ปี ได้เล่าถึงอายุกับการเลี้ยงดูบุตรว่า พี่เป็นคนที่ไม่บังคับลูก แต่จะฝึกลูกให้เป็นคนมีวินัย เพราะระเบียบวินัยเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชีวิตของลูกประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น และจะทำตัวใกล้ชิดกับลูกมาตลอด โชคดีที่โรงเรียนสาธิตฯอยู่ใกล้กับที่ทำงาน ทำให้มีเวลาให้ลูกเต็มที่ รู้สังคมเพื่อนของลูก คุ่นเคยกับเพื่อน ๆ ลูก เวลาลูกพุดถึงเพื่อนพี่จะเหมือนเป็นเพื่อนกลุ่มเค้าด้วย ลูกเป็นเด็กชอบกิจกรรม แต่เรียนไม่ดีได้เกรดเฉลี่ย 1 กว่า ซึ่งต่างจากลูกของเพื่อน ๆ แต่พี่ก็ไม่ตำหนิลูก พี่โทษตัวเองเพราะตั้งแต่เด็กพี่ไม่เคยให้ลูกจับปากกาเขียนหนังสือเลย คิดว่าพอถึงเวลาลูกก็จะทำได้เอง ทำให้ลูกเรียนไม่สนุก ตามเพื่อนไม่ทัน แต่กิจกรรมดี เป็นที่รักของสังคม พี่ว่าอายุไม่ได้ทำให้เลี้ยงดูดีนะ ขึ้นอยู่กับแต่ละคนด้วย พี่มีลูกอายุ 34 เลี้ยงอย่างดี ถ้ามีลูกตอนอายุ 20 กว่าก็เลี้ยงอย่างนี้แหละ ไม่เกี่ยวกับอายุ

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาโท มองเรื่องการศึกษาว่าเป็นสิ่งดี แต่ความสำเร็จในชีวิตของเรา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริญญาเสมอไป เพราะเชื่อว่าคนเราจะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ถ้าได้ทำในสิ่งที่ตัวเองรัก อย่างที่ คุณพ่อคุณแม่ขอให้พี่เรียนทางด้านวิทยาศาสตร์แต่พี่ไม่ชอบ เลยขอท่านมาเรียนทางด้านนี้แทน ซึ่งพอได้ทำในสิ่งที่เรา รักเราก็เลยมีความสุข และประสบความสำเร็จ พี่ทำงานทุกวันนี้มีความสุขมากนะ ส่วนการศึกษาทำให้เลี้ยงลูกได้ดีนั้น พี่ว่าไม่นะ ขึ้นอยู่กับแม่แต่ละคนว่าจะมีความรักและความเข้าใจ ลูกมากแค่ไหน

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาดำรงตำแหน่งรองคณบดี และทำงานบริหารมาโดยตลอด มองว่างานบริหารเป็นงานที่ทำเพื่อส่วนรวม มีความภาคภูมิใจที่ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงาน จากผู้ใหญ่ และการมีตำแหน่งบริหารทำให้ต้องใช้เวลากับการทำงานมาก และบ่อยครั้ง ที่กระทบกับเวลาที่ต้องให้ลูก แต่ก็รู้สึกดี เพราะทำให้ได้รู้ว่า ลูกมีความเข้าใจที่แม่ทำงาน เพื่อส่วนรวม อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ลูกเป็นคนชอบทำกิจกรรม และมีมนุษยสัมพันธ์ดี มาก เป็นเด็กมีน้ำใจ พี่มองว่าตำแหน่งบริหารส่งผลต่อการเลี้ยงดูลูก 2 ด้านนะคือ ด้านหนึ่งงานบริหารใช้เวลาเยอะ ต้องทำงานมาก ทำให้กระทบกับเวลาที่ให้ลูก ส่วนอีกด้านคือการที่แม่ทำงานบริหาร ทำให้ลูกซึมซับการทำงาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม ลูกก็จะมีคุณสมบัติ ของผู้บริหารจากแม่

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีบุตร 1 คน เป็นชายอายุ 14 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยล่าสุด 1 กว่า กรณีศึกษาเล่าว่า ลูกเป็นคนเรียนไม่ค่อยดี แต่เป็นคนที่ชอบกิจกรรมมาก กล้าแสดงออก มีความเป็นผู้นำ เป็นตัวแทนไต่วาติของโรงเรียนได้รับรางวัล สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน เป็นเกียรติประวัติ และเป็นความภาคภูมิใจของครอบครัว เป็นที่รักของเพื่อน ๆ และของทุก ๆ คนเป็นคนมีน้ำใจ อารมณ์ดี ชอบทำให้คนที่อยู่ด้วยมีความ

สุข ลูกนำความภาคภูมิใจมาสู่ครอบครัว สร้างเกียรติประวัติให้กับครอบครัว ครูเคยคิดว่ามีลูกคนเดียวน้อยเกินไป แต่ตอนนี้ครูคิดว่าเรามีแค่คนเดียวแต่ทุ่มเทให้เค้าเต็มที่ ดีกว่ามีหลาย ๆ คนแต่เราไม่มีเวลาให้เค้านะ เพราะครูเป็นคนทำงานมาก ชอบทำงาน ชอบมีสังคม เพราะฉะนั้น มีคนเดียวดีแล้ว การมีลูกหลายคนจะทำให้เรามีเวลาทำงานน้อยลง ดูแลลูกได้น้อยลง เพราะต้องดูแลลูกหลายคน ที่สำคัญถ้ามีลูกมากทีละคนไม่มีเวลาให้ตัวเองได้อย่างนี้

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีรายได้ครอบครัวค่อนข้างสูงต่อเดือน คือประมาณ 1 แสนบาท ประกอบกับครอบครัวของสามีและกรณีศึกษามีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี ดังนั้นจึงจัดว่ากรณีศึกษามีรายได้สูงเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มประชากร ทำให้ไม่มีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายหรือการหารายได้เสริม แต่มักจะเป็นการทำงานด้วยความรักมากกว่า แต่ก็ยังมองว่ารายได้เป็นเรื่องที่สำคัญแม้ไม่ใช่อันดับแรก อาจเป็นเพราะว่าพี่ไม่เคยมีปัญหารายได้นี้ ขอมริบว่าการเลี้ยงลูกคนหนึ่งมีค่าใช้จ่ายเยอะ ถ้าไม่มีเงินคงลำบากและกระทบกับลูกแน่นอน

การวิเคราะห์

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์พบว่า กรณีศึกษามีบุตรขณะที่มีอายุ 34 ปี แม้ว่าจะมีอายุค่อนข้างมาก แต่จากคำบอกเล่าของกรณีศึกษา แสดงให้เห็นว่า แม้จะมีบุตรตอนอายุมากก็ไม่ได้ทำให้บุตรเป็นเด็กเรียนดีหรือไม่ดีแต่อย่างใด ขึ้นกับประสบการณ์มากกว่า และบุตรของกรณีศึกษานี้มีผลการเรียนอยู่ในระดับไม่สูง เนื่องจากกรณีศึกษาไม่เคยให้ลูกจับปากกาเขียนหนังสือเลย แต่มีบุคลิกภาพที่ดี มีลักษณะของความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ มีวินัยกล้าแสดงออก ดังนั้นกรณีศึกษานี้ จึงมีความเห็นว่าอายุไม่มีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับหนึ่ง แต่ไม่ได้มองว่าการศึกษาจะทำให้เลี้ยงลูกได้ดีเสมอไป ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล อย่างของตัวเอง พ่อแม่อยากให้เรียนทางด้านวิทยาศาสตร์ แต่กรณีศึกษาไม่ชอบเลยขอเรียนอีกด้านหนึ่งที่ชอบ แล้วก็ประสบความสำเร็จได้ สำหรับการเลี้ยงลูกจะให้ความรัก ความเข้าใจลูกตลอด เป็นกำลังใจให้ลูก กรณีศึกษานี้มองการศึกษาว่ามีส่วนทำให้เลี้ยงลูกให้ดีได้

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษาได้ให้ความสำคัญกับตำแหน่งบริหาร เนื่องจากมองว่าเป็นการแสดงถึงความสามารถและความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงานและผู้ใหญ่ แต่ก็ยอมรับว่าการทำงานในตำแหน่งบริหาร กระทบต่อเวลาที่ให้กับบุตร แม้ว่าบุตรจะเข้าใจ ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงมีความเห็นว่า ตำแหน่งบริหารมีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า กรณีศึกษาเคยคิดว่าการมีบุตรเพียง 1 คน น้อยเกินไป แต่ปัจจุบันนี้มองว่ามีบุตรคนเดียวดีกว่า เพราะสามารถทุ่มเทเวลาและทุกอย่างให้ลูกได้เต็มที่ ประกอบกับตนเองเป็นคนมีงานมาก ชอบมีสังคม ถ้ามีลูกมากจะทำให้คุณภาพน้อยลง ดังนั้น กรณีศึกษานี้จึงมีความคิดว่า จำนวนบุตรน่าจะมีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษามีรายได้ครอบคลุมครัวค่อนข้างสูง ประกอบกับครอบครัวของสามีและของกรณีศึกษามีฐานะค่อนข้างดี จึงไม่มีปัญหาในการเลี้ยงดูบุตร แต่ก็ยอมรับว่าในการเลี้ยงดูบุตรคนหนึ่งนั้นทำให้รายจ่ายครอบครัวสูงขึ้นมาก ถึงแม้จะไม่มีปัญหาในเรื่องของรายได้ แต่ก็มองว่ารายได้เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษา 7

อายุ	41 ปี
สถานภาพสมรส	อยู่ด้วยกัน
จำนวนบุตร	1 คน

บุคลิกภาพของกรณีศึกษา

จากการสัมภาษณ์ พูดคุยและสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กรณีศึกษานี้เป็น อาจารย์สตรีที่ดูอ่อนกว่าวัย ค่อนข้างสูง ผิวขาว ผอมตรงดำสนิทยาวเหนือป่า หวีเปิดหน้า ผากอย่างเรียบร้อย แต่งหน้าสดใส แต่งกายประณีตสวยงาม ที่ส่วนใหญ่ตัดเย็บจากผ้าไทย พูดชัดถ้อยชัดคำ มีความมั่นใจ ยิ้มง่าย เปิดเผย มีอารมณ์ขัน มีเมตตาสูง และอัธยาศัยดี

บทบาทการเป็นมารดา

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาปัจจุบันอายุ 41 ปี สอนหนังสือมานาน 8 ปี มีบุตร 1 คน เพศ หญิง อายุ 11 ปี กำลังศึกษาระดับชั้นประถมปีที่ 6 เป็นเด็กเรียนดี ตอนมีลูกครูอายุ 30 ครูเลี้ยงเค้าอย่างใกล้ชิดมาก เป็นทุกอย่างของเค้าทั้งแม่ พี่ เพื่อน เพราะเค้าเป็นลูกคนเดียว แต่ก็เข้มงวดในเรื่องการเรียนและความประพฤติ เพราะเด็กในปัจจุบันไม่ค่อยมีสมาธิจะ ไม่อยากให้ลูกเป็นอย่างนั้น โดยจะใช้เหตุผลกับลูกมากกว่าอารมณ์ มีบ้างบางครั้งที่ทำโทษ ลูกด้วยการตี แต่จะเป็นการตีเพื่อให้รู้ว่าเป็นการลงโทษไม่ได้ตีเพื่อให้ลูกเจ็บปวด ครูเลี้ยง เค้าบนเหตุผลมาตลอด ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าเราเป็นผู้ใหญ่มีเหตุผล สามีกีเป็นผู้ใหญ่ เพราะฉะนั้นลูกจะเป็นเด็กที่มีเหตุผล แต่ก็รู้สึกที่อายุของแม่จะมีผลต่อการเลี้ยงลูก ถ้าแม่ อายุไม่น้อยจนเกินไป

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาโท ให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก โดยเล่าว่า ครูจะเข้มงวดกับลูกมากในเรื่องการเรียน จะสอนให้เค้าช่วยเหลือตัวเองมาก ๆ เพราะอนาคตเมื่อไม่มีเราเค้าจะสามารถเอาตัวรอด และอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข ตรงนี้การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ครูคิดว่า การเลี้ยงลูกให้ประสบความสำเร็จขั้นแรกคือ การให้ลูกมีการศึกษาขั้นสูงสุดเท่าที่จะทำได้ และการได้เห็นลูกประสบความสำเร็จในชีวิตเป็นคนดี มีคุณค่าของสังคม ครูจะเป็นคนที่ให้ความสำคัญกับการศึกษามาก ส่วนใหญ่แม่ที่เป็นครูจะเห็นประสบการณ์จากลูกศิษย์เยอะว่าอะไรเป็นส่วนที่ทำให้เค้าประสบความสำเร็จ เด็กที่เรียนดีเค้าทำยังไง เก็บเอามาสอนลูก ให้ข้อคิดแก่ลูก เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ลูกประสบความสำเร็จ นอกจากนั้น ครูจะเลี้ยงลูกด้วยกายและใจไม่ใช่วิชาการหรือเงิน โดยจะดูความเหมาะสมด้วยว่าควรสนับสนุนและส่งเสริมเค้าในด้านใด เค้ามีความพร้อมที่จะรับหรือไม่ ตรงนี้ความเป็นครูที่เห็นลูกศิษย์มาเยอะ จะนำประสบการณ์มาใช้กับลูกได้เลย ครูเชื่อว่าแม่ที่มีการศึกษาจะเลี้ยงลูกได้ดีแม่จะไม่เสมอไปเพราะยังมีปัจจัยอื่นด้วย

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีตำแหน่งบริหารหลายตำแหน่ง เช่น เป็นเลขานุการ และ กรรมการชุดต่าง ๆ ซึ่งเป็นงานที่ต้องมีการติดตาม และปฏิบัติงานมากกว่าปกติ ต้องใช้เวลามาก บ่อยครั้งที่ต้องทำงานเลยเวลา ซึ่งกรณีศึกษาเล่าว่า ครูทำงานบริหารด้วยความเต็มใจ ทั้ง ๆ ที่เป็นงานละเอียดและหนัก แต่มีความรู้สึกทำให้เรามีความภาคภูมิใจ และได้มีโอกาสทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม ที่สำคัญจะไม่ให้กระทบกับงานสอนประจำ เพราะครูมีความสุขที่ได้สอนลูกศิษย์ เวลาสอนจะสอนให้ลูกศิษย์รู้สึกสนุก แต่มีสาระประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน สำหรับลูกบ่อยครั้งที่ต้องทำงานจนค่ำก็จะอธิบายลูกมาตลอด บอกเค้ามาเรื่อย ๆ เค้าก็จะเข้าใจ และเคยชิน เวลาครูยังทำงานไม่เสร็จเค้าก็จะทำการบ้าน อ่านหนังสือ หรือทำอะไรที่เค้าอยากจะทำ บางครั้งลูกศิษย์มีการลงภาคสนาม ก็จะพาลูกไปด้วย ลูกก็จะช่วยครูสังเกตการณ์ เรียกว่าลูกครูจะมีความรู้สึกว่างานของครูเหมือนเป็นงานของเค้า ส่วนหนึ่ง เพราะเวลาที่มีอะไร ครูจะพูดคุยกับเค้าให้เค้าได้แสดงความคิดเห็นให้ความสำคัญกับเค้า ซึ่งครูคิดว่านอกจากเป็นการฝึกให้เค้าคุ้นเคยกับการทำงานของแม่แล้ว ยังเป็นการฝึก

ให้เค้าได้คิดได้แสดงออกตามวัยของเค้า และคุ้นเคยกับการทำงานบริหาร โดยไม่รู้สึกร่างาน ทำให้แม่มีเวลากับเค้าน้อยไป ตรงนี้ครูเลยมองว่า ตำแหน่งบริหารมีผลกระทบต่อเวลาที่ให้ลูก แต่เราก็ต้องแบ่งเวลาและไม่ให้เกิดผลกระทบกับลูก

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีบุตรคนเดียวเป็นเพศหญิง อายุ 11 ปี กำลังศึกษาชั้นประถมปีที่ 6 ผลการเรียนอยู่ในระดับดี กรณีศึกษาเล่าว่า ด้วยความที่มีลูกคนเดียวจะสนิทกันมาก ทำตัวเป็นทุกอย่างของลูกทั้งพี่ เพื่อน และด้วยความที่ลูกเป็นผู้หญิง ทำให้ยิ่งใกล้ชิดกัน และครูจะสอนให้ลูกเป็นคนรักนวลสงวนตัว เพราะแม้ว่าสังคมจะเปิดกว้าง ค่านิยมเกี่ยวกับเพศหญิงจะเปลี่ยน แต่ครูยังคิดว่าค่านิยมที่เกี่ยวกับการเป็นกุลสตรียังเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการมีลูกคนเดียวทำให้รู้สึกว่าจะสามารถทุ่มเทและเอาใจใส่ลูกได้อย่างเต็มที่ ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นของเค้า แต่ถ้ามีหลายคนก็ต้องแบ่งให้เท่า ๆ กัน และการมีลูกต้องทุ่มเทมาก ครูเลยคิดว่าการมีลูกคนเดียวดี เพราะไม่เหนื่อยเกินไป และไม่เครียด ไปไหนไปด้วยกันตลอด ทุกวันนี้ลูกก็ไม่เคยบ่นว่าเหงา ครูเองก็คิดว่าถ้ามีมากกว่านี้อาจจะให้เค้าไม่ได้เท่าที่เป็นอยู่ สำหรับครูเลยคิดว่าการมีลูกคนเดียวจะเลี้ยงดูได้ดีกว่าการมีลูกหลายคน

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีรายได้ต่อเดือนประมาณ 3 หมื่นบาท ส่วนสามีเป็นนักธุรกิจ ทำให้ครอบครัวของกรณีศึกษา มีความสามารถในการใช้จ่ายได้อย่างสะดวก และมีความสามารถในการสนับสนุนส่งเสริมลูกทุกอย่างที่ลูกต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนดนตรี กีฬา หรือกิจกรรมที่เค้าสนใจ โอกาสหรือกิจกรรมต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดรายจ่ายขึ้น ประกอบกับปัจจุบันค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมต่าง ๆ ค่อนข้างสูง หากเราไม่มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจ ก็จะสนับสนุนเค้าได้บางอย่าง และการมีฐานะการเงินค่อนข้างดี ทำให้ลูกค่อนข้างสบาย แต่ก็ไม่เคยสอนลูกให้เป็นคนใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ถ้าอยากได้อะไรต้องคิดก่อนว่าจะเอาไปทำไม มีหรือยัง จำเป็นหรือไม่ เพราะในอนาคตเค้าจะพบกับอุปสรรคอะไรบ้างเราไม่รู้ เราต้องปูพื้นฐานที่ดีให้กับเค้า การใช้จ่ายอย่างประหยัด มีเหตุมีผล และการรู้จักเก็บออมเป็นเรื่องจำเป็น

การวิเคราะห์

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ทราบว่า กรณีศึกษามีบุตรตอนอายุ 30 ปี ซึ่งไม่ถือว่ามากหรือน้อยเกินไป การเลี้ยงดูเป็นไปอย่างมีเหตุผล มีทั้งเล่น และเข้มงวดในบางเรื่อง เช่น เรื่องเรียน บางทีมีการลงโทษโดยการตีบ้าง โดยส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์แล้วถือว่าตัวเองและสามีมีความเป็นผู้ใหญ่พอสมควร ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงไม่มีความเห็นว่าอายุของแม่จะมีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร ถ้ามารดาอายุไม่น้อยจนเกินไป

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาโท ดังนั้นจะให้ความใส่ใจในการศึกษาของบุตรเป็นพิเศษ โดยจะส่งให้บุตรเรียนสูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อที่ในอนาคตจะสามารถนำความรู้มาใช้ในชีวิตได้ กรณีศึกษาจะเอาประสบการณ์จากการสอนลูกศิษย์มาสอนลูก โดยดูจากอะไรที่ทำให้ลูกศิษย์ประสบความสำเร็จ เรียนดี ประพฤติดี แต่ต้องดูด้วยว่าอะไรที่เหมาะสมกับบุตร จึงเห็นได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความเชื่อถือนในระบบการศึกษา แม้ว่าอาจจะไม่ใช่ทั้งหมด เนื่องจากมีปัจจัยประกอบหลายด้าน แต่ถ้าแม่มีการศึกษาก็มักจะส่งผลให้ลูกมีการศึกษาที่ดี มีความก้าวหน้าในชีวิต

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีตำแหน่งบริหารงานหลายตำแหน่ง ทำให้เวลาส่วนใหญ่หมดไปกับการงาน จนบางทีมีเวลาให้ลูกน้อยเกินไป แต่ก็ได้ปรับให้เวลาของงานกับเวลาของลูกลงตัวได้ เช่น บางเวลาในการทำงานดึก ก็ให้ลูกทำการบ้านหรือทำกิจกรรมอื่นไปด้วย หรือเวลาที่ต้องมีการลงภาคสนาม ก็มักจะพาลูกไปด้วย ให้ลูกมีส่วนร่วมในงาน ทำให้ลูกมีความรู้สึกร่วม ขณะเดียวกันจะอธิบายให้ลูกฟังตลอด ทำให้เค้าไม่รู้สึกว่าแม่ไม่มีเวลาให้ แต่โดยส่วนตัวแล้วเชื่อว่า งานบริหารมีผลกระทบกับการเลี้ยงดู จึงต้องมีการจัดการที่ดี

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ พบว่ากรณีศึกษามีบุตรเพียง 1 คน เป็นเพศหญิง อายุ 11 ปี โดยกรณีศึกษาเล่าว่า การที่มีบุตรเพียงคนเดียว ทำให้มีความใกล้ชิดกันมาก ประกอบกับเป็นลูกผู้หญิง ทำให้ยิ่งใกล้ชิดกันมากขึ้น ได้สอนถึงขนบธรรมเนียมประเพณี การวางตัวของลูกผู้หญิง สามารถทุ่มเททุกอย่างให้กับบุตรได้อย่างเต็มที่ เป็นได้ทั้งพี่ เพื่อน ไปไหนด้วยกันตลอด กรณีศึกษาให้ความเห็นว่า การมีบุตรคนเดียวดี ไม่น้อยเกินไป สามารถดูแลทุ่มเทเอาใจใส่ได้อย่างทั่วถึง เพราะถ้ามีหลายคน ทุกสิ่งทุกอย่างก็ต้องกระจายออกไป แสดงให้เห็นว่ากรณีศึกษานี้มีความเห็นว่าจำนวนบุตรมีผลต่อการเลี้ยงดู

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ ทราบว่ากรณีศึกษาและสามีเป็นคนที่มีความรู้ก่อนข้างดี ไม่เดือดร้อนด้านการเงิน สามารถใช้จ่ายได้สะดวก สามารถส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของลูกได้อย่างเต็มที่ แต่ไม่สอนให้ลูกใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หรือตามใจลูกในทางที่ไม่เหมาะสม จะสอนให้ลูกเป็นคนที่มีความรู้ในการใช้จ่าย และสิ่งที่ไม่แน่นอนในอนาคต สอนให้รู้จักอดออม แต่โดยสรุปแล้ว กรณีศึกษาก็ยังมองถึงว่า รายได้ของครอบครัวมีผลต่อการเลี้ยงดูพอสมควร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษา 8

อายุ	32 ปี
สถานภาพสมรส	แยกกันอยู่ (ส่วนใหญ่)
จำนวนบุตร	1 คน

บุคลิกภาพของกรณีศึกษา

จากการสัมภาษณ์ พุดคุย และสังเกตของผู้วิจัย พบว่ากรณีศึกษาเป็นอาจารย์สตรีที่มีอายุน้อย รูปร่างบาง ค่อนข้างสูง ผิวเข้ม ผมยาวประป่า ไม่แต่งหน้า แต่งกายเรียบร้อยไม่เน้นสีสัน มีอุดมการณ์ อัจฉริยะดีแต่มีบุคลิกค่อนข้างจริงจัง

บทบาทการเป็นมารดา

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

ปัจจุบันกรณีศึกษาอายุ 32 ปี สอนหนังสือมาเป็นเวลา 2 ปี มีบุตร 1 คน เป็นเพศชาย อายุ 3 เดือนครึ่ง กรณีศึกษาเล่าว่า ตอนนี้ลูกยังเล็กมาก ครอบครัวยังอยู่ต่างจังหวัด ทำให้มีปัญหาในเรื่องการดูแลลูกเวลามาทำงาน ส่วนสามีต้องไปทำงานต่างประเทศไม่ค่อยมีเวลาเท่าไร ทุกวันนี้ตั้งแต่ครบกำหนดลาที่จ้างพี่เลี้ยงจากศูนย์มาดูแลลูก ทำให้เวลามาทำงานมีความกังวลสูงว่าลูกจะเป็นยังไงเพราะเค้ายังเล็กมาก ไม่สามารถบอกได้ว่าเกิดอะไรขึ้น หรือเป็นอะไร ยอมรับว่าเครียดมาก แต่ถ้าไม่มีลูกช่วงนี้ ก็ไม่รู้จะมีเมื่อไร เพราะยังงี้ก็ต้องทำงาน ไม่เป็นแม่บ้านอย่างเด็ดขาด ส่วนหนึ่งเป็นเพราะต้องทำงานใช้ทุน แต่อีกอย่างคิดว่าอุตสาหกรรมไปเรียนจบปริญญาเอก ถ้าไม่เอาความรู้ที่มีมาถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ก็เป็นเรื่องน่าเสียดาย แล้วถึงวันหนึ่งลูกก็ต้องไปโรงเรียนเหมือนกัน อายุยิ่งมากขึ้นทำให้มีความเสี่ยงหลายอย่างสูงตามไปด้วย ทำให้ไม่เคยคิดว่าจะรอ ที่จริงมีลูกตอนอายุ 30 กว่าก็ถือว่ามากแล้วนะ แต่เป็นเพราะว่าเดี๋ยวนี้ผู้หญิงมีครอบครัวช้าลง กว่าเรียนจบ กว่าทำงาน สำหรับตัวเองคิดว่าเหมาะสมแล้วที่มีลูกตอนนี้ เพราะมีความเป็นผู้ใหญ่ และมีความพร้อม

พอสมควรที่จะเป็นแม่ของคุณ ในเรื่องนี้กรณีศึกษายกตัวอย่างให้ฟังว่า อายุมีผลต่อการเลี้ยงลูก ถ้าเด็กจนเกินไปอย่างพี่เลี้ยงของคุณอายุเกือบ 20 มีความรับผิดชอบค่อนข้างน้อย มีความสนใจที่จะดูแลคุณมากกว่าน้อง ตัวเองเชื่อว่าถ้าคนที่อายุมากกว่านี้จะมีความรับผิดชอบมากกว่า แม้จะไม่ใช่ลูกแต่เป็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานที่รับมอบหมาย

ผลกระทบจากการศึกษามีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศ ผู้วิจัยสังเกตได้ว่ากรณีศึกษาให้ความสำคัญกับการศึกษามาก และมีความภูมิใจในตัวเองเกี่ยวกับการศึกษาในระดับปริญญาเอก และมองการศึกษากับการเลี้ยงลูกว่า มีผลในด้านความคิด ความอ่าน ความรับผิดชอบ อย่างพี่เลี้ยงของคุณเป็นเด็กต่างจังหวัด จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ค่อยไว้วางใจ โดยเล่าว่า พี่เลี้ยงของคุณไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ เช่นไม่ค่อยให้คุณดื่มน้ำ เพราะไม่อยากเปลี่ยนผ้าให้คุณบ่อย ซึ่งทราบจากคุณป้าที่กรณีศึกษาไปรับมาอยู่ช่วยดูแลพี่เลี้ยง กรณีศึกษาเล่าว่า ช่วงนี้กำลังขอเปลี่ยนพี่เลี้ยง อยากได้ที่มีความรู้บ้างและเป็นผู้ใหญ่กว่านี้ เพราะการศึกษาจะทำให้เค้ามีวุฒิภาวะมากขึ้น แต่กับลูกซึ่งเปรียบเสมือนดวงใจนั้น ไม่อยากให้เรียนเหมือนพ่อกับแม่ เพราะการเรียนสายวิทยาศาสตร์เป็นการเรียนที่หนักและเครียด อยากให้ลูกเรียนทางด้านศิลปะ ใกล้เคียงกับธรรมชาติ มีชีวิตที่สบาย ๆ แต่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะดูแลตัวเองให้อยู่รอดต่อไปในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาไม่เคยดำรงตำแหน่งบริหารเลย แต่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวว่า ตัวเองไม่เคยทำงานบริหาร แต่เห็นอาจารย์รุ่นพี่ อาจารย์ผู้ใหญ่ที่ทำงานบริหารต้องทุ่มเทให้กับงานอย่างมาก และต้องมีความเสียสละต่อส่วนรวมสูง เพราะต้องมาประชุมถึงเย็นบ่อย ๆ ต้องเตรียมงาน และยังคงรับผิดชอบงานสอน ตัวเองไม่เคยแม้แต่จะคิดทำงานบริหาร เพราะตอนนี้ยังไม่มีความพร้อมพอที่จะทำเพื่อส่วนรวม ลูกยังเล็กมาก ต้องการความดูแลเอาใจใส่มาจากแม่ แม้ว่าเค้ายังไม่มีกิจกรรมอะไรมาก แต่ด้วยนี้เป็นวัยของการมีพัฒนาการด้านต่างๆ การส่งเสริมให้ลูกมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องด้วยความรัก

ความอบอุ่นจากแม่เป็นเรื่องจำเป็นอย่างตอนนี้ยังไม่รู้ว่ามีความกดดันหรือมีพรสวรรค์อะไร แต่สังเกตได้ว่า ลูกเป็นเด็กอารมณ์ดี ยิ้มง่าย พัฒนาการทั่วไปเมื่อเทียบกับเด็กอื่นจัดอยู่ในเกณฑ์ดี นอกนั้นก็ดูแลในด้านความจำเป็นพื้นฐาน อย่างเช่น อาหาร เสื้อผ้า ทำวัคซีน ฯลฯ ตามวัยตามวาระ เพราะฉะนั้นเป็นไปได้เลยที่จะทำงานบริหาร

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

ปัจจุบันกรณีศึกษามีบุตรคนเดียวอายุ 3 เดือนครึ่ง แสดงความคิดเห็นว่า การมีลูกที่คนขึ้นอยู่กับความสามารถในการเลี้ยงดู เพราะถ้ามีความพร้อมสูงจะมี 3 คน 4 คน ก็ไม่ถือว่ามากมาย แต่ถ้ายังไม่มีความพร้อมคนเดียวก็เยอะแล้ว อย่างตัวเองตอนนี้มีลูกคนเดียว และยังไม่พร้อมที่จะมีอีก แม้ว่าจะมีความพร้อมในเรื่องของอายุและรายได้ แต่ไม่มีความพร้อมในเรื่องของคนเลี้ยงเลย เพราะฉะนั้นเลยยังไม่คิดตอนนี้ แต่ถ้าลูกเริ่มโตใกล้เข้าโรงเรียนก็จะมีแน่นอน ค่าจะได้มีเพื่อน และการมีน้องจะทำให้เค้ามีความเป็นผู้นำ รู้จักเสียสละ คิดว่าจะมีลูก 2 คนแต่ไม่แน่อาจจะ 3 คนต้องดูเหตุการณ์ตอนนั้น เพราะฉะนั้น การมีลูกที่คนไม่สำคัญ แต่ถ้ามีแล้วไม่สามารถเลี้ยงให้มีคุณภาพได้ถือว่ามีลูกมากเกินไป

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีรายได้ครอบครัวเฉลี่ย 2 แสนบาทต่อเดือน ซึ่งส่วนตัวแล้วมีรายได้ไม่มาก มีเพียงหมื่นกว่าบาทต่อเดือนเท่านั้น แต่ก็ไม่เคยคิดว่าจะออกมาเป็นแม่บ้านเลี้ยงลูกอย่างเดียว เพราะเสียค่าความรู้ที่เรียนมา และคิดว่าอีกไม่นานลูกก็ต้องเข้าโรงเรียน ถ้าจะมาเริ่มทำงานตอนนั้นก็เสียเวลาในช่วงนี้ นอกจากนั้นยังอยู่ในระหว่างใช้ทุนด้วย เมื่อผู้วิจัยถามถึงรายได้กับการเลี้ยงดูบุตร กรณีศึกษาบอกว่าเป็นเรื่องสำคัญเหมือนกัน เพราะต้องใช้เงิน ไม่ว่าจะพาไปฉีดวัคซีน หาหมอ อาหารการกิน เสื้อผ้า ที่เลี้ยง ฯลฯ ถ้าไม่มีเงินลูกก็คงไม่ได้ทำอะไรที่สมบูรณ์อย่างนี้ แต่ที่สำคัญมากคือความรัก ความอบอุ่น และความสุขในครอบครัว

การวิเคราะห์

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษามีอายุ 32 ปี มีบุตรชาย 1 คน อายุ 3 เดือนครึ่ง ยังเล็กมากต้องมีพี่เลี้ยงคอยดูแลเนื่องจากครอบครัวอยู่ต่างจังหวัด ส่วนสามีทำงานต่างประเทศ ทำให้เวลาทำงานจึงมีความห่วงกังวลและเป็นห่วงลูกมาก มีความคิดว่าอายุ 30 กว่าปีควรจะมียุติได้เพราะมีความเป็นผู้ใหญ่พอสมควร ซึ่งถ้าไม่มีช่วงนี้ก็ไม่มีช่วงไหน ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงมีความเห็นว่าอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเลี้ยงดู

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาเอก โดยจากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่ากรณีศึกษาให้ความสำคัญกับการศึกษามาก เป็นคนมีความเชื่อมั่นสูง มองว่าการศึกษาจะทำให้คนเรามีความคิด มีความรับผิดชอบมากขึ้น และเมื่อมองย้อนไปถึงพี่เลี้ยงของลูก ซึ่งอายุยังน้อยประกอบกับจบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังไม่ค่อยมีความรู้ความรับผิดชอบเท่าไร เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่ากรณีศึกษาให้ความสำคัญกับเรื่องของการศึกษาค่อนข้างมาก ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงมีความเห็นว่าการศึกษาที่มีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ทราบว่า กรณีศึกษาไม่เคยดำรงตำแหน่งบริหารใด ๆ แต่เห็นได้จากอาจารย์ผู้ใหญ่ที่มีตำแหน่ง มีความรับผิดชอบ ทำให้เวลาในการทำงานค่อนข้างมาก บางครั้งต้องอยู่ประชุมตอนเย็นบ่อย ๆ มักจะมีเวลาส่วนตัวลดน้อยลง ซึ่งโดยตัวของกรณีศึกษาเองนั้น เนื่องจากบุตรยังเล็กจึงคิดว่าควรให้เวลากับบุตรให้มาก ไม่สามารถทำงานบริหาร ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงมีความเห็นว่าตำแหน่งบริหารส่งผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

ปัจจุบันกรณีศึกษามีบุตร 1 คน และได้ให้ข้อคิดว่าการที่จะสรุปว่าการมีบุตรมากหรือน้อย ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเพียงอย่างเดียว ขึ้นอยู่กับความพร้อมในหลาย ๆ ด้านด้วย อย่างกรณีของตนเองที่ต้องทำงานประจำ ประกอบกับลูกยังเล็ก ต้องแบ่งเวลาในการเลี้ยงดูกับการทำงานให้เหมาะสม จึงยังไม่พร้อมที่จะมีบุตรเพิ่ม แต่อนาคตคาดว่าจะมีอีก 1 ถึง 2 คน ขึ้นอยู่กับความพร้อมในด้านอื่นด้วย ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงมีความคิดเห็นในเรื่องนี้ว่า จำนวนบุตรไม่มีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า ตัวกรณีศึกษาเองมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 1 หมื่นบาท ถือว่าไม่มาก แต่เมื่อรวมทั้งครอบครัวแล้วประมาณ 1 แสนบาท ซึ่งถือว่าเพียงพอต่อการเลี้ยงดูบุตรให้ได้รับในสิ่งที่ดี กรณีศึกษากล่าวว่าการมีบุตร 1 คน ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูพอสมควร อาทิเช่น ค่าเสื้อผ้า ค่านม ค่ายา ค่าพี่เลี้ยง ฯลฯ ในอนาคตเมื่อโตขึ้นก็จะมีค่าเล่าเรียนเพิ่มขึ้น แทบทุกอย่างต้องใช้เงิน แต่เมื่อพิจารณาแล้ว กรณีศึกษามีความเห็นว่าการรัก ความอบอุ่น ความสุขในครอบครัวสำคัญกว่า จึงคิดว่ารายได้ไม่ส่งผลกระทบต่อ การเลี้ยงดูบุตร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษา 9

อายุ	46 ปี
สถานภาพสมรส	อยู่ด้วยกัน
จำนวนบุตร	2 คน

บุคลิกภาพของกรณีศึกษา

จากการสัมภาษณ์ พุดคุย และสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กรณีศึกษาเป็นอาจารย์สตรีที่คู่อ่อนวัยกว่าอายุจริงมาก รูปร่างบาง สมส่วน ผมหสั้น แต่งหน้าเน้นสีสันสดใส แต่งกายทันสมัยดูมีราคา มีความมั่นใจและเด็ดขาด

บทบาทการเป็นมารดา

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

ปัจจุบันกรณีศึกษาอายุ 46 ปี สอนหนังสือมาเป็นเวลา 21 ปี มีบุตร 2 คน บุตรคนแรกเป็นผู้ชายอายุ 15 ปี กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมปีที่ 4 คะแนนเฉลี่ยล่าสุด 3.9 บุตรคนที่ 2 เป็นผู้หญิงอายุ 13 ปี กำลังศึกษาระดับมัธยมปีที่ 2 คะแนนเฉลี่ยล่าสุด 4 ตอนมีลูกคนแรกอายุ 31 ปี ไม่เคยเลี้ยงลูกเอง จะมีพี่เลี้ยงคอยทำให้ทุกอย่าง ชงนม ซักผ้า อาบน้ำ ฯลฯ ดูแลจนโต พอลูกโตเราก็จะมีความใกล้ชิด เพราะไปโรงเรียนพร้อมกัน กลับบ้านพร้อมกัน พอมาถึงบ้านก็จะไม่ให้ลูกเข้าห้องของตัวเอง ถ้าจะดูโทรทัศน์ต้องมาดูที่ห้องส่วนกลาง ลูกขอโทรทัศน์ส่วนตัวก็จะไม่ให้ และสอนให้ลูกช่วยตัวเอง พี่เลี้ยงจะทำให้เฉพาะบางอย่าง นอกนั้นลูกต้องทำเอง เพราะในอนาคตคงหาคนรับใช้ได้ไม่ยาก ที่มีตอนนี้เป็นคนเก่าแก่อยู่กันมานาน เลยต้องสอนลูกให้ทำอะไรเองได้ อย่างตอนนี้ก็ไม่รู้สีที่ตัวเองแตกต่างจากเมื่อก่อนในเรื่องของลูก เพราะตอนที่มิลูกคนแรกกับคนที่ 2 ก็เลี้ยงคล้าย ๆ กัน ไม่มีอะไรที่แตกต่าง เพียงแต่ลูกสาวจะมีรายละเอียดบางอย่างเช่น การระมัดระวังตัวจะถูกสอนมากกว่า นอกนั้นก็คล้าย ๆ กัน อาจเป็นเพราะว่าตอนมีลูกก็มีความเป็นผู้ใหญ่ในระดับ

หนึ่งแล้ว แต่ก็ไม่เคยคิดว่าอายุมากจะทำให้เลี้ยงลูกได้ดี คงขึ้นอยู่กับภูมิหลังของแม่มากกว่า ถ้าแม่ให้ความรักความเอาใจใส่และเข้าใจลูก ก็น่าจะเลี้ยงลูกให้ดีได้

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาเอก ให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษา มาก กรณีศึกษาเล่าว่าการศึกษาคือเป็นสิ่งสำคัญในด้านการทำงาน การมีสังคม แต่ในเรื่องการเลี้ยงลูก การศึกษาไม่ได้เป็นเรื่องสลักสำคัญอะไรมากนัก ถึงเวลาเขาก็ต้องไปโรงเรียนศึกษาหาความรู้ แต่ในเรื่องของความรัก ความเอาใจใส่ การดูแลอย่างใกล้ชิดสำคัญที่สุด และตรงนี้เป็นหน้าที่โดยตรงของคนที่เป็นแม่ อย่างกรณีศึกษาถึงแม่จะไม่ได้ดูแลในเรื่องชงนม ซักผ้า อาบน้ำ ฯลฯ ตอนลูกยังเล็ก ก็เพราะเห็นว่าตรงนั้นมีแม่บ้านที่เป็นคนรับผิดชอบไว้ใจได้ และเราก็คอยดูแลเขาอย่างใกล้ชิดด้วย พอลูกโตขึ้นมาหน่อยเรามักจะไปไหนพร้อมกัน 4 คน พ่อ แม่ ลูก ตลอด อย่างไปต่างประเทศก็ไปกันหมดยกเว้นงานศพ กรณีศึกษาจึงคิดว่า การศึกษาไม่ได้มีผลโดยตรงต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

ในอดีตกรณีศึกษาดำรงตำแหน่งรองประธานหลักสูตรปริญญาโท เลขานุการบดีของคณะ และอีก 3 – 4 ตำแหน่ง ซึ่งกรณีศึกษาแสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า ตำแหน่งบริหารทำให้ต้องทำงานเยอะมาก ใช้เวลามาก กรณีศึกษาจะไม่สอนภาคค่ำ จะดูแลเฉยๆ และจะไม่สอนถึง 3 ทุ่ม เพราะจะต้องรับลูกเองประมาณ 5 – 6 โมงก็กลับบ้านแล้ว ช่วงหลังนี้ไม่มีตำแหน่งบริหารแต่สอนภาคค่ำ เลิกประมาณ 2 ทุ่มครึ่ง ก็จะเลือกวันที่ลูกเรียนถึงคาบ 9 (เลิกประมาณ 5 โมงครึ่ง) ก็จะให้สามีมารับ สามีออกจากบริษัทมาถึงลูกก็พอดี ลูกรอไม่นาน แต่ถ้าเป็นวันอื่นที่ไม่มีเรียนคาบ 9 กรณีศึกษาก็จะไม่รับงานสอน และก็ไม่รับงานนอก จะไปรับลูก สรุปแล้วตอนนี้กรณีศึกษารับงานนอกเพียง 2 วัน อีก 5 วันให้ลูก กรณีศึกษาเห็นด้วยที่ว่าตำแหน่งบริหารต้องใช้เวลามาก กระทบต่อเวลาที่ให้ลูก

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีบุตร 2 คน คนแรกเป็นผู้ชายอายุ 15 ปี กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 คนที่ 2 เป็นผู้หญิงอายุ 13 ปี กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นเด็กเรียนดีทั้งคู่ ซึ่งกรณีศึกษาเล่าว่า การมีบุตร 2 คนสำหรับตัวเองรู้สึกว่าการเลี้ยงดูดี แต่ถ้า 3 คนก็อาจจะมากไป เพราะว่ากรณีศึกษาเลี้ยงลูกอย่างใกล้ชิดมาก ไปไหนด้วยกันตลอด 4 คน รู้สึกว่าลงตัวดี เลยไม่คิดว่าจะมีบุตรมากกว่านี้ ไม่รู้ด้วยว่าจะมีผลอะไรหรือไม่ แต่รู้ว่าตัวเองเป็นคนชอบทำงาน ถ้าช่วงไหนมีวันหยุดติดกัน 2-3 วันแล้วอยู่บ้านเฉยๆ ไม่ได้ไปไหน ก็จะรู้สึกหงุดหงิดเหมือนตัวเองไม่มีค่า

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาเป็นครอบครัวที่มีฐานะดี มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ย 1 แสนบาทต่อเดือน กรณีศึกษาเล่าว่า อาจารย์เป็นคนค่อนข้างโชคดีที่ไม่มีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ แต่ต้องอยู่ที่ว่าตัวเราเองจะจัดสรรงบอย่างไร ตรงนี้อาจารย์มีความชำนาญอยู่แล้ว เพราะทำงานเกี่ยวกับบัญชี ตัวเลข นำมาใช้กับครอบครัวตัวเองได้เยอะ ที่โชคดีอีกอย่างคือ ตอนแต่งงานคุณแม่สามีให้บ้านที่อยู่ทุกวันนี้เป็นของขวัญวันแต่งงาน ทำให้ไม่ต้องใช้งบในการสร้างบ้าน ตรงนี้ช่วยได้มากในเรื่องอื่น ๆ เราก็มีความพร้อมค่อนข้างมาก ทุกวันนี้ที่บ้านอาจารย์จะมีเครื่องเล่นต่าง ๆ ครบ มีเครื่องเล่นเกมคอมพิวเตอร์ 2 ตัว โน้ตบุ๊ก เพลย์สเตชัน โต๊ะปิงปอง เป็นवासเกดบอล ไว้ให้ลูก หรือเวลาไปต่างประเทศก็ต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูง ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับรายได้ ถ้ารายได้ไม่มากพอก็คงใช้ชีวิตอย่างนี้ไม่ได้ เลยมองว่ารายได้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อการเลี้ยงดูลูกและครอบครัว

การวิเคราะห์

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาให้สัมภาษณ์ว่า เริ่มมีบุตรคนแรกตอนอายุ 31 ปี ปัจจุบันอายุ 46 ปี มีบุตรแล้ว 2 คน คนโตเป็นชายอายุ 15 ปี ผลการเรียนเฉลี่ยต่ำสุด 3.9 คนเล็กเป็นหญิงอายุ 13 ปี ผลการเรียนเฉลี่ยต่ำสุด 4.0 ไม่เคยเลี้ยงลูกเอง เนื่องจากมีพี่เลี้ยงที่อยู่กันมานาน คอยเลี้ยงดูให้ ทำให้ทุกอย่าง แต่มีบางอย่างที่สอนให้ลูกช่วยตัวเอง จนเมื่อลูกเข้าโรงเรียนแล้ว มีความใกล้ชิดกันมาก เนื่องจากที่ทำงานกับโรงเรียนลูกอยู่ติดกัน ไป-กลับด้วยกัน ได้ใช้เวลาในระหว่างเดินทางพูดคุยกับลูก การเลี้ยงลูก 2 คนค่อนข้างเหมือนกัน จะต่างกันตรงที่ลูกสาวต้องมีรายละเอียดมากกว่า ปัจจุบันลูกมีความเป็นผู้ใหญ่ระดับหนึ่งแล้ว โดยส่วนตัวแล้วคิดว่า ภูมิหลังของมารดาและความรักความเอาใจใส่มีผลต่อการเลี้ยงดูมากกว่าอายุของมารดา ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงมีความเห็นว่าอายุไม่มีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาเอก ให้ความสำคัญกับการศึกษามาก จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาเล่าว่า การศึกษามีผลต่อการทำงาน ทำให้เป็นที่ยอมรับในสังคม จึงส่งเสริมในเรื่องการศึกษากับบุตรมาก พร้อมกับให้ความรักและการเอาใจใส่ดูแลในเรื่องต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกรักของคนที่เป็นแม่ เวลาไปไหนไปด้วยกันตลอด มักจะทำกิจกรรมร่วมกัน แต่ในเรื่องรายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับงานบ้านจะให้แม่บ้านซึ่งเป็นคนเก่าแก่และไว้ใจได้เป็นคนคอยดูแล ด้วยเหตุนี้เองแสดงให้เห็นถึงกรณีศึกษาที่มองว่า ความรัก การดูแล และเอาใจใส่มีผลต่อการเลี้ยงดูลูก ไม่ใช่การศึกษาอย่างเดียว ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงมีความเห็นว่า การศึกษาไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า ในอดีตกรณีศึกษาเคยดำรงตำแหน่งทางการบริหารหลายอย่าง ซึ่งต้องทำงานมากบางครั้งมีสอนภาคค่ำ ทำให้กระทบกับเวลาที่ให้

กับลูก ทัศนศึกษาจึงไม่สอนภาคค่ำ จะเป็นคนดูแลหลักสูตรอย่างเดียว ปัจจุบันไม่ได้ทำงานบริหารก็จะมีสอนภาคค่ำ โดยเลือกให้ตรงกับวันที่ลูกมีเรียนเลิกเย็น เพื่อให้สามีมารับแทน ส่วนวันอื่น ๆ ทัศนศึกษาจะใช้เวลาอยู่กับลูก และจะไม่พยายามรับงานนอก ปัจจุบันรับงานพิเศษเพียง 2 วันนอกนั้นจะให้เวลากับลูก ดังนั้นทัศนศึกษาจึงมีความเห็นว่าตำแหน่งในการบริหารมีผลกระทบอย่างมากต่อการเลี้ยงดูลูก

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากที่กล่าวมาข้างต้นทัศนศึกษามีบุตร 2 คน ผลการเรียนอยู่ในระดับดีมาก การเลี้ยงดูเป็นไปอย่างใกล้ชิด แม้ว่าทัศนศึกษาจะเป็นคนชอบทำงาน แต่ถ้ามีโอกาสก็จะให้เวลากับลูกอย่างเต็มที่ โดยส่วนตัวแล้วคิดว่ามี 2 คนกำลังดี เวลาไปไหนก่อนข้างลงตัว แต่ถ้ามี 3 คนอาจจะมากไป ไม่อยากมีมากกว่านี้ เพราะอาจทำให้เวลา ความใกล้ชิดในแต่ละคนน้อยลงไป ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าทัศนศึกษามองว่าจำนวนบุตรมีผลกระทบต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าครอบครัวของทัศนศึกษามีฐานะดี มีรายได้เฉลี่ย 1 แสนบาทต่อเดือน สามารถส่งเสริมลูกได้เต็มที่ และสามารถวางแผนอนาคตให้กับลูกได้ค่อนข้างดี ซึ่งเป็นผลมาจากการมีรายได้สูงส่วนหนึ่ง ดังนั้นทัศนศึกษานี้จึงมีความเห็นว่ารายได้ว่ามีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษา 10

อายุ	42 ปี
สถานภาพสมรส	อยู่ด้วยกัน
จำนวนบุตร	1 คน

บุคลิกภาพของกรณีศึกษา

จากการสัมภาษณ์ พูดคุย และสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กรณีศึกษาเป็นอาจารย์สตรีที่มีรูปร่างค่อนข้างสูงใหญ่ ผิวขาว ผมดำยาวประบ่า แต่งหน้าบาง ๆ แต่งกายสุภาพ บุคลิกภาพดี คล่องแคล่ว มั่นใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดี พูดคุยสนุกสนานแต่ให้ข้อคิด อธิบายดีมีเมตตาสูง

บทบาทของการเป็นมารดา

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาปัจจุบันอายุ 42 ปี มีบุตร 1 คน เป็นผู้หญิง อายุ 5 ปี 6 เดือน กรณีศึกษาเล่าว่า พี่มีลูกตอนอายุมากแล้วประมาณ 37 ตอนแต่งงานก็ยังคงคิดว่าจะมีดีหรือไม่ เพราะอายุมากแล้ว กลัวลูกไม่สมบูรณ์ แต่ในที่สุดก็ตัดสินใจว่าจะมี ตอนนี้อูกก็ 5 ขวบครึ่งแล้ว เป็นเด็กน่ารัก ช่างพูด ตอนนี้อยู่อนุบาล 3 โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ภูมิใจในตัวลูกมาก เพราะเขาทำให้เราสดชื่น ชีวิตมีสีสัน แต่นี่ก็ยังคิดนะว่าอยากมีอีกสักคนให้เป็นเพื่อนเขา กลัวว่าอีกหน่อยเขาจะไม่มีใคร กรณีศึกษาเล่าว่า พี่ไม่เคยคิดว่าจะแต่งงานเพราะชีวิตมุ่งอยู่ที่ การเรียน และเวลาที่พี่เรียนพี่ไม่อยากมีภาระทางใจกับใคร จะทำให้เรากังวล อย่างตอน เรียนที่ฝรั่งเศส ก็ไม่ได้คบกับใครเป็นพิเศษ จนกลับมาทำงานที่นี้ถึงได้พบกับสามี แต่ก็ยังเป็นห่วงเรื่องอายุเลยยังไม่มี ที่จริงอายุของแม่คงไม่ได้ทำให้เลี้ยงลูกได้ดีหรือไม่ดี คิดว่าขึ้นอยู่กับอุปนิสัย จิตใจของแต่ละบุคคลมากกว่า ส่วนอายุพี่มองว่าเป็นผลทางด้านความพร้อมของร่างกายที่จะส่งผลต่อสุขภาพของลูกมากกว่า

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาเอก และให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาเล่าว่า พี่เป็นคนที่ไม่กังวลเวลาออกมาทำงาน เพราะตอนลูกเล็ก ๆ มีพี่เลี้ยงที่กำลังเรียนปริญญาตรีอยู่ที่รามคำแหง เป็นเด็กในบ้านที่คุณแม่พี่จะฝึกเขาเพื่อเลี้ยงลูกพี่โดยเฉพาะ และคุณแม่ก็ช่วยดูแลด้วย เราอยู่บ้านเดียวกัน ตรงนี้พี่ว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก ส่วนตัวพี่เองรู้สึกว่าการศึกษามีผลต่อการเลี้ยงดูลูก เพราะสามารถเข้าใจพัฒนาการ เข้าใจพฤติกรรมของเขา พี่ว่าการศึกษาคือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน และจำเป็นอย่างมากในการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร แต่มองงานบริหารว่าเป็นงานที่ต้องใช้เวลามาก เสียสละมาก กรณีศึกษาเล่าว่าที่พี่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร ทำให้พี่มีเวลาให้กับลูกได้อย่างเต็มที่ เพราะพี่กับสามีทำงานที่เดียวกัน ลูกก็เรียนอยู่ที่สาธิตจุฬาฯ ก็ติดกันอีก เราเลยใกล้ชิดกันมาก ออกจากบ้านพร้อมกัน กลับบ้านด้วยกัน ตอนนี้นูกลูกยังเล็กเขาต้องการเรา แล้วพี่ก็คิดว่าช่วงนี้เป็นช่วงที่เราจะมีโอกาสได้อยู่กับเขาได้มากที่สุด เพราะพอโตขึ้นเขาก็จะมีเพื่อนมีสังคมของตัวเอง ช่วงนี้เลยไม่อยากห่างลูก พี่คิดว่าหน้าที่ของแม่ไม่มีใครทำแทนได้ดีเท่า งานพิเศษพี่ก็ไม่ทำ อยากให้เวลากับลูกมาก ๆ เลยเลือกลูกก่อนเพราะตำแหน่งบริหารทำให้เรามีเวลาให้ลูกน้อยลง

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีบุตร 1 คนเป็นผู้หญิงอายุ 5 ปี 6 เดือน จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษาบอกว่าพี่มีลูกคนเดียว ทำให้เข้าใจว่าการเลี้ยงดูต้องทุ่มเททุกอย่างจริง ๆ ทั้งร่างกาย แรงใจ ต้องเสียสละมาก เวลาเห็นคนที่มีลูกหลาย ๆ คน จะรู้สึกชื่นชมเพราะเขาคงต้องเหนื่อยมาก ขนาดพี่บางที่ทำงานยุ่งยังรู้สึกเหนื่อยเลย ทั้ง ๆ ที่มีคนช่วยดูแล โดยคิดว่าจำนวนบุตรน่าจะมีผลต่อการเลี้ยงดู

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษามีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 5 หมื่นบาทต่อเดือน ซึ่งกรณีศึกษาเล่าว่า รายได้เป็นเรื่องสำคัญ ทุกวันนี้นอกจากจะทำงานเพราะมีความสุขแล้ว รายได้ก็สำคัญ พี่โชคคิดตรงที่อยู่กับคุณแม่ทำให้ไม่ต้องห่วงเรื่องบ้าน และค่าใช้จ่ายบางอย่าง เพราะฉะนั้น ถ้าพี่ไม่ไปทำงานรายได้ครอบครัวเราก็จะน้อยลง แต่ที่ทำทุกวันนี้เพราะมีความสุขด้วย ถึงจะมีความสุขพร้อมทุกอย่างก็จะทำงาน

การวิเคราะห์

ผลกระทบจากอายุต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ กรณีศึกษามีลูกตอนอายุประมาณ 37 ปี ปัจจุบันอายุ 42 ปี กรณีศึกษาเล่าว่า ตอนแรกไม่คิดจะมีลูก เพราะว่ายามากแล้วกลัวจะไม่สมบูรณ์ แต่ในที่สุดก็ตัดสินใจว่ามี ตอนนี้อายุ 5 ขวบครึ่ง เป็นเด็กน่ารัก สมบูรณ์ คิดว่าการมีลูกช่วยให้สีสันในชีวิตมีมากขึ้น ถ้ามีโอกาสคิดว่าอยากจะมีอีกสักคน เพื่อให้เป็นเพื่อนกันถ้าไม่กังวลในเรื่องของอายุ แม่ที่อาจจะส่งผลในด้านความสมบูรณ์ของลูกมากกว่าที่จะส่งผลในด้านของการเลี้ยงดู ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงไม่เห็นว่ายามีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากการศึกษาต่อการเลี้ยงดูบุตร

กรณีศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาเอก จากการสัมภาษณ์เป็นคนให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก โดยที่ผ่านมามาดอนลูกยังเล็กจะมีพี่เลี้ยงที่กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นคนที่คุณแม่ฝึกขึ้นมาเพื่อเลี้ยงดูลูกโดยเฉพาะ และคุณแม่ก็ช่วยควบคุมดูแลด้วย ส่วนตัวแล้วเชื่อว่าการศึกษามีผลต่อการเลี้ยงดูลูก เนื่องจากสามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กได้ นอกจากนี้การศึกษายังเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตอีกด้วย ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงให้ความสำคัญกับการศึกษาว่ามีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากการมีตำแหน่งบริหารต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์ทราบว่า ตำแหน่งทางการบริหารเป็นตำแหน่งที่ต้องใช้เวลา ความรู้ ความสามารถในการทำงานพอสมควร โดยกรณีศึกษานี้ไม่มีตำแหน่งบริหาร จึงทำให้มีเวลาและความสามารถที่จะเลี้ยงดูลูกได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับสามีทำงานที่เดียวกันเป็นอาจารย์คณะเดียวกันจึงมีความผูกพันใกล้ชิดกันมากขึ้น กรณีศึกษาเล่าว่าตอนนี้ลูกยังเล็กเป็นโอกาสที่จะใช้เวลาอยู่กับเขามาก เพราะเมื่อเขาโตขึ้นเขาก็จะมีเพื่อนมีสังคมของตัวเอง กรณีศึกษาจึงไม่คิดจะทำงานบริหารหรืองานพิเศษ ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงมีความเห็นว่า ตำแหน่งบริหารส่งผลต่อการเลี้ยงดูบุตร

ผลกระทบจากจำนวนบุตรต่อการเลี้ยงดูบุตร

เนื่องจากกรณีศึกษามีบุตรตอนอายุค่อนข้างมาก การเลี้ยงดูจึงทุ่มเทมาก เวลาที่มีส่วนใหญ่มุ่งจะให้ลูก โดยส่วนตัวแล้วอยากจะมีลูกอีก แต่ก็ยอมรับว่าการมีลูกหลายคนอาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษา ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงมีความเห็นว่าจำนวนบุตรอาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษา

ผลกระทบจากรายได้ต่อการเลี้ยงดูบุตร

จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษามีรายได้ทั้งครอบครัวประมาณ 5 หมื่นบาทต่อเดือน เนื่องจากกรณีศึกษาอาศัยอยู่กับคุณแม่ จึงประหยัดค่าใช้จ่ายได้หลายอย่าง กรณีศึกษาเล่าว่า กรณีศึกษาเป็นคนที่ชอบทำงาน มีความสุขกับการทำงาน แต่ก็มองว่ารายได้ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เพราะถ้าไม่ได้ทำงานรายได้ส่วนนี้ก็จะหายไป ทำให้การเลี้ยงดูลูกอาจจะไม่เป็นเหมือนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นกรณีศึกษานี้จึงมีความเห็นว่ารายได้มีผลกระทบต่อการศึกษา

สรุปผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 10 ท่าน ในเรื่อง ผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวของสตรีทำงานนอกบ้าน : ศึกษากรณีของ อาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยรวบรวมข้อสัมภาษณ์ของแต่ละท่าน และ นำมาสรุปผลการสัมภาษณ์ พบว่า อาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความคิดเห็นในประเด็นของอายุกับการเลี้ยงดูบุตรว่า อายุไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้เลี้ยงดูบุตรได้ดี เนื่องจากการเลี้ยงดูบุตรนั้นขึ้นอยู่กับ การให้ความรัก ความอบอุ่น และความเข้าใจ ซึ่งจะทำให้บุตรมีความมั่นคงทางอารมณ์ ประเด็นที่ 2 เกี่ยวกับการศึกษานั้น อาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ความสำคัญกับการศึกษา เนื่องจากการศึกษาทำให้สามารถดูแล และวางแผนการศึกษาที่ดีและเหมาะสมให้บุตรได้ ประเด็นที่ 3 อาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า การมีตำแหน่งบริหารส่งผลต่อการเลี้ยงดูบุตร เนื่องจากการทำงานบริหารต้องใช้เวลา มาก ส่งผลกระทบต่อเวลาที่ให้ต่อบุตร ประเด็นที่ 4 อาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความเห็นว่า การมีบุตรมากทำให้หุ่มเทได้ไม่เต็มที่เท่ากับการมีบุตรคนเดียว ดังนั้น มารดาที่มีบุตรหลายคนนั้น บุตรต้องช่วยตัวเองมากกว่า สำหรับประเด็นสุดท้ายเกี่ยวกับรายได้ นั้น อาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไม่คิดว่ามีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร เนื่องจากมีความคิดว่า การเลี้ยงดูบุตรได้ดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานครอบครัวเดิมและภูมิหลัง หากได้รับความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว ก็จะสามารถถ่ายทอดความรักความอบอุ่นให้กับลูกได้ ทำให้ลูกเป็นคนมีคุณภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

จากการสรุปบทสัมภาษณ์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ยอมรับว่า การศึกษา ตำแหน่งบริหาร และจำนวนบุตร มีผลกระทบต่อ การเลี้ยงดูบุตร ส่วนอายุ กับรายได้ ไม่มีผลกระทบต่อ การเลี้ยงดูบุตรของอาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปปัญหาในการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ ผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวของสตรีทำงานนอกบ้าน : ศึกษากรณีของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพและบทบาทของอาจารย์ประจำสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะมารดาที่ต้องเลี้ยงดูบุตร โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความ และผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการตั้งสมมติฐาน เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงดูบุตรดังนี้คือ

1. อาจารย์ที่มีอายุมากจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีอายุน้อย
2. อาจารย์ที่มีการศึกษาสูงจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาค่ำ
3. อาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งบริหารจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีตำแหน่งบริหาร
4. อาจารย์ที่มีบุตรน้อยจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีบุตรมาก
5. อาจารย์ที่มีรายได้สูงจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีรายได้ต่ำ

ผลจากการวิจัย ปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า อาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งบริหารจะเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีตำแหน่งบริหาร นอกเหนือจากนั้นไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า อายุ การศึกษา จำนวนบุตร และรายได้จะส่งผลกระทบต่อเลี้ยงดูบุตร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหาในการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นกลุ่มที่มีความรู้สูง คำถามบางข้อผู้ตอบจึงมีความระมัดระวังสูง และไม่ตอบในบางข้อคำถาม ทำให้เกิดปัญหาในการวิจัย
2. กลุ่มประชากรมีความรู้และประสบการณ์ด้านงานวิจัย ทำให้มีความคิดเห็นส่วนตัวบางอย่างในการตอบแบบสอบถาม ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในบางข้อมูล
3. การเก็บข้อมูล กลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นอาจารย์ที่มีชื่อเสียงและมีงานมาก ทำให้แบบสอบถามสูญหายบ้าง ไม่ได้รับการตอบกลับบ้าง จึงมีการแจกแบบสอบถามอีกในเวลาต่อมา
4. ในการสัมภาษณ์ เนื่องจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษามีงานมากดังกล่าวแล้ว ทำให้มีเวลาในการสัมภาษณ์ที่ค่อนข้างจำกัด แต่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะอาจารย์ประจำสตรีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น หากมีการศึกษาในอนาคตควรทำการศึกษาอาจารย์ของสถาบันอื่นด้วย
2. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะอาจารย์สตรีเท่านั้น การศึกษาในอนาคตควรศึกษาอาจารย์ชายเพื่อเปรียบเทียบในการเลี้ยงดูบุตรบ้าง
3. การสัมภาษณ์เจาะลึก ควรมีการศึกษาจำนวนที่มากกว่า 10 ท่าน
4. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์ในที่ทำงาน ทำให้วิเคราะห์ความเป็นมารดาได้จากการบอกเล่าเท่านั้น การศึกษาในอนาคตจึงควรมีการไปสัมภาษณ์ที่บ้าน และสมาชิกในครอบครัวด้วย จะทำให้ได้ข้อมูล และรายละเอียดมากกว่านี้
5. กลุ่มประชากรมีการศึกษาสูง ผู้วิจัย ควรเตรียมพร้อมที่จะชี้แจงในด้านต่าง ๆ ให้ชัดเจน และครอบคลุม
6. การวิจัยครั้งนี้มีการใช้เทปบันทึกเสียงเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แม้ว่าอาจารย์จะมีความคุ้นเคยกับเครื่องมือชนิดนี้ แต่ยังคงมีความระมัดระวังสูงในบางเรื่อง อาจจะทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. อาจารย์ที่มีบุตรควรได้รับสวัสดิการสำหรับที่อยู่อาศัย โดยมีสิทธิอาศัยในมหาวิทยาลัย เนื่องจากการหาที่อยู่ใหม่ทำให้มีความลำบากและต้องเดินทางไกล
2. ในระหว่างการลาออกควรมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดหาผู้สอนแทนในวิชาที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะอาจารย์ที่มีงานสอนหลายวิชา
3. มีข้อน่าสังเกตว่า อาจารย์ประจำที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ จะมีปัญหาเรื่องรายได้ เนื่องจากมีรายได้น้อย ควรให้มีการแบ่งกลุ่มเงินเดือนตามประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ และตำแหน่งทางวิชาการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

- กฤษยา ธรรมจินดา. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของสตรีในการจะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งผู้บริหาร, 2537
- งามพิศ สัตย์สงวน. ทักษะคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาไทยและนักศึกษาอเมริกัน : การวิจัยข้ามวัฒนธรรมในประเทศอเมริกา. โลกทัศน์ 2 เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ ในวาระครบรอบ 50 ปี คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541
- งามพิศ สัตย์สงวน. ประสบการณ์วิจัยทางมานุษยวิทยาในประเทศอเมริกาล่าสุด. จุฬารวิจัย, 2540
- งามพิศ สัตย์สงวน. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย : การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลง. ประมวลผลงานวิจัยของการประชุมเสนอผลงานวิจัยเฉลิมฉลอง 80 ปี แห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540
- งามพิศ สัตย์สงวน. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทยและนานาชาติ : บริษัท รามาการพิมพ์ จำกัด, 2541
- งามพิศ สัตย์สงวน. สถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัวอเมริกัน : การวิจัยข้ามวัฒนธรรมในประเทศอเมริกาในการวิจัยทางมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540
- งามพิศ สัตย์สงวน. สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ญวนในกรุงเทพมหานคร ทนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน, 2542
- งามพิศ สัตย์สงวน. สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวโซ่ง ทนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน, 2542
- งามพิศ สัตย์สงวน. พฤติกรรมจราจรในกรุงเทพมหานคร ทนวิจัยจากสถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย, 2540
- งามพิศ สัตย์สงวน. ความเชื่อทางศาสนาในกรุงเทพมหานคร โครงการวิจัยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสกาญจนาภิเษกสมโภช, 2543

- งามพิศ สัตย์สงวน. การวิจัยทางมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542
- งามพิศ สัตย์สงวน. การบริหารสังคม. โครงการศึกษาต่อเนื่องจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542
- งามพิศ สัตย์สงวน. ประสบการณ์วิจัยทางมานุษยวิทยาข้ามวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539
- งามพิศ สัตย์สงวน. หลักสูตรมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : รามาการพิมพ์, 2543
- งามพิศ สัตย์สงวน. มานุษยวิทยากายภาพ : วิวัฒนาการทางกายภาพและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3 : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539
- งามพิศ สัตย์สงวน. วัฒนธรรมความยากจน : สลัมแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. วัฒนธรรมเมือง : ชุมชนเมืองและการเปลี่ยนแปลงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล, 2537
- งามพิศ สัตย์สงวน. ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และคติชาวบ้านเกี่ยวกับข้าว. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย จัดโดย คณะกรรมการวัฒนธรรมข้าวแห่งชาติ สถาบันไทยศึกษา ฝ่ายวิชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536
- งามพิศ สัตย์สงวน. ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และคติชาวบ้านเกี่ยวกับข้าว : ข้าวในวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2541
- งามพิศ สัตย์สงวน. รวมบทความสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543
- งามพิศ สัตย์สงวน. มานุษยวิทยาศาสนา. ในรัฐศาสตร์ 50 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541
- งามพิศ สัตย์สงวน. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย : ศึกษากรณีบ้านนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทยและนานาชาติ การสัมมนาทางวิชาการ จัดโดยฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. อาชญวิทยา : พัฒนาการข้ามศตวรรษ. รัฐศาสตร์ 50 ปี, 2541
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. เอกสารประกอบการสอน วิชาจิตวิทยาสังคม, 2542
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. รวมบทความสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543

- ชูศักดิ์ วิทยาภัก. บรรณาธิการ. **ผู้หญิง แรงงาน และแรงงานผู้หญิง**. เชียงใหม่ : นพบุรี
การพิมพ์, 2542
- ธวัชชัย อุดมสิทธิพัฒนา. **ผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม**
กรรม : ศึกษากรณีโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปส่งออก ในเขตกรุงเทพมหานคร,
2539
- นิเทศ ดินณะกุล. "สถาบันสังคม". **สังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542
- นิเทศ ดินณะกุล. **วัฒนธรรมข้าวในเท็กซัส**. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทยและนานาชาติ.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542
- ปิยะนิตย์ โอนพรัตน์วิบูลย์. **ข้าราชการพลเรือนสตรีไทย กับอุปสรรคในการก้าวไปสู่**
ตำแหน่งทางการบริหารระดับสูง : ศึกษากรณีสำนักงาน กพ, 2537
- เมทินี พงษ์เวช. **ผู้หญิง บนอำนาจ และการตัดสินใจ**. กรุงเทพมหานคร : เอดิสัน เพรส
โปรดักส์, 2542
- วันทนีย์ วาสิตะสิน และสุนีย์ เหมาะประสิทธิ์. **สังคมไทยคาดหวังอย่างไรกับผู้หญิง**.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542
- สัจญา สัจญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น**,
พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538
- สัจญา สัจญาวิวัฒน์. **สังคมวิทยาปัญหาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542
- สุธีรา ทอมสัน และเมทินี พงษ์เวช. **ผู้หญิงไทย : สถานภาพ และบทบาทที่เปลี่ยนแปลง**.
สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2538
- สุพัตรา สุภาพ. **สังคมและวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2542
- สุพัตรา สุภาพ. **สังคมและวัฒนธรรมไทย : ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี**. พิมพ์ครั้งที่
19. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2542
- สุพัตรา สุภาพ. **ปัญหาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2543
- สุพัตรา สุภาพ. **เรื่องวุ่น วัยรุ่นไฮเทค**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2542

- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2542
- สุพัตรา สุภาพ. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทยและนานาชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542
- สุพัตรา สุภาพ. จับใจคน จับใจงาน (เล่ม 1). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2543
- สุพัตรา สุภาพ. จับใจคน จับใจงาน (เล่ม 2). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2543
- สุพัตรา สุภาพ. จับใจคน จับใจงาน (เล่ม 3). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2543
- สุพัตรา สุภาพ. จับใจคน จับใจงาน (เล่ม 4). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2543
- สุพัตรา สุภาพ. จับใจคน จับใจงาน (เล่ม 5). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2543
- สุพัตรา สุภาพ. จับใจคน จับใจงาน (เล่ม 6). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2543
- สุพัตรา สุภาพ. พฤติกรรมและทัศนคติของผู้ใช้รถใช้ถนนต่อมาตรการแก้ไขปัญหารถจักรยานใน กรุงเทพมหานคร. สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2540
- สุพัตรา สุภาพ. พัฒนาการปัญหาจราจร และมาตรการแก้ไขปัญหารถจักรยานในสามทศวรรษ ระหว่าง พ.ศ. 2507-2539. สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2540
- อารง สุทธาศาสน์. ปฏิบัติการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527
- อารง สุทธาศาสน์. รวมบทความสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543

Reference

- Burr, Wesley R. Theory Construction and the Sociology of the Family. New York : Wiley & Son, 1973.
- Chira, Susan. A mother's place : taking the debate about working mothers beyond guilt and blame. (1st ed). New York : Harper Collins Publishers, 1998.
- Eshleman, J. Ross. The Family : An introduction. (7th ed). Allyn and Bacon, 1994.
- Evans, Pavline Rush. The family treasury of children's stories. Garden City, N.Y., Doubleday, 1956.
- Hewlett, Sylvia Ann. Family and work : bridging the gap. Cambridge, Mass : Ballinger Pub. Co., 1986.
- Kapur, ProMilla. Marriage and the working woman in India. New York : Humanities, 1970.
- Kelty, James. Family album, U.S.A. : classroom video course book. U.S.A. : Macmillan, 1993.
- Kobayashi, Noboru. The growing child in family and society : an interdisciplinary study in parent-infant bonding. University of Tokyo Press, 1984.
- LaRouche, Janice. Working woman : strategies for survival and success. London, Unwin Paperbacks, 1984.
- Low, Naomi Elizabeth. Family day care in early infancy : effects on the infant-mother attachment relationship. Ann Arbor, Mich., University Microfilms International, 1982.
- Pruitt, Ida. A daughter of Han; the autobiography of a Chinese working woman. Stanford, Calif. : Stanford University Press, 1967.
- Sutsawat Ditsarot. Family and Economic Oriented Participation of Thai Women, from Technical Seminar on Social and Cultural Evolution in Thailand : Thai Women in

Rattanakosin Period. Bangkok : Dept. of Sociology and Autropology, Thammasat University, 1983.

Talwar, Usha. Social profile of working woman. Jodhpur : Jain Brothers, 1984

Walby, Sylvia. Gender transformations. London : Routledge, 1997.

Working woman. New York working woman, Mccall's group, 1990.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม (ส่วนที่ 1)

ข้อมูลทั่วไป

1. อายุ 25 – 34 35 – 44 45 – 54 55-60
2. ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
3. สถานภาพสมรส อยู่ด้วยกัน แยกกันอยู่ ม่าย
4. รายได้ครอบครัว บาท / เดือน
5. ท่านมีบุตร คน ชาย คน หญิง คน
6. นอกเหนือจากงานสอน ท่านรับผิดชอบงานในตำแหน่งบริหารอื่นใดหรือไม่
มี ไม่มี
7. โปรดระบุตำแหน่งที่ท่านรับผิดชอบ อาทิ หัวหน้าภาค , เลขานุการคณะ , ฯลฯ
.....
8. ท่านได้รับการบรรจุเข้าเป็นข้าราชการประจำเป็นเวลานานกี่ปี
ต่ำกว่า 5 ปี 5 – 10 ปี 11 – 15 ปี 16 ปีขึ้นไป
9. ท่านเป็นอาจารย์ระดับใด
ระดับ 4 – 5 ระดับ 6 – 7 ระดับ 8 – 9 ระดับ 10 ขึ้นไป
10. บ้านที่ท่านอาศัยในปัจจุบันท่านและสามีสร้างเอง
ใช่ ไม่ใช่ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

สถาบันวิจัยประชากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม (ส่วนที่ 2)

ข้อมูลการทำงาน

	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	เฉยๆ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
11. ท่านให้ความสนใจกับลูกศิษย์ที่ชอบแสดงออก มากกว่าลูกศิษย์ที่ไม่ชอบแสดงออก					
12. ท่านมักสร้างกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับลูกศิษย์					
13. เมื่อลูกศิษย์มีปัญหาส่วนตัวมักมาปรึกษาท่าน					
14. ท่านเป็นอาจารย์ที่เข้มงวดในสายตาลูกศิษย์					
15. ท่านเตรียมการสอนในเวลางานอย่างเต็มที่ หากไม่เรียบร้อยจะนำกลับไปทำต่อที่บ้าน					
16. ท่านคิดว่าตำแหน่งที่ดิฉันเป็นเครื่องบอถึงความสำเร็จ					
17. ท่านมักให้ออกาสลูกศิษย์แสดงความคิดเห็นส่วนตัว					
รายได้ที่สูงทำให้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น					
19. การเป็นสมาชิกของสมาคม หรือองค์กรต่างๆ มีผลทำให้ท่านมีความก้าวหน้าในการทำงาน					
20. ท่านให้ความสำคัญกับตำแหน่ง มากกว่ารายได้					

แบบสอบถาม (ส่วนที่ 2)

ข้อมูลการทำงาน (ต่อ)

	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	เฉยๆ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
21. ความสำเร็จของลูกศิษย์ เป็นความสำเร็จ ส่วนหนึ่งของท่าน					
22. การหารายได้เสริมเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้					
23. อาจารย์ที่มีประสบการณ์มานาน มีส่วน สำคัญต่อการสนับสนุนความสำเร็จของลูกศิษย์					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม (ส่วนที่ 3)

ข้อมูลในการเลี้ยงดูบุตร

24. บุตรของท่านมีผลการเรียนโดยเฉลี่ยในระดับใด
 ต่ำกว่า 2.00 2.01 – 3.00 3.01 ขึ้นไป
25. บุตรของท่านเคยได้รับรางวัลเกียรติยศจากโรงเรียน ที่ทำงาน หรือหน่วยงานต่างๆ หรือไม่
 ไม่เคย เคย (โปรดระบุ)
26. บุตรของท่านเคยถูกคาดโทษจากทางโรงเรียนหรือไม่
 ไม่เคย เคย (โปรดระบุ)
27. บุตรของท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนหรือไม่
 ไม่เคย เคย โปรดระบุ
28. โปรดระบุกิจกรรมที่ท่านทำร่วมกับบุตรหลานของท่านในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ไปพักผ่อนปิดเทอม ไปรับ – ส่ง โรงเรียน
 จัดงานวันเกิดบุตร วันงานโรงเรียน และประชุมผู้ปกครอง
 พาบุตรไปช้อปปิ้ง ไปเยี่ยมญาติ
 อื่น.....

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม (ส่วนที่ 3)

ข้อมูลในการเลี้ยงดูบุตร (ต่อ)

กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้ ใช่ ไม่ใช่

	ใช่	ไม่ใช่
29. บุตรของท่านมีผลการเรียนอยู่ในระดับต้น ๆ ของชั้นเรียน		
30. ญาติ - พี่น้อง - บุคคลทั่วไปมักกล่าวชมความประพฤติที่ดีของบุตรท่าน		
31. ท่านและบุตรมักมีกิจกรรมครอบครัวร่วมกันในวันหยุด		
32. การอบรมสั่งสอนเด็กเป็นหน้าที่ของโรงเรียน		
33. เมื่อมีปัญหา บุตรของท่านมักปรึกษาเพื่อน		
34. หน้าที่ความรับผิดชอบของท่านมักทำให้ต้องอยู่สะสางงานช่วงเย็นเป็นประจำ		
35. บุตรของท่าน มักคิดว่าท่านไม่เข้าใจปัญหาของเขา		
36. ท่านจำเป็นต้องให้บุตรเรียนพิเศษเพิ่มเสริมความสามารถทางการศึกษา / ทักษะพิเศษ		
37. ท่านสนิทสนมคุ้นเคยกับเพื่อนๆ บุตรเป็นอย่างดี		
38. ท่านมักให้บุตรเรียนพิเศษช่วงปิดเทอม เนื่องจากไม่ค่อยมีเวลาดูแล		
39. ท่านพอใจกับผลการเรียนของบุตรท่าน		
40. บุตรของท่านมักมีปัญหาด้านการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมใหม่ ๆ		
41. ท่านกำหนดให้บุตรของท่านใช้เงินอย่างประหยัด		
42. ท่านมักใช้จ่ายเงินไปกับบุตรเช่น ค่าเรียนพิเศษ ซื้ของนม ฯลฯ		
43. ท่านอยากมีบุตรมากกว่าปัจจุบัน		
44. บุตรของท่านมักนำความภาคภูมิใจมาสู่ครอบครัว		

แบบสอบถาม (ส่วนที่ 3)

ข้อมูลในการเลี้ยงดูบุตร (ต่อ)

	ใช่	ไม่ใช่
45. บุตรของท่านไม่ต้องรับผิดชอบงานบ้าน เนื่องจากมีคนรับใช้		
46. บุตรของท่านต้องเก็บเงินเพื่อซื้อของเล่นเอง		
47. ท่านเป็นคนดูแลเรื่องเสื้อผ้า อาหารการกิน และความเรียบร้อยของบุตรด้วยตัวเอง		
48. บุตรช่วยเหลืองานบ้านบางอย่างของท่านได้		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติความเป็นมาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสถาปนาขึ้นจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และทรงประกาศสถาปนาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2459 ทรงพระราชทานนามว่า “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” เพื่อเป็นอนุสรณ์ถวายแด่สมเด็จพระบรมชนกนาถ ผู้พระราชทานกำเนิดสถาบันแห่งนี้ ซึ่งทรงพระนามเดิมว่า “สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเงินทุนสำหรับจัดการศึกษา และพระราชทานที่ดินแปลงใหญ่เนื้อที่ 1,309 ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้เป็นที่ตั้งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระยะต้นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแบ่งเป็น 4 คณะคือ คณะแพทยศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (70 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : 2530)

จนถึงปัจจุบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมี 18 คณะ มีอาจารย์รวมประมาณสี่พันกว่าท่าน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

นางพัชรมณี สุครัก สกุลเดิม “ชนพัฒน์เจริญ” สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีการศึกษา 2533 หลังจบการศึกษาเข้าทำงานที่ บริษัท ไทยสกายทีวี จำกัด ในตำแหน่งผู้สื่อข่าวสังคม และพิธีกร รายการ Lead In Miss Universe 1992 ในการประกวดนางงามจักรวาล ปี 2535 ที่จัดขึ้นในประเทศไทย ออกอากาศทางช่อง 7 ปัจจุบันเป็นพิธีกร รายการบ้านเลขที่ 5 บริษัท มีเดีย ออฟ มีเดียส์ จำกัด (มหาชน) และศึกษาต่อ ปริญญาโทที่ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย